

**UCHWAŁA NR XLII/196/14
RADY GMINY OLSZANKA**

z dnia 17 czerwca 2014 r.

w sprawie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 5 oraz art. 40 ust. 1. ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 594 z późn. zm.), art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2012 r. poz. 647 z późn. zm.), w związku z wykonaniem uchwały Rady Gminy Olszanka Nr XXXVI/163/10 z dnia 4 marca 2010 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka, Rada Gminy Olszanka uchwala, co następuje:

§ 1. Uchwala się studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka, w zakresie określonym w uchwale o przystąpieniu do zmiany studium w granicach administracyjnych gminy.

§ 2. Załącznikami do niniejszej uchwały są:

- 1) Załącznik nr 1 – tekst „*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka*”.
- 2) Załącznik nr 2 - rysunek studium w skali 1:25000: „*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka. Uwarunkowania*”.
- 3) Załącznik nr 3 - rysunek studium w skali 1:25000: „*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka. Kierunki*”.

§ 3. Traci moc Uchwała Rady Gminy Olszanka Nr XXXIII/166/02 z dnia 25 lutego 2002 r. w sprawie uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka.

§ 4. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Olszanka.

§ 5. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Krzysztof Romaniuk

Uzasadnienie

Na podstawie dokonanej oceny aktualności Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka, przyjętego uchwałą Rady Gminy Olszanka Nr XXXIII/166/02 z dnia 25 lutego 2002 r. oraz wniosków złożonych przez potencjalnych inwestorów dotyczących rozważenia możliwości budowy na terenie gminy m. in. farmy wiatrowej wraz z infrastrukturą techniczną, drogi ekspresowej S-19 i wyznaczenia nowych terenów przeznaczonych do powierzchniowej eksploatacji surowców naturalnych oraz nowych terenów budowlanych, Rada Gminy Olszanka podjęła uchwałę nr XXXVI/163/10 z dnia 4 marca 2010 r. o przystąpieniu do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka.

Biorąc pod uwagę inne potrzeby mieszkańców gminy w zakresie nowych inwestycji, w podjętej uchwale określono, że zmiana studium uwarunkowań będzie obejmować obszar gminy w granicach administracyjnych.

Uzasadnieniem do podjętej zmiany studium uwarunkowań jest możliwość wykorzystania własnego potencjału rozwojowego gminy, z zachowaniem równowagi przyrodniczej, środowiskowej i społecznej, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju oraz spełnienie wymogów Unii Europejskiej w zakresie m.in. pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych, do których zalicza się energetyka wiatrowa. Farmy wiatrowa jest inwestycją, która zapewni w przyszłości optymalny i szybki rozwój oraz pełne wykorzystanie własnego potencjału rozwojowego gminy, przy jednoczesnym zachowaniu równowagi przyrodniczej, środowiskowej i społecznej, zgodnie z zasadami ekorozwoju.

W czasie prac koncepcyjnych nad przebiegiem projektowanej drogi ekspresowej S-19 w granicach gminy Olszanka, wyznaczono trzeci, preferowany wariant przebiegu drogi, nie uwzględniony w dotychczas obowiązującym studium uwarunkowań. Planowana droga przebiega po wschodniej, a nie zachodniej stronie zabudowy wsi Mszanna.

Dodatkowo wyznaczono tereny przeznaczone do zabudowy jednorodzinnej, zagrodowej, usługowej i przemysłowej oraz tereny powierzchniowej eksploatacji surowców (surowców okruchowych oraz torfu w dolinie Tocznej), uwzględniając złożone wnioski do studium uwarunkowań.

W dokumentacji studium uwarunkowań przedłożonej Radzie Gminy Olszanka do uchwalenia, uwzględniono ww. potrzeby inwestycyjne zachowując jednocześnie istniejącą strukturę funkcjonalną i dopuszczając na jej terenie również inne funkcje.

Ustalenia studium uwarunkowań w zakresie zasad zagospodarowania, ochrony przyrody i środowiska, budowy i rozbudowy niezbędnej infrastruktury i inne, należy uznać za zasadne i zgodne z potrzebami oraz obowiązującym stanem prawnym. Ustalenia studium wychodzą naprzeciw oczekiwaniom mieszkańców gminy i inwestorów, a ich realizacja przyczyni się do społecznego i ekonomicznego rozwoju gminy Olszanka.

Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XLII/196/14
Rady Gminy Olszanka
z dnia 17 czerwca 2014 r.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY OLSZANKA

ZAŁĄCZNIK NR 1
DO UCHWAŁY NR XLII/196/14
RADY GMINY OLSZANKA
Z DNIA 17 CZERWCA 2014 r.

ZAKŁAD PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO
I BADAŃ EKOLOGICZNYCH „E K O S”
SIEDLCE, 2014

SPIS TREŚCI

CZĘŚĆ I - INFORMACJE WSTĘPNE

1. Wykonawca i zespół autorski	6
2. Podstawa, zakres i cel zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego	6
3. Zawartość opracowania	8
4. Materiały wyjściowe	8

CZĘŚĆ II - UWARUNKOWANIA

1. DOTYCHCZASOWE PRZEZNACZENIE, ZAGOSPODAROWANIE I UZBROJENIE TERENU	12
1.1. Położenie gminy w układzie administracyjnym	12
1.2. Potencjał gminy i struktura funkcjonalno-przestrzenna	12
1.3. Struktura użytkowania gruntów	13
1.4. Uwarunkowania wynikające z polityki państwa i województwa	13
2. STAN ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY	14
2.1. Charakterystyka układu funkcjonalno-przestrzennego gminy	14
2.2. Charakterystyka układów przestrzennych wsi	14
2.3. Problem kształtowania ładu przestrzennego, estetyzacji zabudowy i zagospodarowania działek	14
2.4. Charakterystyka rolniczych obszarów zabudowanych	15
3. STAN ŚRODOWISKA, W TYM STAN ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚCI I JAKOŚCI ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGÓW OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO	16
3.1. Charakterystyka środowiska abiotycznego	16
3.2. Stan rolniczej przestrzeni produkcyjnej	19
3.3. Stan leśnej przestrzeni produkcyjnej	24
3.4. Ogólna charakterystyka przyrodnicza gminy	27
3.5. Korytarze ekologiczne	29
3.6. Waloryzacja przyrodnicza i krajobrazowa gminy	30
3.7. Istniejące i potencjalne zagrożenia środowiska	31
4. STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTEKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	35
4.1. Ogólna charakterystyka środowiska kulturowego	35
4.2. Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków	42
4.3. Wykaz obiektów znajdujących się w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków poza rejestrem zabytków	43
4.4. Wykaz stanowisk archeologicznych	45

5. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONA ICH ZDROWIA	49
5.1. Jakość życia mieszkańców	49
5.2. Aktywność ekonomiczna ludności	49
5.3. Komunikacja zbiorowa	50
5.4. Zasoby i warunki mieszkaniowe	50
5.5. Handel i usługi	51
5.6. Szkoły, przedszkola	51
5.7. Zdrowie i opieka społeczna	51
5.8. Kultura, sport, rekreacja	51
5.9. Bezpieczeństwo ludności	51
6. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA	52
7. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY	52
8. STAN PRAWNY GRUNTÓW	53
9. WYSTĘPOWANIE OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH	54
9.1. Obszar Natura 2000 Dolina Liwca PLB 140002	54
9.2. Obszar Natura 2000 SOO Ostoja Nadliwiecka PLH 140032	56
9.3. Użytki ekologiczne	56
9.4. Pomniki przyrody	57
10. WYSTĘPOWANIE OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH	57
11. WYSTĘPOWANIE UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN ORAZ ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH	57
11.1. Złoża kopalin	57
11.3. Zasoby wód podziemnych	58
12. WYSTĘPOWANIE TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH	58
13. STAN SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM UPORZĄDKOWANIE GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI	59
13.1. Infrastruktura komunikacyjna	59
13.2. Infrastruktura techniczna	61
13.3. Elektroenergetyka	64
13.4. Telekomunikacja	64
14. ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH	64
15. WYMAGANIA DOTYCZĄCE OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ	64

16. CHARAKTERYSTYKA DEMOGRAFICZNA	65
17. STRUKTURA BUDŻETU GMINY	68
CZĘŚĆ III – KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	69
1. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW	70
1.1. Główne funkcje gminy	70
1.2. Główne cele i kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy	70
2. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY	71
2.1. Podział na tereny funkcjonalno-przestrzenne	71
2.2. Zasady zagospodarowania terenów funkcjonalno-przestrzennych	72
2.3. Tereny wyłączone spod zabudowy	85
2.4. Zasady zagospodarowania terenów specyficznych	85
3. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO	87
3.1. Ochrona powietrza	87
3.2. Wykorzystanie i ochrona wód powierzchniowych i podziemnych	87
3.3. Ochrona gruntów leśnych	88
3.4. Ochrona gruntów rolnych	88
3.5. Ochrona terenów cennych pod względem przyrodniczym	88
4. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	89
4.1. Obszary objęte ochroną wojewódzkiego konserwatora zabytków	89
4.2. Obiekty znajdujące się w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków	89
4.3. Obiekty i obszary proponowane do objęcia ochroną wojewódzkiego konserwatora zabytków	89
4.4. Strefy ochrony konserwatorskiej	89
5. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	92
5.1. Kierunki rozwoju systemu komunikacyjnego	92
5.2. Kierunki rozwoju infrastruktury komunalnej	94
5.3. Kierunki rozwoju elektroenergetyki	95
5.4. Kierunki rozwoju telekomunikacji	95
6. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM	96

7. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM, ZGODNIE Z USTALENIAMI PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA	96
8. OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁU NIERUCHOMOŚCI ORAZ OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ	96
9. OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE	97
10. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	97
10.1. Ogólne kierunki rozwoju rolnictwa	97
10.2. Obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej wyłączone z zabudowy	98
10.3. Kierunki rozwoju leśnictwa	98
10.4. Kierunki rozwoju gospodarki łowieckiej	99
11. OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI I OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH	99
12. OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY	100
13. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH	100
14. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCENĆ, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI	100
15. GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH	100

CZĘŚĆ I - INFORMACJE WSTĘPNE

1. WYKONAWCA I ZESPÓŁ AUTORSKI

Wykonawca:

Zakład Planowania Przestrzennego
i Badań Ekologicznych EKOS Henryk Kot
08-110 Siedlce, ul. R. Traugutta 8
Tel/fax 25 63-254-55, e-mail: ekos@siedlce.cc

Zespół autorski:

dr Stefan Białczak - główny projektant, uprawnienia urbanistyczne nr 398/88
mgr Henryk Kot – kierownik zespołu
mgr inż. Elżbieta Kot

2. PODSTAWA, ZAKRES I CEL ZMIANY STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka zostało uchwalone przez Radę Gminy 25 lutego 2002 r. (Uchwała nr XXXIII/166/02). Podstawą prawną do sporządzenia jego zmiany są następujące akty prawne:

1. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2012 r., poz. 647 ze zm.).
2. Uchwała Rady Gminy Olszanka nr XXXVI/163/10 z dnia 4 marca 2010 r. w/s przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka.

Podstawą formalną opracowania zmiany studium uwarunkowań jest umowa z dnia 26 października 2011 roku zawarta pomiędzy Wójtem Gminy Olszanka z siedzibą w Olszance, Panem Janem Parolem, a Zakładem Planowania Przestrzennego i Badań Ekologicznych "EKOS" z siedzibą w Siedlcach, reprezentowanym przez Henryka Kota, właściciela firmy będącym wykonawcą. Głównym projektantem zmiany studium jest **dr Stefan Białczak**, posiadający uprawnienia urbanistyczne nr 398/88, wpisany na listę członków Okręgowej Izby Urbanistów w Warszawie pod numerem WA-012.

Na podstawie analizy materiałów planistycznych oraz sytuacji społeczno-gospodarczej, wójt gminy Olszanka przedstawił Radzie Gminy wniosek o przystąpieniu do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Na podstawie wniosku złożonego przez wójta, Rada Gminy Olszanka w dniu 4 marca 2010 r. podjęła uchwałę w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. W uzasadnieniu do uchwały podano powody przystąpienia do zmiany studium uwarunkowań.

Zmiany jakie wprowadzono w dokumentacji studium wynikały ze zmiany uwarunkowań jakie zaszły na terenie gminy w latach 2002-2012, wniosków jakie wpłynęły po ogłoszeniu o przystąpieniu do zmiany studium oraz dostosowania uchwalonego w roku 2002 studium

uwarunkowań do przepisów Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2012 r., poz. 647 ze zm.), Ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2013 r. poz. 267 ze zm.), a także do przepisów Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. nr 118 z roku 2004, poz. 1233). Pod względem obszarowym opracowanie obejmuje teren gminy w granicach administracyjnych.

Niniejsza dokumentacja „**Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka**”, jest zgodna z wymaganym zakresem określonym w art. 10 ust. 1 i 2 w/w ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2012 r., poz. 647 ze zm.).

Aktualizacja dokumentacji obejmująca **uwarunkowania** polegała na zmianie zakresu treści oraz jego uzupełnieniu o nowe dane, pochodzące z ostatnich lat. W niektórych tabelach pozostawiono informacje z lat 90. XX w., jako materiały porównawcze do oceny zmian jakie zaszły na terenie gminy Olszanka. Niektóre fragmenty tekstu jako nieaktualne, zostały usunięte. Zmiany te wprowadzono niemal we wszystkich rozdziałach, w związku z tym nie wyróżniano tych fragmentów tekstu w których dokonano zmian lub uzupełnień.

W zakresie **kierunków zagospodarowania przestrzennego**, o których jest mowa w art. 10 ust. 2 w/w ustawy, ze względu na brak na terenie gminy niektórych obiektów i obszarów, w dokumentacji „Zmiana studium ...” nie określono:

- uzdrowisk, o których jest mowa w pkt. 3 przytoczonego wyżej artykułu;
- obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 400 m², o których jest mowa w pkt. 8 przytoczonego wyżej artykułu;
- pomników zagłady, o których jest mowa w pkt. 13 przytoczonego wyżej artykułu.

Pozostałe zagadnienia określone w art. 10 ust. 2 w/w ustawy, zostały omówione w części „**Kierunki zagospodarowania przestrzennego**”. Zachowano ustalenia, które pozostały aktualne, wprowadzając jednocześnie w wielu rozdziałach ustalenia zmienione lub dodatkowe. Dokumentację poszerzono o nowe rozdziały omawiające zagadnienia nie ujęte w dokumentacji studium uwarunkowań z roku 2002. Całość dokumentacji zmiany studium, obejmującą uwarunkowania i kierunki, należy traktować jako tekst jednolity.

Rysunek studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka został wykonany na podkładzie mapy topograficznej w skali 1:25.000, zakupionej w Centralnym Ośrodku Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Warszawie. Zachowano podstawowy układ graficzny stosując takie oznaczenia jak w dokumentacji z roku 2002 oraz ustalenia zawarte w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka, który został uchwalony w roku 2003. Wprowadzono także nowe kategorie terenów, np. obszarów podlegających ochronie, które nie występowały w roku 2002. W części dotyczącej kierunków zagospodarowania przestrzennego uwzględniono większość złożonych wniosków, które dotyczyły różnych rodzajów zabudowy, zalesiania gruntów, a także planowanych nowych inwestycji.

Celem zmiany *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka* jest określenie zasad prowadzenia polityki przestrzennej na obszarze gminy oraz dalszego jej rozwoju. Studium jest dokumentem planistycznym, zawierającym w szczególności informacje w zakresie:

- aktualnego stanu środowiska przyrodniczego, kulturowego, społecznego, gospodarczego i demograficznego;
- oceny zagrożeń występujących na obszarze gminy oraz zagrożeń zewnętrznych, wpływających na środowisko przyrodnicze i jakość życia mieszkańców gminy;
- kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

3. ZAWARTOŚĆ OPRACOWANIA

Dokumentacja zmiany Studium składa się z następujących części:

1. Tekst ujednolicony: **“Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka”** zawierający opis uwarunkowań oraz kierunków zagospodarowania przestrzennego, stanowiący **załącznik nr 1** do uchwały.
2. Rysunki w skali 1:25.000: **“Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka”**:
 - Uwarunkowania - **załącznik nr 2** do uchwały,
 - Kierunki zagospodarowania przestrzennego - **załącznik nr 3** do uchwały.

Dokumentację Studium uwarunkowań wykonano w 4 jednobrzmiących egzemplarzach, w tym 2 w wersji elektronicznej.

Zgodnie z ustawą z dnia 3.10.2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r., poz. 267 ze zm.), do zmiany studium uwarunkowań sporządza się prognozę oddziaływania na środowisko (art. 51 ust. 1). W ramach przeprowadzania strategicznej oceny oddziaływania ustaleń zmiany studium uwarunkowań na środowisko przyrodnicze, projekt zmiany studium wraz z prognozą, przekazuje się do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska oraz Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego celem ich zaopiniowania. W ramach procedury uzgadniania projektu zmiany studium, dokumentację studium wraz z prognozą, uzgadnia się z wymienionymi jednostkami (art. 54 ust.1 ww. ustawy).

4. MATERIAŁY WYJŚCIOWE

Bank Danych Lokalnych, GUS – strona internetowa. 2012.

Dane statystyczne wg miast i gmin za 2008 r. Urząd Statystyczny w Warszawie. 2009.

Dombrowski A., Kot H., Michałowski D., Goławski A., Kozik R., Chmielewski S. 2011.

Inwentaryzacja populacji gatunków ptaków, dla ochrony których został wyznaczony obszar natura 2000 „Dolina Liwca” (symbol plb 140002) wraz z weryfikacją i oceną stanu przedmiotu ochrony. Zakład Planowania Przestrzennego i Badań Ekologicznych Ekos. Siedlce.

Dombrowski A., Kot H., Michałowski D., Goławski A., Kozik R., Chmielewski S. 2012.

Awifauna lęgowa obszaru specjalnej ochrony ptaków Dolina Liwca. KULON, 17:33-67.

Galon R. 1972. Czwartorzęd Polski, W: Geomorfologia Polski, tom II, Warszawa.

Gmina Olszanka. Studium wartości kulturowych. Maraśkiewicz J., Semeniuk A., Wetoszka B. 2001. „Donatech” Sp. z o.o. Biała Podlaska.

Gminna ewidencja zabytków. 2012. Urząd Gminy w Olszance.

Gumiński R. 1948. Próba wydzielenia dzielnic rolniczo-klimatycznych w Polsce, W: Przegląd meteorologiczny i hydrologiczny, z. 1.

Dyrektywa Siedliskowa przyjęta w roku 1992 (92/43/EWG), dotycząca ochrony siedlisk naturalnych oraz dziko żyjących zwierząt i roślin.

Materiały robocze „Koncepcja programowa dostosowania drogi krajowej nr 19 do parametrów drogi ekspresowej w granicach województwa mazowieckiego”. DRO-Konsult Sp. z o.o. Warszawa, 2010 r.

Kondracki J. 1994. Geografia Polski - Mezoregiony fizyczno-geograficzne Polski. Wyd. PWN .

Kot H. (red.) 1997. Informator przyrodniczy. Województwo białkopodlaskie. Wyd. Zakład Badań Ekologicznych „EKOS”, Siedlce.

Liro A. (red.). 1995. Koncepcja krajowej sieci ekologicznej ECONET-POLSKA. IUCN, Warszawa.

Liro A., Dyduch-Falniowska A. 1999. Natura 2000 - Europejska Sieć Ekologiczna. MOŚZNiL Warszawa. 1-93.

Mapa geologiczna Polski w skali 1:50000. Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN.

Mapa pochodna ewidencji gruntów w skali 1:5.000 obejmująca obszar gminy Olszanka. WODGiK Łosice.

Mapa topograficzna obszaru gminy Olszanka w skali 1:25.000. PPGK Warszawa.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka uchwalony 23.10.2003 r. przez Radę Gminy (Uchwała nr IX/43/2003).

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka. 2003.

Opracowanie ekofizjograficzne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka. 2003. Gajewska B. 2003.

Plan gospodarki odpadami dla powiatu łosickiego. Starostwo Powiatowe w Łosicach. 2004.

Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka – obszar wydobywania torfu na terenie wsi Radlnia. 2001.

Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka – 1998.

Program ochrony środowiska na lata 2005-2012. Urząd Gminy Olszanka.

Maraśkiewicz J., Semeniuk A., Wetoszka B. 2001. Gmina Olszanka. Studium wartości kulturowych.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Wiejskiej Olszanka na lata 2006-2008. Sierpień 2005.

Podział hydrograficzny Polski, 1983. IMiGW.

Powszechny Spis Rolny 2002. Urząd Statystyczny w Warszawie. 2003.

Uproszczone plany urządzania lasów położonych na terenie poszczególnych wsi gminy Olszanka, należących do indywidualnych właścicieli na lata 2005-2014. Agencja CEZAR – Pracownia Urządzania Lasu. Mińsk Maz.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24.07.2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. nr 229, poz. 2313).

Rozporządzenie Wojewody Mazowieckiego nr 9 z dnia 2 marca 2009 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody położonych na terenie powiatu łosickiego.

Sidło P.O., Błaskowska B., Chylarecki P. (red.) 2004. Ostoje ptaków o znaczeniu europejskim w Polsce. OTOP, Warszawa.

Strategia rozwoju województwa mazowieckiego do roku 2020 (aktualizacja). 2006. Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie.

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2004 r. nr 92, poz. 880 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity - Dz.U. z 2008 r. nr 25, poz. 150 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. nr 80, poz. 717 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. nr 199 poz. 1227 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. nr 201, poz. 1237).

Ustawa o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz niektórych innych ustaw z dnia 18 sierpnia 2011 r. Dz. U. z 31.08.2012 r. poz. 985.

Wnioski do zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka. Urząd Gminy Olszanka.

Wykaz dróg gminnych. Urząd Gminy Olszanka. Stan na 31.12.2011 r.

Wykaz dróg powiatowych. Powiatowy Zarząd Dróg w Łosicach. Stan na 31.12.2011 r.

Wykaz gruntów gm. Olszanka wg stanu na 1.01.2012. Zestawienie zbiorcze. Starostwo Powiatowe w Łosicach.

CZĘŚĆ II

UWARUNKOWANIA

1. DOTYCHCZASOWE PRZEZNACZENIE, ZAGOSPODAROWANIE I UZBROJENIE TERENU

1.1. Położenie gminy w układzie administracyjnym

Gmina Olszanka położona jest we wschodniej części województwa mazowieckiego, w południowo-zachodniej części powiatu łosickiego. Od południowego - wschodu graniczy z gminą Międzyrzec Podlaski w województwie lubelskim. Od zachodu z gminami Zbuczyn, Mordy i Przesmyki z powiatu siedleckiego. Od północy i wschodu z gminami Łosice i Huszlew w powiecie łosickim. Najbliższe miasta to: ośrodek powiatowy Łosice oddalony o 10 km na północ, Siedlce oddalone o 29 km na zachód, Międzyrzec Podlaski oddalony o 20 km na południowy – wschód, Warszawa oddalona jest o 120 km na zachód.

1.2. Potencjał gminy

Gmina Olszanka zajmuje 88 km². W dniu 31.12.2010r. gminę zamieszkiwało 3088 osób. Podstawowe wskaźniki demograficzne kształtują się na poziomie średnim dla obszarów wiejskich wschodniej części woj. mazowieckiego. Warunki mieszkaniowe w gminie są dosyć dobre. Sieć osadniczą gminy tworzy 17 miejscowości. Liczba mieszkańców poszczególnych miejscowości jest zróżnicowana; zawiera się w przedziale od 36 do 498 osób¹. Najwięcej mieszkańców liczy miejscowość Próchenki (498 osób). Miejscowość gminna Olszanka posiada 371 mieszkańców i zajmuje pod tym względem drugie miejsce w gminie. Najmniejszą miejscowością w gminie jest Radlnia (36 mieszkańców). Liczba ludności w pozostałych 14 miejscowościach mieści się w przedziale 100-275 osób.

Gmina Olszanka jest gminą typowo rolniczą. Warunki naturalne do rozwoju produkcji rolnej są dobre, a poziom rozwoju rolnictwa określany jest jako średni. Wskaźnik rolniczej przestrzeni produkcyjnej (określany w skali IUNG) wynosi 62,5 pkt. Podstawowe wskaźniki charakteryzujące gminę Olszanka zestawiono w tabeli 1.1.

Tabela 1.1. Podstawowe wskaźniki rozwoju gminy Olszanka wg stanu na rok 2002 i 2010.

Wyszczególnienie	Rok 2002	Rok 2010
Liczba ludności	3341	3088
Ludność na 1 km ²	38	35
Przyrost naturalny na 1000 ludności	-1,5	1,3
Zużycie wody z wodociągów w gosp. domowych w m ³ /mieszkańca	23,4	58,1
Powierzchnia użytkowa mieszkań w m ² /osobę	24,1	28,9
Liczba osób przypadających na 1 izbę	0,91	0,76
Liczba mieszkań oddanych do użytku	1	5
Wartość rolniczej przestrzeni produkcyjnej w skali IUNG	62,5	62,5
Lasy i grunty leśne w % ogólnej pow. gminy	12,3	12,9
Dochody własne w budżecie gminy (w % dochodów ogółem)	25,7	24,2
Dochód budżetowy gminy na 1 mieszkańca (w zł)	1229	2530
Wydatki budżetowe gminy na 1 mieszkańca	1181	2918
Podmioty gospodarcze na 1000 ludności	207	188

Źródło: BDL GUS, wartość rolniczej przestrzeni produkcyjnej – ze „Studium uwarunkowań - 2002”.

¹ Liczba mieszkańców poszczególnych miejscowości według BDL GUS.

Gmina Olszanka sąsiaduje od północnego - wschodu z gminą miejsko-wiejską Łosice. Miasto to pełni wobec otaczających gmin funkcję ośrodka usług ponadlokalnych, zarówno w zakresie administracji jak i usług zdrowia, oświaty, kultury, handlu i innych. Zakłady pracy w Łosicach są miejscem zatrudnienia dla wielu mieszkańców gminy Olszanka.

Przez teren gminy przebiega droga krajowa nr 19 Lublin-Białystok. Nie ma dróg wojewódzkich. Najbliższe linie kolejowe, poza granicami gminy, to linia Warszawa – Terespol przebiegająca na południe od terenu gminy oraz linia Siedlce – Hajnówka na północny – zachód. Nie mają one większego znaczenia w powiązaniach komunikacyjnych obszaru.

Miejscowość gminna, ze względu na wysoki potencjał usługowy i ludzki, zaliczana jest do lokalnych ośrodków rozwoju.

Potencjał gospodarczy gminy zależy głównie od rozwoju rolnictwa. Przemiany strukturalne tej gałęzi gospodarki zachodzące w kraju wymagają wspomagania lokalnego. W przypadku Olszanki taką szansę daje przede wszystkim rozwój infrastruktury, usług dla ludności, obiektów obsługi rolnictwa i poprawa jakości dróg.

1.3. Struktura użytkowania gruntów

Struktura użytkowania gruntów w gminie Olszanka wg stanu na 15.02.2012 r.

	pow. w ha	udział %
<i>1. Użytki rolne ogółem:</i>	7359	84,0
w tym: grunty orne	5551	63,3
sady	35	0,4
łąki	949	10,8
pastwiska	521	5,9
<i>2. Grunty leśne oraz zadrzew. i zakrzew.</i>	1132	12,9
w tym: lasy	1113	12,7
<i>3. Grunty zabudowane i zurbanizowane</i>	222	2,5
<i>4. Grunty pod wodami</i>	15	0,2
<i>5. Użytki ekologiczne</i>	9	0,1
<i>6. Nieużytki</i>	26	0,3
Razem pow. geodezyjna	8761	100,0

W roku 2012 struktura użytkowania gruntów w gminie Olszanka uległa niewielkim zmianom. Nieznacznie zmniejszyła się powierzchnia użytków rolnych, natomiast nieco wzrosła powierzchnia terenów zabudowanych i zurbanizowanych oraz nieużytków.

1.4. Uwarunkowania wynikające z polityki państwa i województwa

Przez teren gminy Olszanka przechodzi droga krajowa nr 19. Planowana jest budowa drogi ekspresowej nr 19, które będzie obwodnicą wsi Mszanna. Nie występują obiekty o znaczeniu wojewódzkim.

2. STAN ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY

2.1. Charakterystyka układu funkcjonalno-przestrzennego gminy

Układ funkcjonalno-przestrzenny na obszarze gminy kształtował się przez kilka stuleci i zależał przede wszystkim od uwarunkowań przyrodniczych. Osady były lokowane na obszarach wysoczyznowych, na obrzeżach dolin. W granicach gminy znajduje się 17 wsi. Zabudowa wiejska w większości tworzy typowe ulicówki. Do największych należą: Szydłówka (3,7 km), Próchecki (3,5 km) i Olszanka (3,0 km). Bardziej zwarta zabudowa występuje w Hadynowie, Mszanej i Szawłach. Wieś gminna położona jest - w stosunku do obszaru gminy – korzystnie, w centralnej części gminy. Większość wsi ma dogodne połączenie z Olszanką. Pozostałe wsie połączone są odgałęzieniami od tych dróg. Przeciętne odległości między wsiami wynoszą 1-2 km. Znacznym utrudnieniem jest zły stan techniczny części dróg.

Przez wschodni fragment gminy na odcinku długości 4,25 km przechodzi droga krajowa Lublin – Białystok, planowana do przebudowy na drogę ekspresową. Także przez wschodnią część gminy przechodzi obiekt o znaczeniu ponadlokalnym tj. linia elektroenergetyczna 110 kV.

2.2. Charakterystyka układów przestrzennych wsi

Dominującą cechą układu pozostałych wsi jest kształtowanie zabudowy wzdłuż dróg. Są to w większości tzw. ulicówki. Większość ulicówek posiada zabudowę obustronną i zwartą lub dosyć zwartą. Tylko we wsiach Bolesty i Korczówka-Kolonia zabudowa jest mało zwarta. Jest to pozytywny układ zabudowy i należy troszczyć się o jego zachowanie i dalszy rozwój. Zabudowa kolonijna, rozproszona, występuje nielicznie i tylko na terenie niektórych miejscowości, np. Klimy, Bejdy, Dawidy, Pietrusy. Dalszy rozwój zabudowy powinien polegać głównie na zabudowie luk oraz poszerzaniu zabudowy istniejącej. Nie jest wskazane wyznaczanie nowych terenów budowlanych na nie uzbrojonych w infrastrukturę otwartych polach.

2.3. Problem kształtowania ładu przestrzennego, estetyzacji zabudowy i zagospodarowania działek

Ukształtowana historycznie zabudowa tworzy pewien logiczny ład przestrzenny i w przeciwieństwie do wielu obszarów wiejskich południowego Podlasia zawiera niewiele zabudowy rozproszonej (typu kolonii). Problemem otwartym są natomiast walory architektoniczne współczesnego budownictwa wiejskiego i estetyka zagród wiejskich. Budynki mieszkalne wybudowane w ostatnich dekadach XX w. nie wykazują niestety większych walorów architektonicznych i estetycznych. Współczesne tendencje w zakresie stylu życia i „mody” architektonicznej sprzyjają kształtowaniu ładu przestrzennego i architektury krajobrazu, ale nadal na terenach wiejskich niewiele jest budynków posiadających wrazistość architektoniczną i wysokie walory estetyczne. Wynika to m.in. z braku środków na budowę nowych domów mieszkalnych z zastosowaniem nowoczesnych technologii i o wysokich walorach architektonicznych, a także z braku tradycji do kształtowania - nawet przy niewielkich środkach - budownictwa estetycznego. Ogólny odbiór zabudowy na terenach wiejskich - pomimo korzystnych zmian - jest nadal negatywny. Chaotyczność, brak estetyki i niejednokrotnie brak schludności w obejściach, pozostają nadal cachami dominującymi zabudowy wiejskiej nie tylko w gm. Olszanka, ale na całym obszarze kraju.

2.4. Charakterystyka rolniczych obszarów zabudowanych

Tereny osiedlowe w gminie Olszanka zajmują ponad 200 ha. Większość zabudowy stanowią indywidualne gospodarstwa rolne i zabudowa jednorodzinna, zwłaszcza w miejscowości gminnej.

Tabela 2.1. Liczba i powierzchnia budynków gospodarczych w gminie Olszanka w indywidualnych gospodarstwach rolnych w roku 2002.

Rodzaj budynków	Powierzchnia w tys. m ²				Stopień wykorzystania w %			
	ogółem	wykorzystana na działalność		nie wykorzystana	ogółem	wykorzystana na działalność		nie wykorzystana
		rolniczą	poza rolniczą			rolniczą	poza rolniczą	
obory	58,5	52,3	-	6,2	100	89	-	11
chlewnie	20	18,6	0,1	1,3	100	93	0,5	6,5
kurniki	15,7	14,9	-	0,8	100	95	-	5
stodoły	127,3	121,3	0,7	5,3	100	95	0,5	4,5
wiaty	5	4,6	0,3	0,1	100	92	6	2
garaże	43,1	41	1,8	0,3	100	95	4	1
budynki wielofunkcyjne	52,1	48,7	0,2	3,2	100	93	0,3	6,7
inne pomieszczenia	7,4	6,2	0,8	0,4	100	84	11	5
Razem	329,1	307,6	3,9	17,6	100	93	1	6

Wg danych Powszechnego Spisu Rolnego z roku 2002, budynki gospodarcze takie jak wymienione w tab. 2.1, zajmowały łącznie 329,1 tys. m². Największą powierzchnię zajmowały stodoły (127,3 tys. m²) oraz obory (58,5 tys. m²), budynki wielofunkcyjne (52,1 tys. m²) i garaże (43,1 tys. m²). Na działalność rolniczą wykorzystywano średnio 93% powierzchni budynków, na pozarolniczą 1%, a 6% nie była wykorzystywana.

3. STAN ŚRODOWISKA, W TYM STAN ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚCI I JAKOŚCI ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGÓW OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

3.1. Charakterystyka środowiska abiotycznego

Położenie geograficzne i budowa geologiczna

Zgodnie z podziałem fizjograficznym Polski (Kondracki 1994), gmina Olszanka znajduje się w prowincji Niziu Środkowoeuropejskiego, w makroregionie Nizina Południowopodlaska.

W podziale geologicznym platformy wschodnioeuropejskiej omawiany obszar położony jest w obrębie obniżenia podlaskiego. Na głębokości 2-3 km znajduje się trzon krystaliczny platformy wschodnioeuropejskiej, który ujawnia się na powierzchni na obszarze Skandynawi. Na nim ułożone są warstwy osadowe. Najistotniejsze dla budowy tego regionu są warstwy kenozoiczne o miąższości kilkuset metrów, obejmujące osady trzeciorzędowe, czwartorzędowe plejstoceny i holoceny.

Osady trzeciorzędowe ujawniają się już na głębokości od 60 do 100 m. ppt. Wśród tych osadów wyróżnić można osady oligocenu, miocenu i pliocenu. Do osadów oligocenicznych zaliczane są osady morskie, piaski drobne i średnie kwarcowo-glaukonitowe często z przewarstwieniami pyłów. Utwory te nawiercane są punktowo na tym obszarze. Osady miocenu to utwory śródlądowe, bezwapienne piaski kwarcowe oraz pyły piaszczyste i ły. Najmłodsze i najwyżej położone są osady plioceniczne. Należą do nich ły pstre, jasnoszare, mułki bezwapienne oraz piaski drobne, powstałe w zbiornikach jeziornych. Miąższość tych utworów dochodzi do ok. 100 m.

Osady trzeciorzędowe przykryte są osadami czwartorzędu. Okres ten charakteryzował się naprzemianległymi ochłodzeniami i ociepleniami klimatu. Efektem tego było kilkakrotne zlodowacenie Polski przez lądolody skandynawskie.

Na terenie gminy odnaleźć można osady głównie zlodowaceń środkowopolskich, które nadały swoiste piętno rzeźbie tego terenu. Osady plejstoceny zlodowaceń środkowopolskich pokrywają cały obszar zwartym płaszczem. Miąższość osadów uzależniona jest od ukształtowania powierzchni podczwartorzędowej i waha się w granicach 100 m. Wg mapy geologicznej Polski w skali 1:200000 (ark. Warszawa-Wschód), obszar gminy położony jest w obrębie osadów stadiału mazowiecko-podlaskiego i północno-mazowieckiego zlodowacenia środkowopolskiego oraz osadów holocenicznych. Wśród osadów lodowcowych na znacznych powierzchniach gminy zalega poziom gliny zwałowej. Na glinie zwałowej stadiału mazowiecko-podlaskiego występują piaski różnoziarniste i żwiry oraz żwiry z głazami moren czołowych. Osady te są w większości zwałowe, zapyłone i zaglinione, ale występują w nich także partie piasków i żwirów przemytych i warstwowanych. Często są w nich pakiety gliny zwałowej lub mułkowej. Miąższość tych osadów dochodzi do 4-15 m.

Wśród osadów stadiału mazowiecko-podlaskiego występują także osady wodnolodowcowe: piaski i żwiry w formie ozów. Zbudowane są z przemytych piasków i żwirów poziomo lub skośnie dachówkowato warstwowanych, miejscami na zboczach przykrytych gliną zwałową. Na terenie gminy na powierzchni uwidaczniają się niewielkie płyty kemowe, zbudowane z piasków drobnoziarnistych i pylastych, warstwowanych, miejscami z wkładkami piasków średnioziarnistych. Powierzchnia tego obszaru urozmaicona jest formami wydmyowymi i wzniesieniami zbudowanymi ze żwiru.

Na powierzchni gliny zwałowej stadiału mazowiecko-podlaskiego, w sąsiedztwie moren czołowych lub na południe od ozów, występują niewielkie płyty osadów wodnolodowcowych sandrowych. Są to piaski drobno i średnioziarniste, miejscami z niewielką domieszką frakcji grubszej, często na powierzchni przewiane. Miąższość ich waha się od 1,0 do 4,5 m.

Na przeważającej części terenu występują grunty nośne, o korzystnych warunkach dla budownictwa.

Rzeźba terenu

Geneza rzeźby na terenie gminy jest związana z obecnością lądolodu plejstocńskiego i warunków klimatycznych panujących w holocenie, charakterystycznych dla wschodnich części Nizin Środkowopolskich. Główne procesy rzeźbotwórcze to:

A. Procesy peryglacjalne denudacyjne, tworzące równiny denudacyjne. Procesy te dominowały w plejstocenie po cofnięciu lądolodu z terenu gminy w warunkach zimnego klimatu.

B. Procesy fluwialne holocenijskie tworzące dna dolin rzecznych.

Rzeźba powierzchni ziemi na terenie gminy jest typowo staroglacjalna, w której dominują formy przeobrażone przez późniejsze procesy egzogeniczne. Dominują tu równiny faliste, gdzie wysokości względne dochodzą do 30 m. Wysoczyzny morenowe płaskie położone są na wysokości 140-210 m n.p.m. Cechują je małe spadki terenu poniżej (0,5%).

Krajobraz urozmaicają wzgórza i pagóry moreny czołowej o zróżnicowanym urzeźbieniu, różnych wysokościach względnych (od 5 do 30 m) oraz nachyleniu zboczy (5-10% i mniejszych). Najczęściej występują one w formie izolowanych wzgórz.

Na terenie gminy występują także kemy - dość regularne wzgórza otoczone obniżeniami o wysokościach względnych od 5 do 10 m i nachyleniu zboczy 5-10%.

Formy o zróżnicowanej wielkości w kształcie nieregularnych niecek o dość wyrównanym dnie tworzą obniżenia powytopiskowe. W obrębie obniżenia lokalnie można zaobserwować wyższy poziom akumulacyjny (występujący fragmentarycznie) o niewielkich wysokościach względnych w stosunku do dna obniżenia (t.j. do ok. 1 m). Spotykane są także zagłębienia i obniżenia bezodpływowe w kształcie niecek i mis o niewielkich powierzchniach i niewielkiej głębokości do ok. 2 m oraz różnej genezie.

Gleby

W gminie Olszanka dominuje drobnopowierzchniowa mozaika gleb. Trudno jest wyróżnić obszary o zdecydowanej dominacji gleby jednej lub dwu zbliżonych kategorii. Gleby znajdujące się na terenie gminy są średnio korzystne dla produkcji rolnej. Gleby te są przydatne do intensywnych upraw polowych, sadownictwa i warzywnictwa.

Do gleb bardzo korzystnych do produkcji rolnej można zaliczyć gleby brunatne i bielcowe kompleksu pszennego dobrego lub żytniego bardzo dobrego (kl. IIIa-IIIb), w warunkach wysokiej kultury przydatne do upraw większości roślin o dużych wymaganiach glebowych. W największych kompleksach gleby te występują we wsiach: Bolesty, Bejdy, Wyczółki oraz Szawły i Mszanna.

Gleby o lżejszym składzie mechanicznym są zaliczane do korzystnych do produkcji rolnej, zalegające na głębokości do 100 cm na glinach lekkich i średnich, rzadziej na ciężkich. Są to gleby brunatne lub zbielcowane (kompleksu żytniego dobrego) w klasie bonitacji IVa-IVb, z niewielkim udziałem gleb brunatnych bielcowych lub czarnych ziem zbożowo-pastewnych słabych i żytnich (kl. IVb). Są one mniej urodzajne i bardziej wrażliwe na suszę. Gleby te są w

znacznym rozdrobnieniu, często jako wypełnienie między obszarami o lepszych glebach lub jako strefa przejściowa między obszarami gleb dobrych i słabszych.

Obszary gleb mało korzystnych do produkcji rolnej stanowią głównie gleby brunatne lub bielcowe, (żytnio-ziemniaczane słabe i bardzo słabe) z udziałem czarnych ziem, gleb murszowych i mady zbożowo-pastewnych słabych, wytworzonych najczęściej z piasków słabo gliniastych zalegających na piaskach luźnych lub w rzadszych przypadkach na glinach, zaliczane do V kl. bonitacji. Są ubogie w składniki pokarmowe i w większości, przynajmniej okresowo, zbyt suche. Nadają się zatem do uprawy jedynie mniej wymagających roślin, jak: żyto, ziemniaki, owies, seradela, łubin, a wysokość plonów jest w dużym stopniu uzależniona od ilości i rozkładu opadów w ciągu sezonu wegetacyjnego. Są to gleby drugiej kolejności wykorzystania nierolniczego.

Do wykorzystania na cele nierolnicze kwalifikują się w pierwszym rzędzie gleby brunatne klasy VI, występujące w postaci niewielkich na ogół powierzchni, głównie wśród innych gleb. Są one wytworzone z piasków luźnych i cechują się bardzo małą zasobnością w składniki pokarmowe i dużą przepuszczalnością, co pociąga za sobą trwałe niedobory wilgoci.

Zwarte obszary gleb występujące w dnach dolin rzecznych, to przede wszystkim gleby torfowe, murszowe, mady lub czarne ziemie III lub IV klasy bonitacji, stwarzające korzystne warunki do produkcji paszy. Tworzą duże kompleksy użytków zielonych w dolinach rzek. Większość gleb (92% pow.) wykorzystywanych jako użytki rolne należą do IV i V klasy bonitacji.

Wody powierzchniowe

Gmina Olszanka leży w dorzeczu Bugu. Centralne, północne i wschodnie części gminy położone są w zlewni rzeki Tocznej, część zachodnia znajduje się w zlewni Liwca, a niewielki, południowo-wschodni fragment należy do zlewni Krzyny. Przez teren gminy przechodzą granice działów wodnych IV rzędu oddzielające wymienione zlewnie. Część terenu gminy stanowią obszary źródliskowe Liwca i Tocznej.

Liwiec – lewostronny dopływ Bugu – wypływa z dużego kompleksu podmokłych łąk w południowo-zachodniej części gminy. Na odcinku ok. 8,5 km stanowi granicę gminy. Toczna, także lewostronny dopływ Bugu, przepływa przez centralne tereny gminy. Źródła tej rzeki znajdują się w pobliżu Korczówki. Teren gminy poprzcinany jest bezimiennymi dopływami Liwca i Tocznej, a na kompleksach łąk i pastwisk, gęstą siecią rowów melioracyjnych. Niewielkie, bezodpływowe zagłębienia wypełnione są wodą, w których występują sadzawki. Największa znajduje się na polach na południe od Olszanki, mniejsze we wsiach Mszanna, Hadynów i Korczówka.

Klimat

Według regionalizacji klimatycznej Polski E. Romera, gmina Olszanka leży w strefie klimatu Wielkich Dolin, w dzielnicy klimatycznej Chełmsko-Podlaskiej. Dla potrzeb rolnictwa wykonana została przez R. Gumińskiego regionalizacja klimatyczna Polski. Zgodnie z tym podziałem gmina Olszanka należy do Dzielnicy Podlaskiej, natomiast zgodnie z najnowszą regionalizacją klimatyczną Polski W. Sokołowicza, gmina znajduje się w granicach Mazowiecko-Podlaskiego regionu klimatycznego.

W ciągu roku gmina Olszanka otrzymuje około 246 cal/cm²/dzień promieniowania całkowitego. Minimum roczne występuje w grudniu - 40 cal/cm²/dzień, maksimum w czerwcu

500 cal/cm²/dzień. Gmina otrzymuje średnio w roku 4,4 godzin usłonecznienia dziennie. Minimum usłonecznienia występuje w grudniu (0,8 godz.), a maksimum w czerwcu (8,1 godz.).

Średnia roczna temperatura powietrza na terenie gminy Olszanka wynosi ok. 7,4°C. Średnio w roku jest 125 dni przymrozkowych (o temperaturze minimalnej poniżej 0°C i temperaturze maksymalnej powyżej 0°C), 50 dni mroźnych (o temperaturze maksymalnej niższej od 0°C), 25 dni bardzo mroźnych (o temperaturze minimalnej niższej niż -10°C) oraz 35 dni gorących (o temperaturze maksymalnej powyżej 25°C). Okres bezprzymrozkowy (liczba dni pomiędzy datami zaniku i pojawienia się przymrozków) trwa 170 dni, a okres wegetacyjny (liczba dni o średniej dobowej temperaturze nie niższej niż 5°C) - 210 dni.

Na obszarze gminy Olszanka średnia roczna wilgotność względna powietrza wynosi 82%. Roczne maksimum średniej wilgotności względnej występuje w grudniu (89%), a minimum w maju (72%). Średnie roczne zachmurzenie na terenie gminy Olszanka kształtuje się na poziomie 6,6 stopnia pokrycia nieba. Maksimum roczne zachmurzenia występuje w listopadzie (8,5), a minimum (5,0) we wrześniu. Przeciętnie w roku jest około 43 dni pogodnych i około 140 dni pochmurnych.

Średnie roczne sumy opadu na terenie gminy Olszanka wynoszą około 550 mm. Największe miesięczne sumy opadu występują latem - z maksimum w lipcu (80 mm). Średnie sumy opadów wynoszą: wiosna – 110 mm, lato – 210 mm, jesień – 115 mm i zima 100 mm. Okres zalegania pokrywy śnieżnej (liczba dni pomiędzy datami pojawienia się i zaniku pokrywy) wynosi średnio 75 dni.

Na obszarze gminy Olszanka przeważają wiatry zachodnie. Często też występują wiatry północno-zachodnie i południowo-zachodnie. Średnia roczna prędkość wiatru wynosi 3 m/s, co świadczy o tym, że teren gminy jest dobrze przewietrzany. Wiatry silne i bardzo silne występują bardzo rzadko. Średnio w roku jest 12 dni z wiatrem silnym (o prędkości ponad 10 m/s) i 2 dni z wiatrem bardzo silnym (o prędkości ponad 15 m/s).

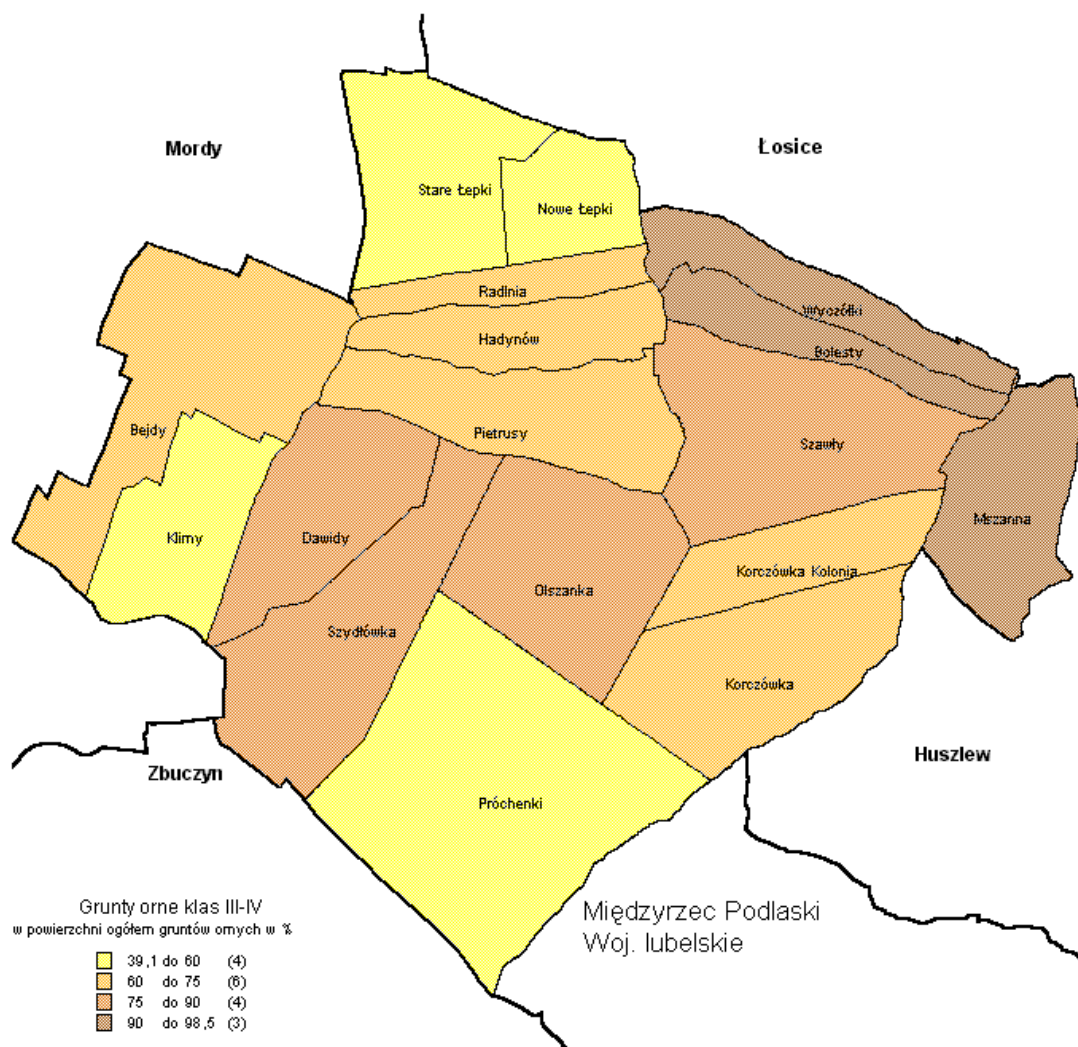
3.2. Stan rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Warunki przyrodnicze do rozwoju rolnictwa są dosyć dobre. Okres wegetacji roślin na terenie gminy Olszanka trwa średnio 200-220 dni, zaczyna się 1-4 kwietnia, a kończy 30-31 października. Pierwsze przymrozki występują od 13 października, zaś ostatnie 28-30 kwietnia. Średnie roczne opady mieszczą się w granicach 500-650 mm (średnio 550 mm), co prowadzi do deficytu wody (głównie latem). W ciągu roku przeważają wiatry zachodnie i połudn.-zachodnie.

Największą powierzchnię zajmują gleby bielcowe, pseudobielcowe i brunatne wylugowane. W dolinach rzecznych i obniżeniach terenu występują gleby torfowe, torfowo - murszowe i murszowo-mineralne.

W Powszechnym Spisie Rolniczym z 2002 roku odnotowano w gminie 583 ha ugorów i odłogów (11,5% gruntów ornych) i 110 ha nie użytkowanych łąk i pastwisk (10,9% ogólnej ich ilości). Przytoczone dane świadczą o znacznej skali tego zjawiska w gminie. Wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej według IUNG w Puławach wynosi dla gminy 62,5 pkt i jest niższy od średniego w województwie mazowieckim (66 pkt). Struktura gruntów według klas bonitacyjnych potwierdza ich niezłą jakość. Gleby klasy IIIa stanowią 0,84% powierzchni gruntów ornych, IIIb – 10,16%, IVa – 31,26%, IVb – 27,69%, V – 26,53% i VI – 2,92%². Klasy bonitacyjne I-II w gminie nie występują. Grunty orne klas III-IV mają najwyższy udział (powyżej 90%) we wsiach: Bolesty, Wyczółki i Mszanna. Wysoki udział gleb dobrych (75-90%) występuje także we wsiach Dawidy, Szydłówka, Olszanka i Szawły (rys. 1).

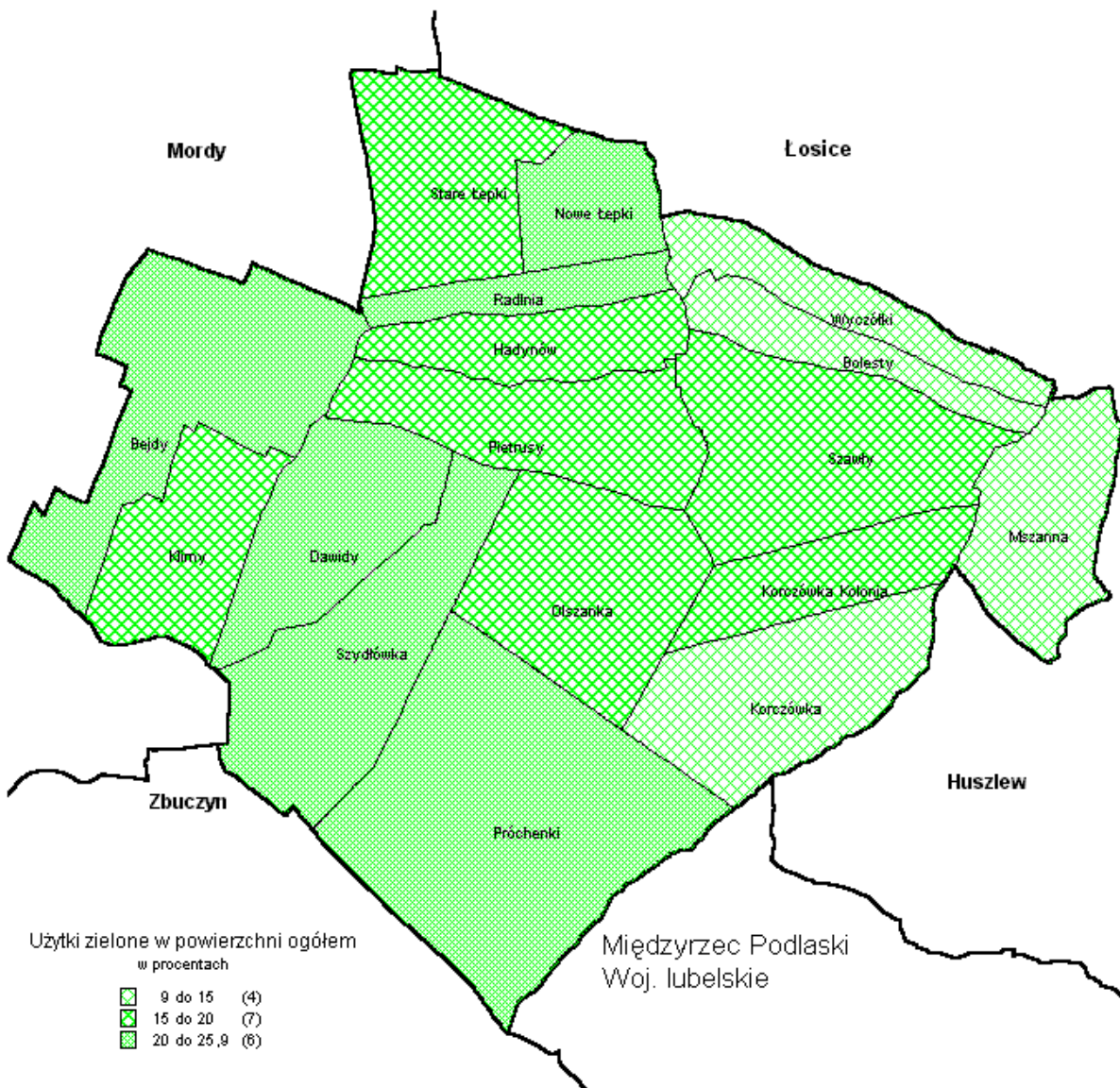
² Dane o jakości gleb zaczerpnięto ze „Studium ...” z 2002 r.

Rys. 1. Grunty orne klas III-IV w ogólnej powierzchni gruntów ornych. Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze „Studium ...” z 2002 r.

Rolnictwo w gminie pełni ważną rolę wśród źródeł utrzymania ludności. Powierzchnia użytków rolnych³ wynosi 7644 ha. W strukturze użytków rolnych 85,4% zajmują grunty orne, 14,5% trwałe użytki zielone i 0,1% sady. Udział trwałych użytków zielonych w strukturze użytków rolnych jest w gminie stosunkowo mały. Największy udział łąk i pastwisk występuje w Bejdach, Dawidach, Szydłowie, Próchenkach, Nowych Łepkach i Radlni (rys. 2).

³ Dane BDR za 2005 rok

Rys. 2. Udział trwałych użytków zielonych w powierzchni ogólnej gospodarstw. Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze „Studium ...” z 2002 r.

Gmina posiada przeciętną strukturę obszarową indywidualnych gospodarstw rolnych. Na ogólną liczbę⁴ 825 gospodarstw – tylko 100 stanowiły działki rolne o powierzchni do 1 ha UR. W 216 gospodarstwach o powierzchni 10 ha i więcej UR koncentrowało się 57,4% ogólnego areалу użytków rolnych. Na 1 gospodarstwo (pomijając działki do 1 ha UR) przypadało 8,4 ha użytków rolnych, a łącznie z działkami – 7,4 ha. Produkcją roślinną zajmowało się 615 gospodarstw to jest 74,5% ich statystycznej ilości, a produkcją zwierzęcą tylko 488 (59,2%).

W produkcji roślinnej dominuje uprawa zbóż (głównie żyto, owies, mieszanki zbożowe) i ziemniaków. W grupie roślin zbożowych stosunkowo dużo uprawia się zbóż intensywnych (pszenica, jęczmień, pszenżyto). Według danych PSR z 2002 r. zboża uprawiane były na powierzchni 5149 ha, co stanowiło 87,6% powierzchni zasiewów, w tym zboża intensywne na

⁴ Według PSR 2002

powierzchni 1578 ha, tj. 30,6% zasiewów zbóż ogółem. Powierzchnia pod ziemniakami wynosiła 643 ha, co stanowiło 10,9% ogólnej powierzchni zasiewów.

Tabela 3.1. Struktura indywidualnych gospodarstw rolnych w gminie Olszanka w roku 2002.

Klasy wielkości gospodarstw	Liczba gospodarstw
do 1 ha włącznie	100
powyżej 1 do mniej niż 2 ha	89
od 2 do mniej niż 5 ha	167
od 5 do mniej niż 7 ha	117
od 7 do mniej niż 10 ha	135
od 10 do mniej niż 15 ha	131
od 15 do mniej niż 20 ha	49
od 20 do mniej niż 50 ha	36
od 50 do mniej niż 100 ha	0
Ogółem	825

Gmina charakteryzuje się⁵ wysoką obsadą bydła (56,0 sztuk/100 ha UR) i bardzo wysoką trzody chlewnej (222,4 sztuk/100 ha UR). Na 676 indywidualnych gospodarstw rolnych w gminie 491 posiadało bydło, 483 trzodę chlewną i tylko 129 nie posiadało żadnych zwierząt gospodarskich.

Tabela 3.2. Stan liczebny podstawowych gatunków hodowlanych w gminie Olszanka w roku 2002.

Gatunek	Rok 2002
bydło	2912
krowy	1800
trzoda chlewna	4381
trzoda chlewna lochy	536
konie	167
owce	151
kury	15845
kury nioski	14493
kozy	32

Tabela 3.3. Wyposażenie indywidualnych gospodarstw rolnych w gminie Olszanka w roku 2002 w podstawowy sprzęt rolniczy (Powszechny Spis Rolny, 2002).

Wyszczególnienie	Liczba sztuk
Ciągniki	549
Samochody ciężarowe	146
Kombajny zbożowe	51
Kombajny ziemniaczane	48

⁵ Według PSR 2002

Tabela 3.4. Powierzchnia budynków i budowli w gminie Olszanka w roku 2002 (Powszechny Spis Rolny, 2002).

Wyszczególnienie	Pow. w m ²
Obory	47.212
Chlewnie	5.719
Kurniki	2.619
Stodoły	103.688
Wiaty	4.087
Garaże	16.692
Budynki wielofunkcyjne	41.722
Inne pomieszczenia	3.985
Ogółem	225.724

Ogólna powierzchnia budynków wykorzystywanych w produkcji rolnej wynosiła (wg Powszechnego Spisu Rolnego na rok 2002) 225.724 m². Powierzchnię przypadającą na poszczególne rodzaje budynków podano w tab. 3.4.

Znaczna część osób kierujących gospodarstwami posiadała⁶ wykształcenie rolnicze: 6 – wyższe, 56 – średnie i 122 – zasadnicze zawodowe. Ponadto 269 osób miało ukończony kurs rolniczy. Gmina należy do dobrze wyposażonych w ciągniki i maszyny rolnicze. W gminie było między innymi⁷: 762 ciągniki rolnicze, 27 samochodów ciężarowych, 116 kombajnów zbożowych i 236 kombajnów ziemniaczanych. Na 1 ciągnik przypadało 10,0 ha użytków rolnych.

Reasumując można stwierdzić, że gmina Olszanka charakteryzuje się średnią jakością rolniczej przestrzeni produkcyjnej i wysokim poziomem produkcji rolnej. W produkcji zwierzęcej występuje relatywnie wyższa obsada trzody chlewnej. Stan liczebny podstawowych gatunków hodowlanych na rok 2002 podano w tab. 3.2.

⁶ Według PSR 2002

⁷ Według PSR 2002

3.3. Stan leśnej przestrzeni produkcyjnej

W podziale Polski na krainy i dzielnice przyrodniczo-leśne, lasy gminy Olszanka położone są w IV Krainie Mazowiecko-Podlaskiej, w Dzielnicy 5 - Niziny Podlaskiej i Wysoczyzny Siedleckiej.

Charakterystyka własnościowa lasów

Ogólna powierzchnia lasów wg stanu na 15.02.2012 r. wg stanu gruntów ze Starostwa Powiatowego w Łosicach wynosi 1124 ha, co stanowi 12,8% pow całej gminy. Jest to znacznie poniżej wskaźnika lesistości województwa mazowieckiego, wynoszącego 22,5%.

Lasy i grunty leśne należące do Skarbu Państwa zajmują jedynie 16 ha, co stanowi 0,1% ogólnej powierzchni gminy oraz 1,4% powierzchni lasów. Z tego 10 ha to obszar lasów państwowych, podlegających Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Lublinie, wchodzący w całości w skład Nadleśnictwa Sarnaki.

Lasy niepaństwowe o powierzchni 1067 ha, to lasy będące własnością indywidualnych posiadaczy. Stanowią one 12,2% całkowitej powierzchni gminy oraz 98,6% ogólnej powierzchni lasów.

Struktura przestrzenna lasów

Na terenie gminy Olszanka występuje kilka kompleksów leśnych. Dwa z nich położone są we wschodniej części gminy, na południe od Korczówki i na zachód od Mszannej. Pomiedzy Radlnią a Bejdami rozciąga się rozczłonkowany kompleks leśny o rozbudowanej linii brzegowej. Najmniejszy kompleks znajduje się na północ od wsi Stare Łepki. W dużym rozproszeniu występuje wiele mniejszych kompleksów leśnych i zadrzewień, szczególnie w dolinach rzecznych.

Lasy państwowe

Ze względu na znikomą powierzchnię lasów państwowych nie przedstawiono ich charakterystyki.

Lasy niepaństwowe

Charakterystykę lasów niepaństwowych opracowano w oparciu o aktualne programy zagospodarowania lasów należących do indywidualnych właścicieli z obszaru 17 wsi gminy Olszanka na okres od 1.01.2005 do 31.12.2014.

W lasach niepaństwowych na terenie gminy Olszanka jest duże zróżnicowanie siedliskowe. Występuje tu 9 typów siedliskowych lasu, wśród których przewagę mają siedliska borowe, zajmując łącznie 745,95 ha tj. 68,3% pow. leśnej. Dominuje tu bór świeży Bśw - 40,9%, mniejszy udział ma bór mieszany świeżego BMśw (25,8%). Pozostałe siedliska borowe, tj. boru wilgotnego Bw i mieszanego wilgotnego BMw zajmują łącznie niewielką powierzchnię 16,57 ha (1,6%).

Siedliska żyzne zajmują 31,7% pow. leśnej, a spośród nich największą powierzchnię zajmuje las mieszany świeży LMśw 205,03 ha (18,7%). Znacznie mniejszy udział ma las świeży Lśw 5,1% i ols Ol 6,5%. Pozostałe typy siedliskowe tj. lasu mieszanego wilgotnego LMw i lasu

wilgotnego Lw, zajmują powierzchnie niewielkie, mieszczące się w granicach 0,2- 1,2% (tab. 3.5).

Skład gatunkowy drzewostanów w lasach prywatnych jest urozmaicony. Występuje tu 10 gatunków lasotwórczych, wśród których zdecydowanie przeważa sosna, zajmując 734,56 ha tj. 67,2% całkowitej powierzchni leśnej. W dalszej kolejności jest dąb (12,8%), brzoza (11,8%) i olsza (7,1%). Gatunki takie jak grab, lipa i osika występują na niewielkich powierzchniach, osiągając udziały w granicach 0,2-0,6% (tab. 3.6). Pozostałe takie jak jesion, topola i wierzba zajmują poniżej 0,1% pow. leśnej.

W strukturze wiekowej przeważają drzewostany średnich i starszych klas wieku, zajmując łącznie 87,4% pow. leśnej. Największą powierzchnię stanowią drzewostany III i IV klasy wieku (odpowiednio 39,2% i 36%). Niewielka jest powierzchnia lasów I i II klasy wieku (odpowiednio: 4,0% i 6,2%) (tab. 3.7).

Tabela 3.5. Zestawienie typów siedliskowych lasów niepaństwowych w gm. Olszanka.

Nazwa wsi	Typy siedliskowe lasu									Razem
	Bśw	Bw	BMśw	BMw	LMśw	LMw	Lśw	Lw	Ol	
Bejdy	125,10	3,27	19,51		14,00	5,06	1,16			168,10
Bolesty			2,41						1,17	3,58
Dawidy	35,84			5,99	1,82	3,50				47,15
Hadynów	16,05	0,17	57,52	0,79	2,52				1,27	78,32
Klimy	55,39			0,19						55,58
Korczówka	47,90		37,96	1,08					4,54	91,48
Korczówka-Kol.	1,39		0,77		0,66					2,82
Nowe Łepki	5,39		26,47		0,38			0,29	9,25	41,78
Stare Łepki	80,54		9,40	3,78	0,11	0,28			12,48	106,59
Mszanna	4,14		3,60	0,21	22,41					30,36
Olszanka	0,17		9,00		11,11	0,87		2,09	0,48	23,72
Pietrusy	23,95		17,13		39,89		0,48			81,45
Próchenki	6,58		75,33						32,74	114,65
Radlnia	18,64	0,50	11,80						2,10	33,04
Szawły					79,29		54,37			133,66
Szydłówka	26,13		10,64	0,59	3,79	3,66			3,82	48,63
Wyczółki			0,63		29,05				3,24	32,92
Razem	447,21	3,94	282,17	12,63	205,03	13,37	56,01	2,38	71,09	1093,83
%	40,9	0,4	25,8	1,2	18,7	1,2	5,1	0,2	6,5	100,0

Źródło: Plany zagospodarowania lasów nie będących własnością Skarbu Państwa dla wsi gminy Olszanka na okres 1.01.2005- 31.12.2014.

Tabela 3.6. Zestawienie powierzchni lasów niepaństwowych wg gatunków panujących w gm. Olszanka. Oznaczenia: So – sosna, Gb – grab, Ol – olsza, Brz – brzoza, Oś – osika, Db – dąb, Tp – topola, Lp – lipa, Jś – jesion, Wb – wierzba.

Nazwa wsi	So	Gb	Ol	Brz	Oś	Db	Tp	Lp	Jś	Wb	Razem
Bejdy	151,32	1,77	4,93	6,80	3,06	0,11	0,11				168,10
Bolesty	1,60		1,17	0,81							3,58
Dawidy	40,71			5,70	0,74						47,15
Hadynów	52,68		1,27	7,08	0,31	16,98					78,32
Klimy	55,17			0,22	0,19						55,58
Korczówka	45,97		4,54	40,97							91,48
Korczówka-Kol.	1,02			0,81		0,99					2,82

Nowe Łepki	33,36		7,00	1,04						0,38	41,78
Stare Łepki	81,42		13,49	10,45		1,23					106,59
Mszanna	21,09			7,80		1,47					30,36
Olszanka	13,10		1,74	8,50	0,19				0,19		23,72
Pietrusy	58,89		0,77	13,67	1,26	6,86					81,45
Próchenki	72,56		31,48	10,61							114,65
Radlnia	29,31		2,10	1,36		0,27					33,04
Szawły	14,68			3,09	0,57	111,59		3,73			133,66
Szydłówka	36,91		5,24	5,55	0,29	0,64					48,63
Wyczółki	24,77		3,42	4,73							32,92
Razem	734,56	1,77	77,15	129,19	6,61	140,14	0,11	3,73	0,19	0,38	1093,83
%	67,2	0,2	7,1	11,8	0,6	12,8	+	0,3	+	+	100,0

Źródło: Plany zagospodarowania lasów nie będących własnością Skarbu Państwa dla wsi gminy Olszanka na okres 1.01.2005 - 31.12.2014.

Tabela 3.7. Zestawienie powierzchni lasów niepaństwowych wg klas wieku w gm. Olszanka. Oznaczenia: I – pierwsza klasa wieku – do 20 lat, II – druga klasa wieku – 21-40 lat, III – trzecia klasa wieku – 41-60 lat, IV – czwarta klasa wieku – 61-80 lat, V i więcej – klasa piąta i starsze – powyżej 80 lat.

Nazwa wsi	Pow. niezalesiona	Klasy wieku					Razem pow. zales.	Ogółem
		I	II	III	IV	V i więcej		
Bejdy	1,52	2,96	9,15	51,51	81,98	20,98	166,58	168,10
Bolesty	-	0,81	0,13	1,04	1,60	-	3,58	3,58
Dawidy	-	1,08	0,88	28,80	15,02	1,37	47,15	47,15
Hadynów	6,07	12,54	10,57	25,35	19,33	4,46	72,25	78,32
Klimy	0,49	0,56	1,94	32,98	16,65	2,96	55,09	55,58
Korczówka	0,44	2,26	5,22	39,55	37,80	6,21	91,04	91,48
Korczówka-Kol.	-	0,28	0,53	0,51	1,00	0,50	2,82	2,82
Nowe Łepki	0,16	2,31	3,93	13,27	22,11	-	41,62	41,78
Stare Łepki	2,59	2,53	7,05	81,96	8,48	3,98	104,00	106,59
Mszanna	0,10	6,67	2,12	6,16	2,54	12,77	30,26	30,36
Olszanka	-	-	5,22	15,82	2,68	-	23,72	23,72
Pietrusy	-	1,50	3,63	23,75	43,00	9,57	81,45	81,45
Próchenki	9,92	0,71	7,33	27,34	23,49	45,86	104,73	114,65
Radlnia	-	0,93	1,89	21,87	1,33	7,02	33,04	33,04
Szawły	5,06	2,21	2,70	21,16	88,94	13,59	128,60	133,66
Szydłówka	0,22	5,92	5,38	29,49	3,68	3,94	48,41	48,63
Wyczółki	-	0,38	-	7,77	24,14	0,63	32,92	32,92
Razem	26,57	43,65	67,67	428,33	393,77	133,84	1067,26	1093,83
%	2,4	4,0	6,2	39,2	36,0	12,2	97,6	100,0

Źródło: Plany zagospodarowania lasów nie będących własnością Skarbu Państwa dla wsi gminy Olszanka na okres 1.01.2005-31.12.2014.

3.4. Ogólna charakterystyka przyrodnicza gminy

Gmina Olszanka położona jest w obrębie wysoczyzny morenowej o słabo urozmaiconej rzeźbie terenu. Wysokości bezwzględne wahają się w granicach 150-170 m npm.

Krajobraz urozmaicają wzgórza morenowe oraz dolinki małych cieków dopływających głównie do Liwca i do Tocznej. Znaczną powierzchnię (szczególnie w północnej i centralnej części gminy) zajmuje dolina rzeki Tocznej. Wzdłuż południowo-zachodniej części gminy rozciąga się dolina rzeki Liwiec. Do naturalnych zbiorników wodnych należą jeziora: na południe od miejscowości Olszanka, w południowej części Korczówki oraz trzy w granicach wsi Mszanna. Spotykane są też niewielkie „oczka wodne” powstałe w naturalnych zagłębieniach terenu, będące najczęściej pozostałościami dawnych, niewielkich jezior bezodpływowych.

Dominującym typem krajobrazu w gminie Olszanka jest krajobraz rolniczy, w którym podstawowym środowiskiem są pola uprawne. Pomimo prostej struktury i niewielkiej bioróżnorodności tego środowiska, krajobraz rolniczy jest obszarem wyłącznego występowania wielu gatunków roślin i zwierząt. Podstawową funkcją tego krajobrazu jest produkcja rolna, ale jest to także środowisko ważne z przyrodniczego punktu widzenia. Tylko w tym środowisku występują gatunki typowo polne lub charakterystyczne dla półotwartego krajobrazu rolniczego. Cechą charakterystyczną tego środowiska - nie tylko w gminie Olszanka, ale na dużych obszarach wschodniej Polski - jest silne rozdrobnienie pól oraz bardzo duża liczba zadrzewień, pojedynczych drzew lub kęp siedzących na miedzach, dróg dojazdowych do pól i łąk, często ze szpalerami drzew, rozproszona zabudowa wiejska. Cechy te powodują, że krajobraz rolniczy południowego Podlasia jest bardzo zróżnicowany, pozbawiony monotonii wielkoobszarowych pól. Sprzyja to występowaniu wielu gatunków roślin i zwierząt, szczególnie typowych dla środowisk półotwartych i ekotonalnych.

Lasy są reprezentowane przez 9 typów siedliskowych, z czego największą powierzchnię zajmują uboższe siedliska boru świeżego i boru mieszanego świeżego. Gatunkiem dominującym jest sosna, w mniejszym stopniu dąb średnich i starszych klas wieku. Na podstawie opisów taksacyjnych lasów prywatnych można przyjąć, że pod względem fitosocjologicznym w tym środowisku największą powierzchnię zajmują zbiorowiska borów sosnowych mieszanych. Należą tu subborealny bór mieszany charakteryzujący się lokalnie znacznym bogactwem florystycznym. Rzadziej spotykanym i bogatym pod względem florystycznym zbiorowiskiem leśnym jest dąbrowa świetlista, gdzie w prześwietlonym drzewostanie występują liczne gatunki ciepłolubne. Małe fragmenty tego zbiorowiska występują tylko lokalnie na południe od wsi Szawły oraz północny wschód od miejscowości Hadynów.

Na terenach podmokłych występują olsy i w niewielkim zakresie łągi. Największe płaty olsów występują wzdłuż południowo-wschodniej części gminy w dolinie Liwca oraz w dolinie rzeki Tocznej.

Zbiorowiska szuwarowe występują w korytach rzek przepływających przez teren gminy i mniejszych cieków oraz w zbiornikach wodnych i bagienkach. Najczęściej są to słabo wykształcone zespoły strzałki wodnej i jeżogłówki pojedynczej tworzące niskie szuwały w płytkich wodach wolno płynących, szuwar tatarakowy oraz szuwar trawiasty wysepujący na obrzeżach. W niektórych jeziorach występuje szuwar trzcinowy tworzący zwarte łąny oraz szuwały wielkoturzycowe, tzw. turzycowiska.

Ważne środowisko przyrodnicze tworzą zbiorowiska murawowe ubogich łąk i pastwisk na siedliskach piaszczystych. Są one miejscem występowania ciepło- i sucholubnych gatunków roślin i zwierząt. Znaczne powierzchnie – szczególnie w dolinach rzek i cieków – zajmują

nawożone wilgotne łąki, występujące na wilgotnych glebach mineralnych lub zmineralizowanych.

Wstępne rozpoznanie faunistyczne wykazało występowanie pospolitych gatunków ptaków, jak: gawron, wrona siwa, myszołów, kwiczoł, kos, wróbel domowy, mazurek, sikora bogatka, dzięcioł duży, kowalik i inne. Gatunki ssaków łownych to: sarna, dzik, lis, kuna, borsuk, zając, bażant, kuropatwa, kaczka, słonka i grzywacz. Głównymi ostojami tych ssaków są większe kompleksy leśne, położone w północno-wschodniej części gminy. Oprócz tych gatunków występują ponadto: kret europejski, wiewiórka, nornica ruda, ryjówka aksamitna i prawdopodobnie wiele innych drobnych ssaków. Z płazów występują żaby trawne, moczarowe i zielone, kumaki, rzekotki, ropuchy szare.

Główne miejsca bogatych zgromadzeń ptaków obejmują większe kompleksy leśne oraz doliny rzeczne. Fragmenty w niewielkim stopniu przekształconych środowisk w dolinach rzecznych są miejscem występowania takich ptaków jak: czajka, bekas kszyszyk, świergotek łąkowy, ewentualnie rycyk. Ponadto na terenie gminy występuje szereg gatunków związanych z osiedlami ludzkimi oraz uprawami polnymi, takich jak: bocian biały, błotniak łąkowy, przepiórka, potrzuszc, pokląskwa.

W rzekach występują: płoć, szczupak, ukleja, okoń, śliz i ciernik. Bogata jest fauna bezkręgowców: owadów, mięczaków, pierścienic, pajęczaków wodnych i innych, które występują najliczniej w rzekach i ciekach oraz akwenach wodnych.

Użytki zielone występujące głównie w dolinach rzek zajmują znaczne powierzchnie. Udział łąk i pastwisk w ogólnej strukturze gruntów jest stosunkowo wysoki i wynosi 16,7%. Największe powierzchnie łąk występują w południowo-zachodniej części gminy - w dolinie Liwca, w części centralnej – w dolinie Tocznej oraz w dolinkach dopływających do tych rzek mniejszych cieków.

Szczególne znaczenie - z przyrodniczego punktu widzenia - mają doliny rzeczne. Na terenie gminy są to przede wszystkim doliny ww. rzek – Liwca i Tocznej. Południowo-zachodnia granica gminy Olszanka przebiega po Liwcu i na takiej długości prawostronna dolina rzeki znajduje się w granicach gminy. Liwiec na tym odcinku jest uregulowany, a dolina zmeliorowana i w znacznym stopniu przekształcona. Dolina Tocznej zajmuje centralną część gminy. Występują liczne boczne odgałęzienia dolin tych rzek, w których także występują łąki i pastwiska. Naturalne torfowiska występują w dolinie Tocznej.

Struktura przestrzenna lasów i zadrzewień na terenie gminy Olszanka jest - z przyrodniczego punktu widzenia - dosyć korzystna. Na terenie gminy występuje kilka większych kompleksów leśnych o zróżnicowanej strukturze siedliskowej i wiekowej, które stwarzają optymalne warunki egzystencji wielu gatunkom roślin i zwierząt. Na pozostałej części gminy (z wyjątkiem dużych kompleksów łąk), występuje duża liczba małych lasów i zadrzewień. Ich silne rozdrobnienie i równomierne rozmieszczenie są korzystne dla wielu gatunków zarówno leśnych jak ekotonalnych. Wszystkie kompleksy leśne są w większym lub mniejszym stopniu połączone korytarzami ekologicznymi (zadrzewienia, aleje, szpalery drzew, dolinki rzeczne), co ułatwia lokalne migracje zwierząt i roślin leśnych. W niewielkim stopniu barierę stanowi droga krajowa Lublin - Białystok, biegnąca we wschodniej części gminy w kierunku północ-południe.

Rzeki i ich doliny pełnią w krajobrazie rolę korytarzy ekologicznych, które ułatwiają migrację roślin i zwierząt, szczególnie wodnych i związanych ze środowiskami występującymi w dolinach rzecznych. Zwiększa to bioróżnorodność krajobrazu i umożliwia swobodny przepływ genów w sąsiadujących ze sobą populacjach. Ma to duże znaczenie dla przetrwania wielu gatunków, szczególnie w dobie występowania bardzo wielu barier ekologicznych, coraz bardziej skutecznych, szczególnie dla zwierząt.

3.5. Korytarze ekologiczne

Prawidłowe funkcjonowanie przyrody zachodzi wówczas, kiedy istnieje możliwość swobodnego przepływu gatunków między poszczególnymi „wyspami” ekosystemów. W krajobrazie południowego Podlasia są to przede wszystkim kompleksy leśne i doliny rzeczne. Omówione poniżej korytarze ekologiczne nie są korytarzami w rozumieniu ustawy o ochronie przyrody, gdyż tam są one zdefiniowane jako tereny pomiędzy dwoma lub wieloma obszarami chronionymi. Korytarze ekologiczne wyznaczone na terenie gminy Olszanka można uznać za korytarze o randze regionalnej i korytarze o randze lokalnej, ważne dla lokalnych migracji roślin i zwierząt. Wyznaczono 2 korytarze wodno-lądowe oraz 3 korytarze leśne.

Korytarz wodno-lądowy o randze regionalnej

Dolina Liwca jest korytarzem ekologicznym o randze regionalnej. W granicach gminy Olszanka znajduje się tylko niewielki fragment tego korytarza obejmujący prawostronną dolinę górnego Liwca na długości 8,5 km i szerokości od 0,5 do 1,5 km. Teren ten posiada wysokie walory przyrodnicze i został objęty ochroną jako obszar Natura 2000. Odgrywa znaczną rolę w wędrówkach ptaków, natomiast, ze względu na niewielkie, uregulowane koryto rzeki, znacznie mniejszą dla ryb, ssaków ziemno-wodnych oraz wodnych bezkręgowców, a także roślin.

Korytarz wodno-lądowy o randze lokalnej

Korytarzem **wodno-lądowym o randze lokalnej** jest dolina Tocznej. W granicach gminy Olszanka znajduje się górny odcinek rzeki łącznie ze źródłami w rejonie Korczówki, dlatego jego rola w krajobrazie tej części gminy jest niewielka. Dolina Tocznej na tym odcinku jest wąska, jedynie na NE od Olszanki rozszerza się do 1 km. W rejonie Hadynowa i Wyczółek występują w dolinie Tocznej zbiorniki o powierzchni około 12 ha, z czego około 30% zajmuje lustro wody. Drugi kompleks zbiorników o podobnej wielkości znajduje się koło wsi Rudnik, tuż za granicą gminy Olszanka.

Korytarze leśne o randze lokalnej

Głównym leśnym korytarzem ekologicznym na terenie gminy Olszanka są kompleksy leśne rozciągające się od doliny Tocznej w rejonie wsi Nowe Łepki i Hadynów do doliny Liwca przy zachodniej granicy gminy w rejonie wsi Bejdy. Poszczególne kompleksy leśne tworzące ten korytarz łączą się ze sobą i pozwalają na swobodną migrację zwierząt leśnych na długości 7,5 km.

Pozostałe leśne korytarze ekologiczne tworzą:

- kompleks leśny leżący pomiędzy Mszanną i Olszanką, łączący lasy położone w północnej części gminy Huszlew z doliną Tocznej,
- kompleks leśny na północ od wsi Stare Łepki, stanowiący część korytarza ekologicznego łączącego dolinę Tocznej z doliną Liwca w rejonie Mordów,
- kompleks leśny na południe od Korczówki o długości 3,0 km, leżący wzdłuż granicy gminy, mający małe znaczenie jako korytarz ekologiczny ze względu na brak bliskiego sąsiedztwa innych kompleksów leśnych.

Wyznaczone na załączniku graficznym korytarze ekologiczne nie powinny być zabudowywane. Leśne korytarze ekologiczne mogą być zalesiane, o ile warunki przyrodnicze na to pozwalają. Korytarze ekologiczne obejmujące cieki wodne oraz ich doliny, powinny pozostać w dotychczasowym użytkowaniu. Nie należy ich zalesiać.

3.6. Waloryzacja przyrodnicza i krajobrazowa gminy

Założenia waloryzacji przyrodniczo-krajobrazowej

Gmina Olszanka jest zróżnicowana pod względem rzeźby terenu, struktury użytkowania gruntów, rozbudowy infrastruktury gospodarczej, przestrzennego rozmieszczenia zbiorowisk roślinnych oraz gatunków rzadkich i chronionych. Brak dokładniejszych badań przyrodniczych nie pozwala na obiektywną ocenę walorów przyrodniczych obszaru gminy, a jedynie na przeprowadzenie wstępnej waloryzacji przyrodniczo-krajobrazowej. W trakcie waloryzacji przeprowadzanej na wielu obszarach wschodniej części woj. mazowieckiego (np. Kot i in. 2001) uwzględniano różne kryteria pozwalające na ocenę wartości przyrodniczej obszaru, takie jak naturalność występujących biocenoz (ogólne bogactwo gatunków i zespołów, liczba gatunków rzadkich i zagrożonych), reprezentatywność i unikalność w większej skali (ponadlokalnej), wielkość powierzchni, zróżnicowanie rzeźby terenu i inne.

Wyróżniono pięć kategorii obszarów o zróżnicowanych walorach przyrodniczo-krajobrazowych:

- obszary o randze międzynarodowej;
- obszary o randze krajowej;
- obszary o randze regionalnej (ważne w skali województwa);
- obszary o randze lokalnej (ważne w skali powiatu i gminy);
- obszary pozostałe, nie wykazujące wyraźnych walorów przyrodniczych.

Na podstawie wstępnej oceny walorów przyrodniczych gminy Olszanka można przyjąć, że występują tu tereny zakwalifikowane do obszarów o randze krajowej i lokalnej oraz tereny stanowiące tzw. tło, nie wykazujące większych walorów przyrodniczych.

Obszar o randze krajowej

Tworzy go dolina Liwca objęta ochroną na podstawie Dyrektywy Ptasiej jako obszar Natura 2000 Dolina Liwca PLB 140002 oraz na podstawie Dyrektywy Siedliskowej jako obszar Natura 2000 PLH 140032. W granice gminy Olszanka wchodzi niewielka część doliny rozciągająca się wzdłuż południowo zachodniej granicy gminy. Zajmuje powierzchnię około 5,5 km². Charakterystykę przyrodniczą tego terenu podano w rozdziale opisującym obiekty i obszary przyrodnicze prawnie chronione.

Obszar o randze regionalnej

W granicach gminy Olszanka obszarem o randze regionalnej jest dolina Tocznej, pełniąca funkcję korytarza ekologicznego, zajmuje około 3,7 km². Głównym siedliskiem przyrodniczym są łąki i pastwiska. Niewielki areal zajmują lasy i zadrzewienia, głównie olszowe oraz zbiorniki wodne powstałe po eksploatacji torfu w dolinie w rejonie wsi Wyczółki.

Obszary o randze lokalnej

Na terenie gminy wytypowano 5 obszarów o randze lokalnej obejmujących największe kompleksy leśne.

Obszar o randze lokalnej obejmujący kompleks leśny na północ od wsi Stare Łepki, razem z dolinką niewielkiego ciek – dopływu Tocznej. Występują tu głównie młode bory sosnowe w wieku około 60 lat, a w dolinie ciek niewielkie zadrzewienia olszowe.

Obszar o randze lokalnej obejmujący kompleksy leśne pomiędzy doliną Tocznej a doliną Liwca. Występują tu głównie siedliska leśne (bory sosnowe w średnim wieku), a lokalnie niewielkie zbiorniki i oczka wodne, np. Białe Błoto przy zachodniej granicy gminy.

Obszar o randze lokalnej obejmujący kompleks leśny na zachód od wsi Mszanna, z podmokłymi łąkami i oczkami wodnymi w pobliżu wsi, łączący się poprzez lokalne obniżenie terenu z doliną Tocznej. Jest to stary las liściasty z wyraźną dominacją drzewostanów dębowych w wieku ok. 80 lat, z domieszką drzewostanów brzoźowych, lipowych, grabowych i innych liściastych. Udział sosny jest niewielki.

Obszar o randze lokalnej obejmujący kompleks leśny na południe od wsi Korczówka. W środkowej części tego kompleksu leśnego występują bory sosnowe w wieku około 70 lat, w części wschodniej i zachodniej drzewostany brzoźowe liczące około 50 lat.

Obszar o randze lokalnej obejmujący kompleks leśny na północny wschód od wsi Mszanna, stanowiący część większego kompleksu leśnego położonego poza granicą gminy Olszanka. Występują tu głównie dosyć stare bory sosnowe w wieku 60-95 lat.

3.7. Istniejące i potencjalne zagrożenia środowiska

Zmiany zachodzące w środowisku przyrodniczym obszaru gminy są wywoływane bardzo wieloma czynnikami działającymi zazwyczaj w sposób długotrwały. Obejmują one przede wszystkim zanieczyszczenia powietrza, których źródła skażenia mogą znajdować się w dużej odległości od obszaru gminy. Do grupy czynników o oddziaływaniu lokalnym należą takie jak: zrzuty ścieków, miejscowe emisje gazów i pyłów, melioracje wodne, chemizacja rolnictwa, nadmierna eksploatacja lasów, niewłaściwa eksploatacja kopalni, zaśmiecanie środowiska i wiele innych.

Zagrożenia wynikające z eksploatacji kopalni

Zagrożenie dla środowiska naturalnego, form geomorfologicznych, stanowi eksploatacja kopalni. Na terenie gminy eksploatowane są wyłącznie kopaliny pospolite ze złóż łatwo dostępnych, metodą odkrywkową, w tym kruszywa pospolite i torf w dolinie Tocznej. Takie obiekty stwarzają niewielkie zagrożenie dla środowiska naturalnego. Negatywny wpływ tych kopalni i punktów eksploatacji polega na:

- trwałym przekształceniu powierzchni terenu i zniekształceniu krajobrazu, przy czym zmiany te nie są duże;
- w przypadku eksploatacji form wypukłych (wzgórz morenowych, kemów) zniszczeniu tych form i eliminacji niektórych rzadkich gatunków roślin i zwierząt, szczególnie piaszko- i ciepłolubnych, zasiedlających południowe stoki takich form;
- odsłonięciu niekiedy pierwszego poziomu wód gruntowych i zwiększeniu jego podatności na zanieczyszczenia, oraz osuszeniu terenów przyległych;

- okresowym niewielkim podwyższeniu stężenia spalin silnikowych, zwiększeniu pylenia oraz natężenia hałasu;
- nie zachowaniu wymaganych przepisami pasów ochronnych dla sąsiadujących użytków rolnych i leśnych bądź innych obiektów zagospodarowania przestrzennego;
- pozostawieniu wyrobisk bez uporządkowania i rekultywacji oraz dopuszczeniu do nielegalnego gromadzenia odpadów.

Zagrożenie wód powierzchniowych i podziemnych

Zagrożeniem dla wód powierzchniowych i podziemnych jest przede wszystkim nieprawidłowa gospodarka wodno-ściekowa, gospodarka odpadami oraz nadmierne – w niedalekiej przeszłości - stosowanie nawozów i środków ochrony roślin. Metody ochrony wód podziemnych mogą być bierne, wyrażające się zakazami i ograniczeniami oraz czynne. Elementami biernymi ochrony są strefy ochronne ujęć wód. Wokół wszystkich studni głębinowych, służących do zbiorowego zaopatrzenia ludności w wodę i dla potrzeb przemysłu spożywczego, powinny zostać wygrodzone strefy ochrony bezpośredniej. Zgodnie z Prawem Wodnym na terenie ochrony bezpośredniej jest zabronione użytkowanie gruntów do celów nie związanych z eksploatacją ujęcia.

Zanieczyszczenie wód podziemnych następuje głównie poprzez przesiąkanie do gruntu ścieków z nieszczelnych indywidualnych zbiorników bezodpływowych. Wody powierzchniowe zanieczyszczane są głównie przez wody opadowe, które spływają bez należytego podczyszczenia do Tocznej i jej dopływów.

Zagrożenia środowiska wynikające z infrastruktury technicznej

Na terenie gminy Olszanka wyróżniono istniejące i projektowane obiekty, które mogą wpływać na stan środowiska. Są to:

- istniejąca droga krajowa nr 19 przebiegająca przez teren gminy w kierunku północ-południe przez miejscowość Mszanna na długości 4 km,
- projektowana droga ekspresowa S-19 przebiegająca w pobliżu istniejącej drogi krajowej,
- projektowana farma wiatrowa na gruntach wsi Mszanna, Szawły, Korczówka, Korczówka-Kolonia, Olszanka i Próchenki,
- linia energetyczna wysokiego napięcia 110 kV,
- drogi powiatowe i gminne o utwardzonej powierzchni,
- czynne cmentarze.

Zagrożeniem dla czystości powietrza są liczne kotłownie węglowe w obiektach indywidualnego budownictwa mieszkaniowego. Istotnym źródłem zanieczyszczeń - w rejonie przebiegającej przez teren gminy ww. drogi krajowej Lublin-Białystok, są pojazdy transportu osobowego i towarowego emitujące związki CO i NO₂ oraz niemietanowe lotne związki podtlenku azotu N₂O. Podstawowym źródłem hałasu są środki transportu osobowego i towarowego szczególnie uciążliwe w obrębie miejscowości Mszanna, przez którą przebiega droga krajowa Lublin - Białystok.

Zagrożenia dla lasów

Do ważnych ekosystemów przyrodniczych występujących na obszarze gminy Olszanka należą lasy. Proces odlesiania tego terenu trwał kilka wieków i został zahamowany stosunkowo

niedawno. Obecnie zachodzi proces zalesiania nieużytków i gruntów nieprzydatnych lub mało przydatnych do wykorzystania rolniczego. Z punktu widzenia prawidłowego funkcjonowania przestrzeni przyrodniczej, ten kierunek zmian jest właściwy.

Wraz ze zmniejszaniem się powierzchni lasów następowało - szczególnie w ostatnich dziesięcioleciach - obniżenie wieku drzewostanów oraz niekorzystna zmiana ich struktury gatunkowej. Obecnie zdecydowanie dominują powierzchniowo drzewostany młode lub co najwyżej w średniej klasie wieku. Udział starodrzewi jest mały. Dotyczy to w szczególności lasów prywatnych, które na obszarach woj. mazowieckiego zajmują znaczną powierzchnię. Natomiast zmiana struktury gatunkowej polegała głównie na wprowadzaniu na dużych powierzchniach gatunków dających drewno dobre pod względem technicznym i jednocześnie o szybkim przyroście masy. W praktyce sprowadzało się to do zakładania monokultur sosnowych na dużych obszarach, co z kolei w większym stopniu dotyczy lasów państwowych. W konsekwencji, w dłuższym okresie czasu, często prowadziło to do strat gospodarczych w wyniku m.in. znacznego obniżenia odporności jednogatunkowych drzewostanów.

Innego typu zmiany jakie dają się zauważyć w gospodarce leśnej, to przesuszenie drzewostanów, które do prawidłowego rozwoju wymagają odpowiedniego poziomu wody gruntowej. W szczególności dotyczy to olsów oraz łęgów. Prowadzone w lasach oraz na ich obrzeżach melioracje odwadniające spowodowały obniżenie poziomu wód gruntowych, a w efekcie niekorzystne zmiany w biocenozach leśnych, w drastycznych przypadkach prowadzące do ich degeneracji. Osiągnięte w wyniku przeprowadzonych melioracji doraźne korzyści gospodarcze są bardzo problematyczne, wobec niekorzystnych, często nieodwracalnych zmian w środowisku przyrodniczym.

Zagrożenia dla ekosystemów wodnych i bagiennych

Ekosystemy wodne winny być objęte szczególną ochroną ze względu na bardzo ważną funkcję pełnioną w krajobrazie. Zarówno ciek i zbiorniki wód stojących zasilają w wodę tereny przyległe utrzymując właściwy poziom wilgotności, co ma bardzo istotne znaczenie również z gospodarczego punktu widzenia. Szczególnie w okresach suszy ich oddziaływanie ma duże znaczenie dla utrzymania upraw polowych i prawidłowego funkcjonowania biocenoz naturalnych. Z drugiej strony, zbiorniki wodne stwarzają możliwość zasiedlania krajobrazu przez rośliny i zwierzęta występujące wyłącznie w ekosystemach wodnych. Powoduje to wydatne wzbogacenie krajobrazu poprzez zwiększenie różnorodności biocenoz, zwiększenie liczby gatunków oraz możliwość ich migracji.

Ekosystemy wodne - podobnie jak bagienne - są w znacznym stopniu narażone na całkowite zniszczenie i degradację. Regulacje rzek powodują zatracanie ich naturalnego charakteru, przyspieszają odpływ wody, powodują zmniejszanie szybkości procesu samooczyszczania wód. Często małe naturalne lub sztuczne zbiorniki wód stojących (starorzecza, torfianki, glinianki) są traktowane jako nieużytki. Ich zanieczyszczanie i zasypywanie jest zjawiskiem nagminnym, pomimo bardzo ważnej roli jaką pełnią w krajobrazie. Dotyczy to głównie zbiorników śródpolnych. Tego typu "oczka" wodne występujące na terenach leśnych są stosunkowo lepiej zachowane.

Bardzo cenne i najbardziej narażone na zagładę są ekosystemy bagienne. Obecnie są to właściwie resztki dawnych bagien, najczęściej w znacznym stopniu osuszone i wykorzystywane gospodarczo jako łąki. Na terenie gminy Olszanka środowiska bagienne występują nielicznie. Ich osuszenie spowodowało wyginięcie wielu gatunków roślin i zwierząt. Nie są one w stanie przystosować się do zaistniałych zmian lub zasiedlić inne, zbliżone pod względem struktury

środowiska. Podobnie jest z ekosystemami łąkowymi. Ich osuszenie poprzez przeprowadzenie melioracji odwadniających wywołuje negatywne skutki. Po krótkotrwałym wzroście następuje zazwyczaj spadek produkcji siana, ubożenie składu gatunkowego fauny i flory, zmniejszanie się odporności tych ekosystemów na negatywne oddziaływania czynników zewnętrznych.

Podstawowym zagrożeniem dla wielu zbiorowisk roślinnych, jest zmiana stosunków wodnych na znacznych obszarach gminy polegająca na ich odwodnieniu poprzez melioracje osuszające. Źle przeprowadzone melioracje (jednostronne odwodnienie) są daleko idącą ingerencją w naturalne stosunki wodne. Powoduje to zmniejszanie bonitacji siedlisk oraz ich degradację. Dotyczy to również żyznych i wilgotnych lasów liściastych.

Zagrożenia dla fauny

Oprócz różnych czynników omówionych powyżej zagrażających całym ekosystemom, w tym także zamieszkujących je zwierząt, występują także inne oddziałujące bezpośrednio na poszczególne grupy lub gatunki zwierząt. Takim czynnikiem działającym lokalnie, chociaż stale i z coraz większym nasileniem, jest ruch kołowy na drogach, szczególnie o utwardzonej nawierzchni. Pojazdy samochodowe powodują zabijanie wielu gatunków zwierząt. Szczególnie dużo gadów oraz płazów ginie w czasie wiosny podczas wędrówki do zbiorników wodnych. Jest to czynnik, który jest trudny do wyeliminowania. Jego oddziaływanie będzie nasilać się wraz ze wzrostem ruchu kołowego, co jest nieuniknione przy szybkim gospodarczym rozwoju regionu. Jednym z proponowanych rozwiązań jest budowa przepustów pod drogami, szczególnie pod wysokimi nasypami, w pobliżu zbiorników wodnych. Kolejną przyczyną spadku liczebności większości cennych gospodarczo gatunków to kłusownictwo. Dotyczy to zarówno ptaków jak i ssaków łownych. Dla zwierząt wodnych, głównie ryb, najważniejszym zagrożeniem jest zanieczyszczenie wód płynących.

4. STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

Aktualną charakterystykę środowiska kulturowego, w tym obiektów zabytkowych, stanowisk archeologicznych i dóbr kultury współczesnej, przedstawiono na podstawie informacji zawartych w dokumentacji: „Gmina Olszanka. Studium wartości kulturowych” z roku 2001 (Maraśkiewicz J., Semeniuk A., Wetoszka B.). Wprowadzono jednak wiele uzupełnień i zmodyfikacji dostosowując je do obecnego stanu ewidencji zabytków. Poniżej przedstawiono ogólną charakterystykę środowiska kulturowego gminy Olszanka, a w dalszych rozdziałach wykazy obiektów wpisanych do rejestru zabytków, inne obiekty i zespoły znajdujące się w ewidencji konserwatora oraz wykaz stanowisk archeologicznych.

4.1. Ogólna charakterystyka środowiska kulturowego

Najstarsze znaleziska z terenu gminy Olszanka datowane są na starszą epokę kamienia (ok. 10-8 tys. lat p.n.e.). Są to zazwyczaj znaleziska zgubionych lub porzuconych narzędzi wykonanych z odłupków lub wiórów krzemiennych. Uzyskiwane w ten sposób rozmaite rodzaje noży, drapacze, rylce czy ostrza krzemienne służyły do zdobywania i przetwórstwa żywności oraz produkcji narzędzi z surowców organicznych. Ślady działalności ludzkiej z tego okresu odnaleziono na stanowisku Klimy st. 6, zlokalizowanego wśród podmokłych terenów doliny Liwca, oraz na cyploatym wyniesieniu nad Tocznią na stanowisku Nowe Łepki st. 5. Nie można wykluczyć, iż część znalezisk ze stanowisk o chronologii określonej na epokę kamienia, również może być związana z paleolitem. Znaleziska te mogą być jednak równie dobrze związane z późniejszymi okresami epoki kamienia: mezolitem i neolitem, opisanymi w dalszej części.

Na przełomie IX i VIII tysiąclecia p.n.e. następuje stopniowe ocieplenie klimatu, niosące za sobą również zmiany w szacie roślinnej. Miejsce tundry i zimnego stepu zajmują lasy. Nowe warunki przyrodnicze wymuszają zmianę sposobu gospodarowania zasobami środowiska przez ludność zamieszkującą te tereny. Wykształca się model gospodarki zbieracko-łowieckiej, a w miejsce uniwersalnych paleolitycznych form narzędzi krzemiennych, kościanych i rogowych pojawiają się wyspecjalizowane narzędzia krzemienne, oraz kościane i rogowo narzędzia zaopatrzone w drobne zbrojniki krzemienne. Okres ten znany jest w archeologii jako mezolit. Ludzie osiedlali się w tym okresie w nielicznych grupach w krótkotrwałych obozowiskach. Ślady obozowiska ludności związanej z tym okresem odkryto na stanowisku Radlnia st. 2 (grunty wsi Nowe Łepki).

Młodsza epoka kamienia (neolit) na ziemiach polskich rozpoczyna się ok. 4600 r. p.n.e. Jej najważniejszą cechą było pojawienie się gospodarki wytwórczej obok wyłącznie dotąd stosowanej gospodarki zbieracko-łowieckiej. Pierwsze grupy rolników, którzy osiedlili się w tej części Polski należały do kręgu nazywanego kulturą pucharów lejkowatych. Jej plemiona prowadziły gospodarkę rolniczo - pasterską, posługując się narzędziami z odłupków i wiórów krzemiennych oraz starannie wykonanymi toporkami i siekierkami kamiennymi, niejednokrotnie wykonanymi z importowanego surowca krzemienno. Obok narzędzi kamiennych i kościanych pojawia się ceramika naczyniowa. Ta właśnie grupa narzędzi stanowi niemal wyjątkowość wśród znalezisk datowanych na okres neolitu. Najczęściej są to znaleziska luźne, znaczące trasę przejścia pasterskich grup ludności kultury ceramiki sznurowej lub kultury amfor kulistych. Nieliczne ślady osadnictwa z tego okresu odkryto jedynie na stanowiskach Dawidy st. 6 i Pietrusy

st. 1. Śladowość znalezisk nie pozwoliła jednak określić precyzyjnie ich przynależności kulturowej.

Schyłkowe fazy neolitu związane są zapewne z napływem ludności z południa. Wraz z jej napływem rozpowszechnia się rolnictwo i hodowla zwierząt. Być może z tym okresem związana jest część stanowisk, których chronologię określono na okres epoki kamienia-wczesnej epoki brązu. Brak cech dystynktywnych tych znalezisk nie pozwala na jednoznaczną ich ocenę. Tak określone chronologicznie znaleziska pozyskano ze stanowisk w Dawidach st. 12, Klimy st. 7, Klimy st. 15.

Rozpowszechnienie się miedzi i brązu do produkcji narzędzi rozpoczęło także nowy rozdział w dziejach ludzkości - epokę metali. We wczesnej fazie tej epoki (II okres epoki brązu tj. ok. 1400-1200 lat p.n.e.) dzisiejszy obszar gminy Olszanka zasiedlony został przez plemiona kultury trzcinieckiej. Ludność tej kultury zamieszkiwała zarówno osady stałe jak i niewielkie obozowiska. Półnomadyczny charakter osadnictwa tej kultury związany był z dominującą rolą hodowli w gospodarce. Mimo określenia epoki brązu, śladami tej kultury są narzędzia krzemienne oraz ceramika naczyniowa. Ślady kultury trzcinieckiej odkryto na stanowiskach Hadynów st. 3, Nowe Łepki st. 4, Radlnia st. 4.

W III okresie epoki brązu na obszarze wschodniego Mazowsza powstają pierwsze osady kultury łużyckiej. Osadnictwo tej kultury funkcjonowało tutaj jeszcze we wczesnej epoce żelaza t.j. do ok. 650 r. p.n.e. Osadnictwo tej kultury zostało potwierdzone na stanowisku Dawidy st. 9, należy jednak spodziewać się większej ilości znalezisk tej kultury na pozostałych stanowiskach, zwłaszcza określonych chronologicznie na okres epoki brązu-wczesna epoka żelaza.

Na przełomie starszej epoki żelaza i okresu lateńskiego z kultury łużyckiej wyłania się tzw. kultura grobów kloszowych. Na obszarze gminy zanotowano stanowisko tej ciekawej kultury w miejscowości Dawidy st. 4. Do tej kultury mogą również należeć relikty datowane ogólnie na wczesną epokę żelaza, choć mogą one być również związane z okresem późniejszym.

W dalszym ciągu okresu lateńskiego pojawia się tu ludność związana z kulturą przeworską, która zasiedla te tereny również w okresie wpływów rzymskich. Prowadziła też ożywione kontakty handlowe z cesarstwem oraz jego prowincjami. Jakkolwiek nie natrafiono na znalezisko jednoznacznie związane z tą kulturą, prawdopodobny jest natomiast związek z nią stanowisk Hadynów st. 3 i Nowe Łepki st. 5. W okresie wpływów rzymskich pojawia się na terenach Polski kultura wielbarska. Mimo natrafienia na ślady datowane na ten okres (Radlnia st. 2), brak jest jednoznacznych danych pozwalających na potwierdzenie osadnictwa kultury wielbarskiej. Okres wpływów rzymskich na naszych ziemiach kończy się wraz z ogromnymi migracjami ludów barbarzyńskich spowodowaną atakiem Hunów na obszary nadczarnomorskie, potem zaś na ziemie imperium rzymskiego. W końcu IV w. n.e. wyludniają się także ziemie polskie, które ponownemu zasiedleniu ulegają dopiero z napływem ludności słowiańskiej.

Wczesne średniowiecze na obszarze wschodniego Mazowsza i zachodniego Podlasia rozpoczyna się w 2. poł. VI wieku. W okresie tym dominującą formą osadnictwa były otwarte, pozbawione umocnień osiedla z zabudową typu ziemiankowego lub półziemiankowego. Już w VI w. pojawia się nowy dla tego terenu rodzaj zespołów osadniczych - grody oraz towarzyszące im osady i cmentarzyska. Taki zespół osadniczy funkcjonował na gruntach dzisiejszej miejscowości Klimy st. 1, gdzie na wyniesieniu w dolinie Liwca założony został gród funkcjonujący w okresach VI-VIII w. i XI-XII w. Należy przypuszczać, iż z grodem ściśle związane były osady położone tuż przy nim. W pierwszej fazie (VI-VIII w.) funkcjonowała osada Klimy st. 2, natomiast w późniejszym okresie (IX-XII w.) osadnictwo przeniosło się na stanowisko Klimy st. 8. Osada ta funkcjonowała przy grodzie odbudowanym na nowo zapewne w XI wieku, czyli w

okresie związanym z państwem piastowskim a być może czasowo z okresem, kiedy Mazowszem władał Masław.

Osady i ślady osadnicze z okresu wczesnego średniowiecza zlokalizowane są na całym obszarze gminy Olszanka, wzdłuż cieków wodnych. Okres wczesnopaństwowy potwierdzony jest jednak jedynie na stanowisku Hadynów st. 3, gdzie zlokalizowano osadę datowaną na XI-XII w. pozostałe stanowiska są określone ogólnie jako wczesnośredniowieczne lub datowane na okres XIII wieku i późniejszy, kiedy mamy do czynienia ze stopniowym formowaniem się obecnej sieci osadniczej.

Średniowieczne osadnictwo na terenach należących do Podlasia w okolicach obecnej gminy Olszanka, rozwijało się już we wczesnym średniowieczu. Począwszy od X wieku rozpoczął się napływ na Podlasie pierwszych osadników wywodzących się z drobnej szlachty mazowieckiej, która zasiedlała tereny wzdłuż Bugu i Narwi. Proces ten nie ominął i terenów należących dzisiaj do gminy Olszanka.

Tereny dzisiejszego powiatu łosickiego należały do ziemi drohickiej, później częściowo do mielnickiej. W średniowieczu wzdłuż Bugu a następnie w górę Tocznej rozprzestrzeniło się osadnictwo ruskie z ziemi brzeskiej. Fala osadnictwa mazowieckiego postępowała w górę Liwca. Osadnictwo po lewej stronie tej rzeki to XI i XII w., natomiast po prawej stronie to przeważnie początki wieku XIV i wiek XV. W okolicy Łosic w XV wieku nastąpiło zetknięcie się tych dwóch elementów etnicznych. Na terenach dzisiejszej gminy, podobnie jak i na całym Podlasiu ścierały się wpływy litewskie i ruskie, z których ludność utworzyła swoją własną, niepowtarzalną kulturę. Osadnictwo mazowieckie na Podlasiu pochodzi mniej więcej z lat 1391-1444. Od zachodu i południa teren dzisiejszego miasta Łosice otaczały osady drobnej szlachty mazowieckiej: Pietrusy, Szawły, Bolesty, Wyczółki, Szańków, Radlnia, Biernaty - Rudnik, Biernaty, Płosodrza, Nowosielec, Biernaty - Średnie. Na wschód od Łosic powstawały osady ruskie. Z początków osadnictwa pochodzą nazwy miejscowości z terenu gminy. Rody szlacheckie przybywające na te tereny i osiedlające się tutaj nadawały tworzonemu przez siebie osadom nazwy najczęściej pochodzące od nazwisk, zajęcia, przydomków itp., kolejni osadnicy wychodzący z istniejących już siedlisk, zakładali nowe osiedla którym nadawali nazwy wywodzące się z miejsca osiedlenia. W XV wieku udokumentowane jest zakładanie nowych osad na prawie niemieckim, o czym świadczy instytucja sołtysów, związana ściśle z osadnictwem na tym prawie.

Nowe prawo zmieniało zasadniczo zewnętrzny wygląd wcześniejszych wiosek. Wprowadzało gospodarkę uporządkowaną, trójpłową wraz z nowym podziałem gruntów pod zabudowę i uprawę rolną. W miejsce dotychczasowej chaotycznej zabudowy i pojedynczo uprawnych polan leśnych, wytyczono główną ulicę, a przylegającą do niej z obu stron ziemię dzielono pod sadyby i ogrody. Ożywiony ruch osadniczy rozwinął się w XVI wieku, w tym czasie istniała już większość wsi, część pod trochę innymi nazwami: Bejdy-Beydy, Szydłówka-Sidłowska, Próchenki-Prochenka, wieś będąca przez pewien czas tzw. królewszczyną, Korczówka-Korczowatka, Korczówka Wyczółki-Wiczółki, Bolesty-Bolesthi, Szawły-Sawli.

W 2 poł. XVII w. osadnictwo na omawianym terenie uległo gruntownej przebudowie w związku z tzw. „pomiarą włóczną”. Całe terytorium wsi dzielono na trzy pola równej wielkości, stosownie do trójpłowego gospodarstwa. Każde pole dzielono na równoległe pasy (tzw. rezy), każdy chłop otrzymywał swą rezę w każdym z trzech pól. Reformę tę przeprowadzono na całej Litwie i Podlasiu. „Pomiara włóczna” zniwelowała na tym terenie różnice między dawną wsią powstałą samorzutnie a wsią na prawie niemieckim i stworzyła nowy typ wsi, który bez większych zmian dotrwał do XIX w. Wzrost w 2 poł. XIX w. znaczenia ludności chłopskiej, zaowocował dwoma formami parcelacji XIX-wiecznych gruntów państwowych i wspólnotowych

oraz XX-wiecznych z lat 20- i 30-tych. Szczególne znaczenie dla rozwoju osadnictwa na terenie gminy ma faza druga, w jej wyniku większość wsi powiększyła się o tzw. kolonie.

Układy ruralistyczne na terenie gminy Olszanka są zróżnicowane, zdecydowanie przeważa typ rzędówki – wsi o bardzo regularnej zabudowie, różnej długości, wynoszącej od 0,5 do kilku km. Domy stoją najczęściej po jednej stronie drogi, w pewnej od siebie odległości. Pierwotnie wieś związana z układem łańcuchowym i niwowym, bardzo rozpowszechniona w dawnym Królestwie Kongresowym. Ten typ wsi reprezentują: Olszanka, Korczówka, Próchenki, Stare i Nowe Łepki, Szydłówka.

Spotykamy też owalnicę charakteryzującą się zabudową w kształcie okręgu, wrzeciona, podkowy wokół placu lub stawu. Tego typu zabudowę posiada wieś Mszanna, rozplanowana wokół okazałego stawu.

Istnieją też wsie wielodrożnicówki pochodzenia samorzutnego o nieregularnym układzie zabudowy, dostosowanym do terenu. Pierwotny układ gruntów był niwowy. Zabudowane zazwyczaj wzdłuż kilku różnie usytuowanych względem siebie ulic, np.: wieś Hadynów, Bejdy.

Do rzadko spotykanych typów należy wieś – rozproszona. Wieś taka posiada zabudowę bardzo rozluźnioną i rozproszoną, usytuowaną w większej odległości od drogi. Typową wsią w tej grupie, są: Bolesty.

Swoistym typem wsi spotykanym na obszarze gminy jest łańcuchówka. Układ drogi i zabudowy jest zależny od strumienia czy rzeczki, nad którą wieś się „rozsiadła”. Droga przy której usytuowane są zabudowania, nie jest prosta lecz zależna jest od konfiguracji terenu przez który przechodzi. Do tego typu wsi należą: Szawły, Wyczółki.

Sieć dróg lądowych w owym czasie można podzielić na dwie kategorie: gościńce i drogi lokalne. Drogi lokalne służyły komunikacji w obrębie każdej miejscowości a dalej stanowiły połączenie z młynem i sąsiednimi wsiami, z kościołem z najbliższą miejscowością. Drogi te bywały ogólnie dostępne, ale też mogły być przez właścicieli dóbr, przez które przechodziły zamykane dla obcych. Na gościńcach, czyli drogach publicznych dostępnych dla wszystkich, odbywał się ruch o szerszym zasięgu, Łączyły one między sobą ośrodki handlu i administracji, a więc miasta będące miejscami targów i jarmarków, ośrodkami większych dóbr, stolicami województw, ziemi, powiatów, siedzibami biskupstw i archidiakonatów.

Przebieg dróg wszelkiego rodzaju charakteryzuje długotrwała niezmiennność, ze względu na fakt iż sieć osadnicza zmieniała się bardzo powoli. W rezultacie można przyjąć, że stan dróg z XVI wieku, w ogromnej mierze odpowiada stanowi z XVIII czy XIX stulecia. Pewne zmiany wprowadzone zostały w sieci dróg publicznych w związku z rozwojem poczty w XVIII i XIX wieku. Wyodrębniono wtedy osobną kategorię dróg pocztowych, oraz zaczęto także prostować niektóre odcinki gościńców. Do najstarszych i najważniejszych dróg na tym terenie należy trakt handlowy z Zachodu na Wschód, a także ważna aż do czasu przeniesienia stolicy z Krakowa do Warszawy, droga komunikacyjna z Polski na Litwę. W XVIII wieku najważniejszą drogą przebiegającą przez teren gminy był szlak wiodący z Łosic do Międzyrzecza przez takie miejscowości, jak: Mszanna, Mostów i Łukowisko. W XIX i na początku XX wieku ważną pozycję posiadała droga łącząca Łosice z Traktem Brzeskim, która przebiegała przez takie miejscowości, jak: Wyczółki, Hadynów, Pióry, Modrzew, Tchórzew i Plewki. Łosice posiadały też dogodne połączenie z Międzyrzecem Podlaskim przez Mszanę, Kopce, Dziadkowskie, Zasiadki i Manie. W tym czasie, równie ważnym szlakiem przebiegający przez teren gminy, było połączenie Mordów z Międzyrzecem Podlaskim przez takie miejscowości, jak: Bejdy, Szydłówkę, Próchenki, Kożuszki i Łukowisko.

Zabytki sakralne reprezentowane są przez kościoły parafialne w Hadynowie i Mszannie. Starszym kościołem jest drewniany kościół p.w. św. Jana Chrzciciela w Hadynowie. Kościół w

Hadynowie wzniesiony został w 1413 roku, jako pierwszy w ziemi mielnickiej. Kto był jego fundatorem, dokładnie nie wiadomo, lecz niewątpliwie byli to miejscowi właściciele. W pśmie swym z 1859 roku komendarz hadynowski, ks. Franciszek Ciszewski, jako fundatorów, drugiego już kościoła w tym miejscu wzniesionego w 1510 roku, wymienia Piotra, Bogumiła z Szańkowa, właścicieli Pietrus i Hadynowa, oraz Stanisława i Marcina z Szawłów, właścicieli, Wyczółek, Radlni i Bolest.

Istniejący do dnia dzisiejszego drewniano-murowany kościół, pierwotnie był wyłącznie drewniany, a murowaną przybudówkę dostawiono dopiero w 1902 roku. Jego drewniana, najstarsza część pochodzi z przełomu XVII/XVIII i jest już trzecią budowlą sakralną na tym miejscu. Jej fundatorem, zapewne byli biskupi łuccy, do których należała wieś. Świątynia była wielokrotnie remontowana. Pierwsza informacja o rozpoczęciu prac remontowych pochodzi z 1854 roku. Nieporozumienia i spory kompetencyjne pomiędzy dozorami kościelnymi łosickim i hadynowskim, opóźniły realizację rozpoczętych prac, które ukończono dopiero 1862 roku. Znacznym przekształceniom poddano kościół w latach 1880 – 1884.

Jest to budowla o konstrukcji zrębowej wzniesiona z drewna modrzewiowego. Rzut na planie prostokąta z przylegający doń krótszym prezbiterium. Od strony zachodniej węższa zakrystia. Część murowana złożona z trzech prostokątnych aneksów. Bryła mocno rozczłonkowana. Część drewniana złożona z przylegających do siebie prostopadłościennego korpusu nawowego i prezbiterium oraz zakrystii. Część murowana ze środkową partią wyższą nakrytą dachem dwuspadowym oraz bocznymi nakrytymi hełmami wieżowymi w formie spłaszczonych ostrosłupów zwieńczonych latarniami w wysokimi iglicami.

Interesująco rozwiązana została bryła kościoła p.w. Ścięcia św. Jana Chrzciciela w Mszannie. Pierwotnie był to kościół obrządku greko-katolickiego, odnowiony w 1837 roku przez Karolinę Wężykową. W 1874 roku został zamieniony przez rząd rosyjski na cerkiew. Obecny kościół parafialny murowany, został wybudowany w 1914 roku jako cerkiew prawosławna, poświęcony w 1917. W 1925 r. świątynia została przejęta przez katolików i wznowiono parafię z części parafii hadynowskiej.

Kościół reprezentuje styl bizantyjski. Jest to budowla jednowieżowa, wzniesiona na planie zbliżonym do kwadratu. Bryła wieloczonowa o ciekawej artykulacji poszczególnych brył. Dominuje prostopadłościanna nawa główna nakryta dwuspadowym dachem. Prezbiterium niższe, połączone z jeszcze niższymi zakrystiami. Korpus wieży dwukondygnacyjny, nakryty ostrym dachem dwuspadowym. Wewnątrz nawa główna nakryta sklepieniem kolebkowym, otwarta kolistym łukiem tęczowym na prezbiterium oraz półkola arkadą na chór muzyczny. Posadzka z rzędów czarno-beżowej terrakoty.

Wśród obiektów budownictwa ludowego ujętych w gminnej ewidencji zabytków na terenie gminy Olszanka, zdecydowanie przeważają obiekty drewniane. Obiekty murowane stanowią pojedyncze przykłady, np.; dom nr 8 w Mszannie, dom nr 79 w Olszance. W zabudowie zagród wiejskich na terenie gminy Olszanka, typowe rozwiązanie sprowadza się do założenia na planie prostokąta, składającego się z kilku podstawowych budynków: domu mieszkalnego, budynków inwentarskich, spichlerza i stodoły. Spotyka się także domy z przylegającą do nich częścią inwentarską lub gospodarczą, np. dom nr 1 w Bejdach, dom nr 15 w Korczówce, dom nr 80 w Próchenkach. W obiektach wchodzących w skład siedliska, występuje głównie konstrukcja zrębowa. Podstawę konstrukcji stanowi podwalina zwęgłowana na obłap lub na nakładkę z zamkiem, posadowiona na kamieniach polnych lub ceglanej podmurówce. Od góry konstrukcję zrębu spinają oczepy związane na nakładkę z zamkiem oraz zacięte w oczepie belki stropowe ułożone w poprzek budynku. Więźba dachowa konstrukcji krokwiowo - jętkowej, krokwie zaczopowane w opasce, oczepie lub belkach stropowych. W zdecydowanej większości budynków

występuje zewnętrzny szalunek. Konstrukcja sumikowo - łątkowa do wznoszenia zrębu nie jest spotykana. Ten rodzaj konstrukcji stosowano do osadzenia okien i drzwi, zwłaszcza w okresie międzywojennym.

Na terenie gminy przeważają domy szerokofrontowe, dwutraktowe, w których pomieszczenia tworzą dwa ciągi wewnątrz rozplanowanych równolegle do osi wzdłużnej budynku. Wnętrzami tymi zwykle są dwie lub trzy izby, komora i sień.

Rozplanowanie wewnątrz domów występujących na terenie gminy Olszanka dzielimy zasadniczo na dwie grupy:

- z dośrodkowym układem pomieszczeń, gdzie urządzenia ogniowo - grzewcze są usytuowane w centrum budynku a pomieszczenia wewnątrz rozmieszczone są wokół tych urządzeń, np. dom nr 11 w Hadynowie, domy nr 4 i 12 w Korczówce, domy nr 18, 27 i 73 w Olszance, dom nr 33 w Pietrusach,

- z osiowym układem pomieszczeń, gdzie pomieszczenia usytuowane są symetrycznie po obu stronach budynku, np., dom nr 39 w Hadynowie, dom nr 21 w Wyczółkach, dom nr 28 w Starych Łepkach.

Na terenie gminy zasadniczo występują trzy typy dachów:

- dwuspadowe, najczęściej spotykane, np. dom nr 24 w Bejdach, dom 8 w Korczówce-Kolonii, dom nr 20 w Mszannie, dom nr 66 w Olszance, dom nr 28 w Szydłowie, dom nr 30 w Wyczółkach,

- naczółkowe, rzadziej spotykane, np.: dom nr 21 w Wyczółkach,

- czterospadowe, należące już do unikatowych, np.: dom nr 2 w Korczówce.

W wielu domach datowanych od początku XX wieku do lat 40-tych naszego stulecia, występują dekoracyjnie opracowane szczyty, listwy podokapowe, nadokienniki, ganki, itp. Ten rodzaj budownictwa, reprezentują: dom nr 24 w Bejdach, domy nr 4 i 10 w Korczówce, dom nr 22 w Nowych Łepkach, dom nr 27 w Pietrusach, domy nr 36 i 50 w Starych Łepkach.

Do cmentarzy figurujących w gminnej ewidencji zabytków należą cmentarze rzymskokatolickie: w Bejdach, Hadynowie, Mszannie, Próchenkach oraz cmentarz prawosławny i wojenny w Próchenkach.

Znacznymi walorami przestrzennymi, artystycznymi i historycznymi, wyróżnia się wśród nich cmentarz w Hadynowie, powstały w 1 poł. XIX wieku. Usytuowany w zachodniej części miejscowości, otoczony lasem od strony zachodniej i północnej. Założony na planie prostokąta, sześciokwaterowy. Ogrodzony murem ceglano-kamiennym. Zasadniczym elementem kompozycji cmentarza jest aleja główna przecięta dwoma poprzecznymi oraz alejami przebiegającymi przy ogrodzeniu. Kwatery są tu regularne, nagrobki sytuowane dwurzędowo. W środkowej jego części zlokalizowana jest kaplica z 1947 r. upamiętniająca męczeńską śmierć ks. Niedzielaka prześladowanego przez UB. Na cmentarzu znajduje się m.in. klasycystyczny nagrobek właściciela ziemskiego Franciszka Bienieckiego (zm. w 1813 r.), kilka nagrobków z 2 poł. XIX w. oraz mogiły ofiar zbrodni hitlerowskich. Teren cmentarza obsadzony jest starodrzewiem, dominują tu drzewa liściaste: lipa drobnolistna, kasztanowiec zwyczajny, brzoza brodawkowata.

Cmentarz parafialny w Bejdach pochodzący z lat 40-XX w., reprezentuje typ małego, skromnego cmentarza wiejskiego. Usytuowany na południowo-zachodnim skraju miejscowości przy drodze do Ptaszków, ograniczającą cmentarz od strony południowej. Od strony zachodniej i północnej nekropolię otacza las sosnowy. Cmentarz rozplanowany na rzucie prostokąta, ogrodzony parkanem z unifikowanych prefabrykatów betonowych. Brama wjazdowa została umieszczona w ogrodzeniu od strony południowej. Słupki bramy i furtek wymurowane z cegły klinkierowej, skrzydła bramne i furtki wykonane z kutych żelaznych prętów, zakończonych u góry grotami. Głównym elementem kompozycji nekropolii jest aleja główna przecięta dwoma

alejami poprzecznymi. Nagrobki sytuowane są jednorzędowo i w większości zwrócone frontem w kierunku południowym. Na cmentarzu brak interesujących nagrobków.

Cmentarz parafialny w Mszannie został założony w 1914 r. Usytuowany jest w południowej części miejscowości, przy drodze Łosice – Międzyrzec Podlaski. Założony na planie prostokąta, ogrodzony murem z betonowych pustaków. Głównym elementem kompozycji nekropolii jest aleja główna wiodąca od bramy wjazdowej przez całą długość cmentarza. Nagrobki sytuowane są jednorzędowo i w większości zwrócone frontem w kierunku wschodnim. Na cmentarzu, w jego południowo-zachodnim narożniku, znajduje się zbiorowa mogiła poległych w bitwie z czasu powstania styczniowego. W tych okolicach 7 września 1863 roku, oddział powstańców dowodzony przez Ludwika Lutyńskiego stoczył pod Mszanną bitwę z silną grupą wojsk rosyjskich. Kilkunastu powstańców zostało rannych, a zginęło wówczas pięćdziesięciu powstańców, których pogrzebano na miejscowym cmentarzu. Cmentarz porastają okazałe drzewa: w części południowej – modrzewie, świerki i brzozy; w części zachodniej – świerki i brzozy; w części północnej – brzozy. Na terenie obrębu miejscowości Mszanna znajduje się też mogiła pomordowanych w czasie II wojny światowej. Usytuowana jest w odległości ok. 2 km od Mszanny na północ, na skraju lasu przy drodze do Łosic, po jej wschodniej stronie. Miejsce to zostało oznaczone drogowskazem z symbolem oznaczającym miejsce walk i męczeństwa. Mogiła ogrodzona jest metalowymi rurkami na słupkach betonowych. W centrum umieszczono płytę inskrypcyjną z informacją, że w tym miejscu hitlerowcy rozstrzelali sześciu Polaków w dniu 23 lipca 1943 roku.

Cmentarz parafialny w Próchenkach został założony w latach 20-XX w. Rozplanowany na rzucie prostokąta, otoczony ogrodzeniem z prętów żelaznych. Obrzeżne części cmentarza zostały niedawno splantowane. Zasadniczym elementem kompozycji jest aleja główna wiodąca od bramy wjazdowej, przecięta dwoma alejami poprzecznymi. Na osi alei głównej murowana kaplica. Kwatery są czytelne, nagrobki sytuowane są jednorzędowo i w większości zwrócone frontem w kierunku południowo-zachodnim. Zdecydowana większość nagrobków, to obiekty współczesne o powtarzających się geometrycznych formach. Wschodnią i północną część cmentarza porasta roślinność wysoka.

Wielką wartość historyczną posiada cmentarz wojenny w Próchenkach. W czasie trwania działań wojennych podczas I wojny światowej w okolicach miejscowości Próchenki – Olszanka – Korczówka w dniach 13-14 sierpnia 1915 roku, została stoczona walka pomiędzy wrogimi sobie armiami wojsk rosyjskich i niemieckich. W tych dniach poległo około 150 walczących po obu stronach żołnierzy. Wśród nich w bratobójczej walce zginęli także Polacy – prawem zaborcy wcieleni do armii niemieckiej, jak również ochotnicy walczący pod Sztandarem I Legionu (Puławskiego) wchodzącego w skład armii rosyjskiej. Prochy poległych, spoczywają na terenie położonym przed starym cmentarzem prawosławnym. Cmentarz został wpisany przez Radę Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa na listę Cmentarzy Wojennych. Odsłonięto także tablicę pamiątkową.

Wznoszenie kapliczek, figur i krzyży przy drogach lub w przydomowych ogródkach jest zwyczajem bardzo starym i szeroko praktykowanym. Na terenie gminy Olszanka spotykamy różnorodne obiekty w tej grupie zabytków. Wyjątkowe miejsce zajmuje kapliczka kubaturowa w Hadynowie, w której może zmieścić się kilka osób. Została wzniesiona na początku XX wieku. Posiada plan prostokąta, elewacje oszalowane deskami w układzie poziomym i nakryta jest dachem dwuspadowym z krzyżem na kalenicy. W szczyciku nad drzwiami wejściowymi, w trójkątnym polu, umieszczono inicjały fundatorów: „S. A”.

Jednym z okazalszych i ważniejszych obiektów małej architektury sakralnej, jest murowana kapliczka w Wyczółkach, pochodząca z 1910 roku. Wzniesiona na planie kwadratu, murowana,

dwukondygnacyjna. Na każdej kondygnacji pomieszczenia na figury świętych, dostępne przez prostokątne okna zakończone półkoliście, umieszczone w trzech ścianach. Nakryta daszkiem czterospadowym zwieńczonym ażurowym krzyżem, kutym z żelaza. Równie okazałymi obiektami są bliźniacze kapliczki w Korczówce i Szydłówce, wymurowane z cegły i otynkowane w 1920 roku. Wzniesione na planie kwadratu, z narożami ujętymi zredukowanymi pilastrami, nakryte daszkami czterospadowymi z krzyżami na zwieńczeniu. Do najstarszych obiektów należy arkadowa kapliczka z poł. XIX wieku w Bejdach, mieszcząca w swych arkadach rzeźbę nieznanego świętego. Wytwornymi elementami architektonicznymi odznacza się murowana kapliczka w Pietrusach, pochodząca z 1923 roku. Znacznie mniejszym programem budowlanym charakteryzują się dwie inne murowane kapliczki w Szydłówce, wzniesione na pocz. XX w., nakryte daszkami dwuspadowymi. Podobne murowane kapliczki, choć o znacznie mniejszych formach, spotykamy też w Dawidach.

W tej grupie obiektów niezmiernie ważną jest kapliczka przy skrzyżowaniu dróg w Olszance, wymurowana w 1920 roku. Kapliczka upamiętnia prześladowania Unitów na terenie gminy. Represje dotknęły mieszkańców: Próchenek, Korczówki, Olszanki, Dawid, Szydłówki i Mszanny. Unici często byli bici, zmuszani do wielogodzinnego stania na mrozie, przymuszani przy pomocy wojska do odbywania praktyk prawosławnych (chrztów, pogrzebów, ślubów) oraz płacenie kontrybucji. Musieli przez wiele tygodni utrzymywać kozaków i wojsko, a niekiedy całe rodziny wywożono do Rosji i palono wsie. Podobne upamiętnienie męczeństwa unitów znajduje się w Mszannie, obok kościoła parafialnego. Ustawiono tu duży głaz granitowy z tablicą inskrypcyjną, zwieńczony krzyżem, upamiętniający męczeństwo unitów, którzy oddali życie w obronie świątyni podczas prześladowań w 1875 roku.

Figury przydrożne reprezentuje posąg Matki Boskiej Niepokalanie Poczętej, pochodzący z pocz. XX wieku. Matka Boska została ustawiona na potężnym trójstopniowym cokole na planie kwadratu. Licznie na terenie gminy spotyka się krzyże przydrożne. Posiadają one różne formy i przy wznoszeniu ich stosowano różne materiały, jak np.: granit, beton, żeliwo, kute żelazo, drewno. Wśród nich wyróżniają się murowane krzyże w Hadynowie i Starych Łepkach, o podobnych formach, z cokołami na wielostopniowych podstawach. Należy również wymienić należący już do unikatów, drewniany krzyż o podwójnych ramionach w Pietrusach, zwany „karawaką”. Takie krzyże były niegdyś wznoszone na skrajach miejscowości, by uchronić mieszkańców od panującej epidemii. Kapliczki, figury i krzyże przydrożne z reguły ogradzane dekoracyjnymi płotkami oraz obsadzone roślinnością średnią i wysoką, nie tylko identyfikują mieszkańców pod względem wyznaniowym, ale stanowią też malowniczy akcent w miejscowym krajobrazie.

4.2. Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków

1. Kościół parafialny p.w. św. Jana Chrzciciela w Hadynowie, drewn./ mur., XVII w., restaurowany 1862 r., przekształcony w latach 1880 – 1884., powiększony o część murowaną w 1902 r., nr rejestru zabytków A-90/502 z dn. 26.03.1962 r.
2. Cmentarz przykościelny kościoła parafialnego pw. Narodzenia św. Jana Chrzciciela w Hadynowie, nr rejestru zabytków A-90/502 z dn. 03.01.2001 r.
3. Kościół parafialny pw. Ścięcia św. Jana Chrzciciela w Mszannie, mur., 1914 r., nr rejestru zabytków A-271 z dn. 20.08.1997 r.
4. Ogrodzenie kościoła parafialnego pw. Ścięcia św. Jana Chrzciciela w Mszannie wraz z drzewostanem, mur., 1914 r., nr rejestru zabytków A-271 z dn. 20.08.1997r.

5. Grodzisko wczesnośredniowieczne zw. Redutą Szwedzką w Klimach, nr rejestru zabytków A-97/759 z dn. 23.03.1967 r.
6. Osada wczesnośredniowieczna w Klimach, nr rejestru zabytków A-115/993 z dn. 15.01.1973 r.

4.3. Wykaz obiektów znajdujących się w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków poza rejestrem zabytków

Wykaz podaje następujące dane: miejscowość, liczbę porządkową, funkcję obiektu, materiał, czas powstania.

Bejdy

1. Cmentarz parafialny, 1935 r.
2. Dom z oborą nr 1, drewn., pocz. XX w.
3. Dom nr 24, drewn., l.30-XX w.
4. Kapliczka przydrożna, mur., poł. XIX w.

Bolesty

5. Kapliczka przydrożna, mur., pocz. XX w.

Dawidy

6. Kapliczka przydrożna nr 8, mur., pocz. XX w.
7. Kapliczka przydrożna, mur., ok. 1920 r.

Hadynów

8. Układ przestrzenny miejscowości, XV – XX w.
9. Cmentarz parafialny, poł. XIX w.
10. Kaplica cmentarna, mur., 1947 r.
11. Kapliczka przydrożna kubaturowa nr 19, drewn., poł. XIX w.
12. Dom nr 11, drewn., l.20-XX w.
13. Dom nr 16, drewn., l.30-XX w.
14. Spichlerz w zagrodzie nr 16, drewn., l.30-XX w.
15. Dom nr 39, drewn., l.30-XX w.
16. Spichlerz w zagrodzie nr 49, drewn., pocz. XX w.
17. Budynek gospodarczy w zagrodzie nr 49, drewn., pocz. XX w.
18. Krzyż przydrożny, mur., 1929 r.
19. Krzyż przydrożny (w lesie), mur., 1929 r.

Korczówka

20. Układ przestrzenny miejscowości, XVI – XX w.
21. Dom nr 2, drewn., pocz. XX w.
22. Dom nr 4 drewn., l.30-XX w.
23. Dom nr 10 drewn., l.30-XX w.
24. Dom nr 12 drewn., l.20-XX w.
25. Dom nr 15 drewn., l.30-XX w.
26. Spichlerz w zagrodzie nr 14, drewn., pocz. XX w.
27. Spichlerz w zagrodzie nr 31, drewn., l.30-XX w.
28. Kapliczka przydrożna, mur., ok. 1920 r.

Korczówka-Kolonia

29. Dom nr 8, drewn., pocz. XX w.
30. Stodoła w zagrodzie nr 8a, drewn., l.30-XX w.

Mszanna

- 31. Cmentarz parafialny, pocz. XX w.
- 32. Pomnik na mogile „Kurhan” z 1863 r., na cmentarzu parafialnym.
- 33. Pomnik upamiętniający męczeństwo unitów przy kościele, gład granitowy.
- 34. Dom nr 8, mur., l.40-XX w.
- 35. Dom nr 20, drewn., l.40-XX w.
- 36. Mogiła zbiorowa z II wojny światowej.
- 37. Krzyż na mogile partyzanta z II wojny światowej, drewn., l.40-XX w.

Nowe Łepki

- 38. Dom nr 22, drewn., l.30-XX w.

Olszanka

- 39. Dom nr 18, drewn., pocz. XX w.
- 40. Dom nr 57, drewn., l.30-XX w.
- 41. Dom nr 61, drewn., pocz. XX w.
- 42. Dom nr 66, drewn., l.20-XX w.
- 43. Dom nr 73, drewn., l.20-XX w.
- 44. Dom nr 79, mur., l.30-XX w.
- 45. Obora w zagrodzie nr 79, mur., l.30-XX w.
- 46. Stodoła w zagrodzie nr 79, mur., l.30-XX w.
- 47. Kapliczka przydrożna, mur., 1920 r.

Pietrusy

- 48. Dom nr 27, drewn., l.30-XX w.
- 49. Dom nr 33, drewn., pocz. XX w.
- 50. Spichlerz w zagrodzie nr 38, drewn., l.20-XX w.
- 51. Kapliczka przydrożna, mur., 1923 r.
- 52. Krzyż przydrożny, mur., 1928 r.

Próchenki

- 53. Układ przestrzenny miejscowości, XVI – XX w.
- 54. Cmentarz parafialny, 1 poł. XX w.
- 55. Cmentarz prawosławny, XVI w. -1921 r.
- 56. Cmentarz wojenny, 1915 r.
- 57. Dom z częścią gospodarczą nr 80, drewn., l.30-XX w.
- 58. Kapliczka przydrożna, mur., 2 poł. XIX w.

Stare Łepki

- 59. Dom nr 28, drewn., l.30-XX w.
- 60. Dom nr 36, drewn., l.30-XX w.
- 61. Dom nr 50, drewn., l.30-XX w.
- 62. Krzyż przydrożny, mur., 1928 r.

Szydłówka

- 63. Dom nr 28, drewn., l.20-XX w.
- 64. Kapliczka przydrożna I, mur., pocz. XX w.
- 65. Kapliczka przydrożna II, mur., 1920 r.
- 66. Krzyż przydrożny I, mur., 1923 r.
- 67. Krzyż przydrożny II, mur., l. 20-XX w.
- 68. Krzyż przydrożny III, mur., 1934 r.

Wyczółki

- 69. Dom nr 21, drewn., pocz. XX w.

70. Dom nr 30, drewn., l.20-XX w.
 71. Kapliczka przydrożna, mur., 1910 r.
 72. Krzyż przydrożny, mur., l.30-XX w.

4.4. Wykaz stanowisk archeologicznych

Na terenie gminy Olszanka zewidencjonowano 68 stanowisk archeologicznych, które udało się zlokalizować w terenie oraz 5 stanowisk, których lokalizacja pozostaje nieokreślona. Wartość poznawcza poszczególnych stanowisk jest różna, są to bowiem stanowiska wielkoobszarowe potwierdzone dużą ilością materiału ruchomego jak i stanowiska punktowe, potwierdzone zaledwie jednym artefaktem. Stanowiska zajmują w większości tereny dolin rzecznych oraz mniejszych cieków wodnych. Zlokalizowane są zarówno na wyniesieniach wśród podmokłych dolin jak również na stokach tych dolin. W większości są to stanowiska archeologiczne o średniej wielkości, do 0,5 ha. Dzięki temu, że większość zlokalizowana jest w grupach możliwe jest zgrupowanie ich we wspólne strefy.

Trzy stanowiska archeologiczne zostały wpisane do rejestru zabytków: grodzisko wczesnośredniowieczne wraz z osadą przygodową w Klimach (st. 1 i 8) oraz osada wczesnośredniowieczna Klimy st. 2. Te stanowiska w niniejszym opracowaniu zostały wskazane do objęcia ścisłą ochroną konserwatorską.

Rozpoznanie archeologiczne powinno być kontynuowane zarówno w ramach prac badawczych jak i w wyniku odkryć inwestycyjnych czy przypadkowych.

Stanowiska wpisane do rejestru zabytków (wymienione w wykazie obiektów wpisanych do rejestru zabytków)

L.p.	Nazwa stanowiska	Obszar AZP	Nr stan. na obsz. AZP	Rodzaj stanowiska	Chronologia
1.	Klimy st. 1	58-81	1	Grodzisko ślady osadnictwa	wczesne średniowiecze (VI-VIII i XI-XII w.) neolit, epoka kamienia-wczesna epoka brązu, wczesna epoka brązu, okres nowożytny
2.	Klimy st. 2	58-81	2	Osada przygodowa ślady osadnictwa	wczesne średniowiecze (VI-VIII i XI-XII w.); epoka kamienia-epoka żelaza
3.	Klimy st. 8	58-81	9	osada przygodowa ślady osadnictwa	wczesne średniowiecze (IX-XII w.) epoka kamienia-wczesna epoka żelaza

Stanowiska archeologiczne zlokalizowane w terenie (w nawiasach podana jest lokalizacja stanowiska, w przypadku gdy jest inna niż w nazwie)

L.p.	Nazwa stanowiska (w nawiasie nazwa miejscowości)	Obszar AZP	Nr stan. na obsz. AZP	Rodzaj stanowiska	Chronologia
1.	Bejdy st. 1	58-81	14	Ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze
2.	Bejdy st. 2	58-81	63	ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze

3.	Bejdy st. 3	58-81	64	śląd osadnictwa	Epoka kamienia-epoka żelaza
4.	Bejdy st. 4	58-81	67	śląd osadnictwa osada	Epoka żelaza Wczesne średniowiecze
5.	Bejdy st. 5	58-81	92	Śląd osadnictwa	starożytność
6.	Dawidy st. 1	58-81	16	Ślady osadnictwa	Okres nowożytny
7.	Dawidy st. 2	58-81	17	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze (XV-XVI w.)
8.	Dawidy st. 3	58-81	18	Ślady osadnictwa osada	Epoka kamienia, wczesne średniowiecze (XIII w.); późne średniowiecze-okres nowożytny
9.	Dawidy st. 4	58-81	19	Osada Ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze, okres nowożytny; Starożytność, wczesna epoka żelaza (kultura grobów kloszowych)
10.	Dawidy st. 5	58-81	20	osada	Wczesne średniowiecze (XIII w.), późne średniowiecze (XIV-XV w.), okres nowożytny
11.	Dawidy st. 6	58-81	21	Osada Śląd osadnictwa	Wczesne średniowiecze (XIII w.) neolit
12.	Dawidy st. 7	58-81	26	Ślady osadnictwa	Epoka kamienia, wczesne średniowiecze, późne średniowiecze-okres nowożytny
13.	Dawidy st. 8	58-81	27	Ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze, okres nowożytny (XVI-XVII w.)
14.	Dawidy st. 9	58-81	28	Ślady osadnictwa	Epoka brązu-wczesna epoka żelaza (kultura łużycka), późne średniowiecze (XV w.)
15.	Dawidy st. 10	58-81	29	Ślady osadnictwa	Starożytność, wczesne średniowiecze, późne średniowiecze, okres nowożytny
16.	Dawidy st. 11	58-81	32	śląd osadnictwa	starożytność
17.	Dawidy st. 12	58-81	33	Śląd osadnictwa	Epoka kamienia-wczesna epoka brązu
18.	Dawidy st. 13	58-81	34	Ślady osadnictwa	Starożytność, wczesne średniowiecze
19.	Dawidy st. 14	58-81	35	Ślady osadnictwa	Nieokreślona, późne średniowiecze-okres nowożytny
20.	Dawidy st. 15	58-81	36	Śląd osadnictwa	Okres nowożytny
21.	Hadynów st. 1	58-82	11	Ślady osadnictwa	starożytność-średniowiecze, okres nowożytny
22.	Hadynów st. 2	58-82	12	Śląd osadnictwa	Wczesne średniowiecze
23.	Hadynów st. 3	58-82	13	Osada Ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze (XI-XII w.) wczesna epoka brązu (kultura trzcieniecka), młodszy okres przed rzymski – okres rzymski, starożytność - wczesne średniowiecze
24.	Hadynów st. 4	58-82	14	cmentarzysko? śląd osadnictwa	Starożytność; wczesne średniowiecze
25.	Hadynów st. 5	58-82	15	osada	Późne średniowiecze (XV-XVI w.)

26.	Hadynów st. 6 (Radlnia)	58-82	16	Ślady osadnictwa	epoka kamienia, późne średniowiecze (XIV-XV w.), okres nowożytny (XVI-XVII w.)
27.	Klimy st. 4	58-81	4	Cmentarzysko Ślad osadnictwa	Nieokreślona; Wczesne średniowiecze
28.	Klimy st. 6	58-81	7	Ślady osadnictwa	paleolit schyłkowy ?, starożytność- wczesne średniowiecze.
29.	Klimy st. 7	58-81	8	ślady osadnictwa	epoka kamienna - wczesna epoka brązu.
30.	Klimy st. 9	58-81	10	Ślad osadnictwa	Młodszy okres przed rzymski
31.	Klimy st. 10	58-81	11	ślady osadnictwa	starożytność-wczesne średniowiecze
32.	Klimy st. 11	58-81	12	osada ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze epoka kamienia-epoka żelaza, starożytność, okres nowożytny, nieokreślona.
33.	Klimy st. 12	58-81	13	Ślady osadnictwa	starożytność-wczesne średniowiecze, okres nowożytny
34.	Klimy st. 14	58-81	37	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia-epoka żelaza
35.	Klimy st. 15	58-81	38	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia-wczesna epoka brązu
36.	Klimy st. 16	58-81	39	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze (XV-XVI w.)
37.	Klimy st. 17	58-81	93	ślady osadnictwa	starożytność
38.	Klimy st. 18	58-81	94	ślady osadnictwa	starożytność, okres nowożytny
39.	Klimy st. 19	58-81	95	Ślad osadnictwa	Epoka żelaza
40.	Klimy st. 20	58-81	96	Ślady osadnictwa	Epoka kamienia-epoka żelaza, starożytność
41.	Łepki Nowe st. 1 (Nowe Łepki)	57-82	11	osada	Wczesne średniowiecze
42.	Łepki Nowe st. 2 (Nowe Łepki)	57-82	12	Ślad osadnictwa	Okres nowożytny (XVIII w.)
43.	Łepki Nowe st. 3 (Nowe Łepki)	57-82	13	Ślad osadnictwa	starożytność
44.	Łepki Nowe st. 4 (Radlnia)	58-82	17	Ślady osadnictwa	Starożytność, wczesna epoka brązu (kultura trzciniecka) wczesne średniowiecze.
45.	Łepki Nowe st. 5 (Nowe Łepki)	58-82	18	Ślady osadnictwa osada	paleolit schyłkowy?, epoka kamienia młodszy okres przed rzymski - okres rzymski.
46.	Łepki Stare st. 1 (Nowe Łepki)	57-82	10	Ślad osadnictwa	Epoka brązu (?)
47.	Olszanka st. 1	59-82	14	Ślady osadnictwa	Okres nowożytny
48.	Pietrusy st. 1	58-82	3	Ślad osadnictwa	Neolit
49.	Pietrusy st. 2	58-82	9	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia
50.	Pietrusy st. 3	58-82	10	Osada Ślady osadnictwa	epoka brązu - wczesna epoka żelaza Okres nowożytny
51.	Próchenki st. 1	59-82	2	Cmentarzysko	Okres nowożytny (XIX-XX w.)
52.	Próchenki st. 2	59-82	3	Cmentarzysko	Okres nowożytny
53.	Próchenki st. 3	59-82	15	Ślady osadnictwa	Okres nowożytny

54.	Radlnia st. 1 (Nowe Łepki)	58-82	5	Osada	starożytność
55.	Radlnia st. 2 (Nowe Łepki)	58-82	6	Obozowisko Ślady osadnictwa	Mezolit; Starożytność, wczesne średniowiecze, okres wpływów rzymskich
56.	Radlnia st. 3 (Nowe Łepki)	58-82	7	Ślady osadnictwa	Epoka kamienia-epoka żelaza, okres nowożytny (XVII-XX w.)
57.	Radlnia st. 4 (Nowe Łepki)	58-82	8	Ślady osadnictwa	Epoka brązu (kultura trzciniecka), wczesna epoka żelaza, wczesne średniowiecze
58.	Radlnia st. 5	58-82	19	Cmentarzysko	Okres nowożytny (XIX w.)
59.	Szydłówka st. 2	58-81	22	Ślad osadnictwa	starożytność
60.	Szydłówka st. 3	58-81	23	Ślady osadnictwa	Epoka kamienia-epoka żelaza, późne średniowiecze
61.	Szydłówka st. 4	58-81	24	Ślady osadnictwa	Starożytność, okres nowożytny
62.	Szydłówka st. 5	58-81	25	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze (XV-XVI w.)
63.	Szydłówka st. 6	58-81	30	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze (XIV w.)
64.	Szydłówka st. 7	58-81	31	Ślad osadnictwa	Epoka żelaza(?), wczesne średniowiecze, późne średniowiecze-okres nowożytny
65.	Wyczółki st. 1	58-82	2	Ślad osadnictwa	Okres nowożytny

5. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONA ICH ZDROWIA

5.1. Jakość życia mieszkańców

Przez poziom życia należy rozumieć nie tylko materialne i finansowe zasoby mieszkańca gminy lub jego rodziny, ale także inne elementy życia, takie jak możliwości podejmowania pracy zarobkowej, dostęp do służby zdrowia, poziom bezpieczeństwa publicznego, dostęp do szkół, możliwości komunikacyjne, zaopatrzenie w produkty pierwszej potrzeby i środki produkcji, możliwości zbytu produktów rolnych i wiele innych.

Podstawowym wskaźnikiem poziomu życia mieszkańców są zasoby finansowe i możliwości wykonywania pracy zawodowej. Większość mieszkańców gminy utrzymuje się z rolnictwa prowadząc indywidualne gospodarstwa rolne. O materialnym poziomie życia mieszkańców gminy decyduje m.in. liczba zarejestrowanych i działających podmiotów gospodarczych. W większości przypadków wyniki gospodarcze prywatnych przedsiębiorców pozwalają na osiąganie średniego lub wysokiego materialnego poziomu życia. Duża liczba zarejestrowanych podmiotów prowadzących działalność gospodarczą wpływa także pozytywnie na pozostałych mieszkańców gminy, gdyż stwarza nowe miejsca pracy oraz zwiększa wpływy podatkowe do kasy gminy, z czego korzysta (zazwyczaj pośrednio) większość mieszkańców.

5.2. Aktywność ekonomiczna ludności

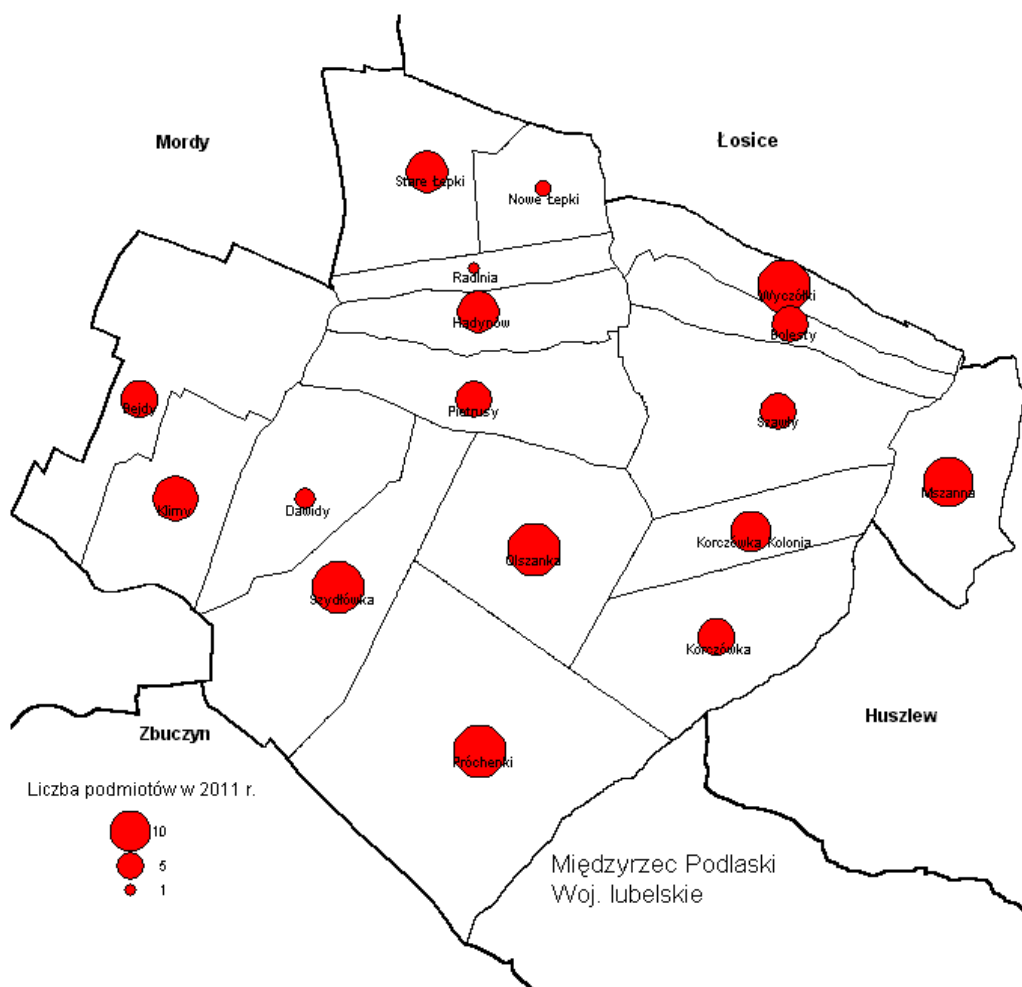
Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku aktywni ekonomicznie stanowili 78,7% ogółu mieszkańców gminy, przy czym aktywni zawodowo pracujący zaledwie 39,8%, bezrobotni 4,4% i bierni zawodowo 34,2%.

Według BDR GUS na koniec 2011 roku na terenie gminy Olszanka było 191 podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON. Ich liczba w latach 2005-2011 ulegała wahaniom; najniższa była w 2009 roku (175), a najwyższa w 2008 (206). Dominują podmioty o liczbie pracujących 0-9 osób (183 spośród 191). Tylko 8 zarejestrowanych podmiotów posiadało liczbę pracujących w przedziale 10-49 osób: cztery w Olszance i po jednym w: Bejdach, Hadynowie, Próchenkach i Szydłowie.

W przekroju według rodzajów działalności najwięcej podmiotów działało w usługach (113, w tym 40 w handlu), następnie w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie (42), przemyśle i budownictwie (36).

W ujęciu przestrzennym największa liczba podmiotów zlokalizowana jest we wsiach: Próchenki – 27 i Olszanka – 25. Kolejne pod względem liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych miejscowości, mieszczące się w przedziale 10-17 to: Wyczółki, Szydłówka, Mszanna, Klimy, Stare Łepki, Hadynów i Korczówka-Kolonia (rys. 3).

Na terenie gminy na koniec 2010 roku pracowało 114 osób. Według danych z 2006 roku do pracy poza gminę wyjeżdżało 167 osób, a przyjeżdżało na teren gminy 66 osób. Liczba bezrobotnych na koniec 2010 roku wynosiła 111 osób tj. 6,0% ludności w wieku produkcyjnym.

Rys. 3. Podmioty gospodarcze – stan na 31 grudnia 2011 roku. Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

5.3. Komunikacja zbiorowa

Układ komunikacyjny gminy Olszanka tworzą: droga krajowa nr 19 Lublin-Białystok oraz drogi powiatowe i gminne. W powiązaniach z Warszawą istotną rolę odgrywa przebiegająca poza granicami gminy droga krajowa nr 2, a z Siedlcami - droga wojewódzka nr 698. Mieszkańcy gminy korzystają głównie z komunikacji autobusowej realizowanej przez PKS Łosice i z samochodów prywatnych.

5.4. Zasoby i warunki mieszkaniowe

Zasoby i warunki mieszkaniowe ludności ocenia się jako dobre. Występuje tu głównie zabudowa zagrodowa i jednorodzinna. Na koniec 2010 roku było 965 mieszkań. Mieszkania te liczyły 4060 izb zaś ich powierzchnia wynosiła 89,3 tys. m². Na jedno mieszkanie przypadało średnio 4,2 izb, 92,5 m² powierzchni użytkowej, 3,2 osób. Na 1 osobę przypadało 28,9 m² powierzchni użytkowej mieszkań.

Należy zaznaczyć, iż sytuacja mieszkaniowa w gminie systematycznie polepsza się. Corocznie w latach 2005-2010 zasoby mieszkaniowe powiększały się średnio o około 4 mieszkania. Wyposażenie mieszkań w instalacje jest w tym okresie ustabilizowane. W roku 2010 wodociąg posiadało 81,5% mieszkań, łazienkę 61,9% i centralne ogrzewanie 58,3%. Głównym sposobem ogrzewania mieszkań jest ogrzewanie węglowe i drzewne.

5.5. Handel i usługi

W gminie jest dość dobrze rozwinięta sieć handlowa. W końcu 2011 roku w gminie było zarejestrowanych 40 podmiotów zaliczonych do sekcji handel. Miejscem zakupów dla mieszkańców gminy są ponadto Łosice, często Siedlce.

5.6. Szkoły, przedszkola

Na terenie gminy Olszanka funkcjonują 4 szkoły podstawowe – dwie prowadzone przez samorząd gminy i dwie – w Próchenkach i Szydłowie – prowadzona przez stowarzyszenie (w nawiasach liczba uczniów w roku 2010): w Olszance (71), Hadynowie (67), Próchenkach (23) i Szydłowie 35) oraz Gimnazjum w Olszance (117). Liczba szkół oraz ich rozmieszczenie odpowiadają potrzebom mieszkańców gminy. Problemem jest bardzo mała liczba uczniów w szkołach w Próchenkach i Szydłowie. Brak jest przedszkola na terenie gminy. Funkcjonują 4 oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych, do których w 2010 roku uczęszczało 60 dzieci.

5.7. Zdrowie i opieka społeczna

W gminie Olszanka funkcjonują jeden niepubliczny zakład opieki zdrowotnej. Ponadto mieszkańcy gminy leczą się w przychodniach i szpitalu w Łosicach. Ze świadczeń pomocy społecznej w 2010 roku skorzystało 94 gospodarstwa domowe, w których zamieszkiwało 362 osoby tj. 11,7% mieszkańców gminy.

5.8. Kultura, sport, rekreacja

Na terenie gminy funkcjonuje 1 biblioteka i 2 filie biblioteczne, których księgozbiór liczy 26,3 tys. woluminów. W zakresie sportu w gminie działa jeden klub sportowy, skupiający 30 członków, posiadający boisko wielozadaniowe.

5.9. Bezpieczeństwo ludności

Generalnie życie na terenie gminy jest bezpieczne. Nie występują obiekty, które są szkodliwe dla zdrowia ludzi i środowiska.

6. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

Zagrożenia dla ludności mogą wynikać z uwarunkowań przyrodniczych oraz społecznych. Do pierwszych zalicza się klęski żywiołowe, np. powodzie, silne wiatry, intensywne opady deszczu i śniegu, do drugich zagrożenia wynikające z funkcjonowania istniejącej infrastruktury (drogi, linie elektroenergetyczne) oraz społecznych zachowań niektórych osób. Za monitoring zagrożeń oraz ich zapobieganie i usuwanie szkód odpowiedzialne są odpowiednie służby, takie jak policja, Państwowa Straż Pożarna, Ochotnicza Straż Pożarna i inne.

Na terenie gminy Olszanka nie występują zagrożenia spowodowane wysokimi stanami wód w doliniach małych cieków przepływających przez gminę. Coroczne wiosenne powodzie ograniczają się zazwyczaj do zalewania otwartych łąk, pastwisk i innych gruntów nie zabudowanych w dolinach rzecznych. Rzadko dochodzi do zagrożenia zazwyczaj pojedynczych zabudowanych posesji położonych na obrzeżach dolin rzecznych. Rzeki przepływające przez teren gminy Olszanka – ze względu na niewielkie przepływy - nie mają wyznaczonych terenów zagrożenia powodziowego.

Pewne zagrożenie dla mieszkańców wsi Mszanna stwarza intensywny ruch pojazdów na drodze krajowej nr 19 Lublin – Białystok, powodujący hałas, emisję spalin i innych zanieczyszczeń oraz zagrożenie wypadkami.

7. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY

Podstawowe obiekty usługowe dla ludności, obsługi rolnictwa i inne, koncentrują się głównie na terenie większych miejscowości: Olszanka, Stare Łepki, Szydłówka, Próchenki i Mszanna. W miejscowości gminnej funkcjonuje urząd gminy, ośrodek zdrowia, bank spółdzielczy, magazyny pasz i sklepy z artykułami do produkcji rolnej, sklepy spożywcze i inne. W kilku wsiach funkcjonują usługi w zakresie skupu i sprzedaży produktów rolnych, zaopatrzenia w środki obrotowe do produkcji, usługi transportowe i budowlane. Usługi w zakresie prac polowych świadczą rolnicy, dla których prowadzona działalność gospodarcza jest zajęciem dodatkowym. Firmy i obiekty stanowiące tak zwane „otoczenie rolnictwa” są jeszcze słabo rozwinięte.

Podstawowe usługi dla ludności są zapewnione na terenie gminy, inne są świadczone w blisko położonym ośrodku powiatowym w Łosicach lub nieco dalej, w byłych ośrodkach wojewódzkich – Siedlcach i Białej Podlaskiej.

8. STAN PRAWNY GRUNTÓW

Strukturę własności gruntów dla gminy Olszanka sporządzono na podstawie rocznego zestawienia zbiorczego wg stanu na 15.02.2012 r. Zachowano numery i nazwy grup rejestrowych wyszczególnione w w/w sprawozdaniu.

Tabela 8.1. Struktura własności gruntów w gminie Olszanka wg danych Starostwa Powiatowego w Łosicach. Stan na 15.02.2012r. Udział poniżej 0,1% oznaczono „+”.

Nr grupy rej.	Nr podgrupy rej.	Wyszczególnienie grupy rejestrowej	Powierzchnia ogólna gruntów	Udział %
1	1.1	Gr. wchodzące w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa	6	0,1
	1.2	Gr. w zarządzie PGL Lasy Państwowe	10	0,1
	1.3	Gr. w trwałym zarządzie państw. jedn. organ. z wyłączeniem PGL	10	0,1
	1.4	Gr. wchodzące w skład zas. nier. Skarbu Państwa z wył. gr. przekaz. w trwały zarząd	19	0,2
	1.7.	Pozostałe grunty SP spośród gruntów zaliczanych do 1 grupy	12	0,2
		Razem grupa 1	57	0,7
2	2.1	Gr. SP w użytk. wieczystym osób fizycznych	-	-
	2.2	Gr. SP w użytk. wieczystym państwowych osób prawnych	-	-
		Razem grupa 2	-	-
3		Gr. spółek SP, przeds. Państwowych i innych państw. Osób prawnych	-	-
4	4.1	Gr. wchodzące w skład gm. zas. nier. z wyłacz. gr. przekaz. w trwały zarząd	-	-
	4.3	Pozostałe grunty spośród gr. zaliczanych do 4 grupy	146	1,7
		Razem grupa 4	146	1,7
5	5.1	Gr. gmin i ich związków w użytk. wieczystym osób fizycznych	1	+
6	6.2	Gr., które są wł. powiat. osób prawnych oraz gr. których wł. są nieznani	-	-
7	7.1	Gr. osób fizycznych wchodzące w skład gospodarstw rolnych	7978	91,0
	7.2	Gr. osób fizycznych nie wchodzące w skład gospodarstw rolnych	235	2,7
		Razem grupa 7	8213	93,7
8	8.1	Gr., które są wł. roln. spółdz. produkc. i ich zw. oraz gr. których wł. nie są znani	-	-
9		Gr. kościołów i związków wyznaniowych	65	0,7
10		Wspólnoty gruntowe	196	2,2
11	11.1	Gr. wchodzące w skład pow. zas. nier. Z wyłączeniem gr. przek. w trwały zarząd	-	-
	11.2	Gr. powiatów przekazane w trwały zarząd oraz grunty, których wł. nie są znani	58	0,7
		Razem grupa 11	58	0,7

15	15.1	Gr. spółek prawa handlowego	15	0,2
	15.2	Gr. partii politycznych i stowarzyszeń	-	-
	15.3	Pozostałe gr. spośród gr. zaliczanych do 15 grupy	10	0,1
		Razem grupa 15	25	0,3
1-15		Powierzchnia ewidencyjna	8761	100,0
1-15		Powierzchnia wyrównawcza	2	+
1-15		Powierzchnia geodezyjna	8763	100,0

Grunty położone w granicach gminy Olszanka wg stanu na 15.02.2012 r. zajmują łącznie 8763 ha (pow. geodezyjna) i są zaliczane do 12 grup rejestrowych (1, 4,5,7, 9, 10,11 i grupa nr 15). Największą powierzchnię (8213 ha) zajmują grunty indywidualnych gospodarstw rolnych, co stanowi 93,7% powierzchni gminy, a łącznie z innymi gruntami indywidualnymi 99,3%. Znikomą powierzchnię zajmują grunty Skarbu Państwa pozostające w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego (10 ha; 0,1% powierzchni gminy) oraz grunty Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa, których powierzchnia wynosi 6 ha (0,1%). Grunty należące do pozostałych grup i podgrup rejestrowych zajmują również niewielkie powierzchnie (tab. 8.1).

Pod względem struktury własności gruntów, sytuacja w gminie Olszanka jest podobna jak w innych gminach typowo rolniczych woj. mazowieckiego, gdzie zdecydowanie dominuje indywidualna własność ziemi.

9. WYSTĘPOWANIE OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH

Na terenie gminy Olszanka znajdują się następujące obszary i obiekty chronione:

- obszary Natura 2000,
- użytki ekologiczne,
- pomniki przyrody,

9.1. Obszar Natura 2000 Dolina Liwca PLB 140002

Dolina Liwca jest chroniona na podstawie Dyrektywy Ptasiej 79/409/EWG zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 24.07.2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. nr 229, poz. 2313) oraz rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27.10.2008 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. nr 198, poz. 1226).

Zgodnie z informacjami zawartymi w Standardowym Formularzu Danych powierzchnia OSO Dolina Liwca zajmuje 23646 ha i w całości położona jest w granicach woj. mazowieckiego. Obszar ten obejmuje dolinę Liwca na całej długości od wsi Próchenki w gm. Olszanka pow. łosicki do granicy z obszarem Natura 2000 Dolina Dolnego Bugu w pobliżu ujścia Liwca. Obszar ten zajmuje środkową część gminy Liw.

W dolinie Liwca występują podstawowe typy środowisk i zbiorowisk roślinnych charakterystycznych dla rzeki nizinnej średniej wielkości. W korycie rzecznej występują zbiorowiska roślin wodnych i szuwarowych. Nie tworzą one większych powierzchni, ale niewielkie płaty w zakolach i zatoczkach, gdzie woda stagnuje lub szybkość jej przepływu jest niewielka. Sekwencja zbiorowisk roślinnych w dolinie Liwca jest następująca:

1. Tereny pozostające w zasięgu niskiej wody – na ubogich piaszczyskach mogą występować ziołorośla lepiężnika, szuwar mozgowy, zbiorowiska szuwarowe (trzciny, pałki) i zbiorowiska terofitów namulnych na mulistych brzegach rzeki lub starorzeczy.
2. Tereny pozostające w zasięgu średniej wody – występują charakterystyczne zarośla wierzbowe, czasami ze zbiorowiskami pnączy.
3. Tereny pozostające w zasięgu wysokiej wody – występuje łęgowy las topolowo-wierzbowy, zazwyczaj bardzo bogaty pod względem florystycznym. Mniej bogate są lasy olszowe występujące w zabagnionych fragmentach doliny.
4. Tereny pozostające w zasięgu wielkiej wysokiej wody – występuje łęgowy las jesionowowiązowy, zbiorowisko także bogate pod względem florystycznym, ale rzadkie w dolinie Liwca.

W wielu miejscach doliny Liwca zachowały się starorzecza, w których występują zróżnicowane zbiorowiska roślinne - od typowo wodnych, pływających, po szuwarowe. Ich obrzeża mogą być zasiedlane przez zbiorowiska strzałki wodnej, skrzypu bagiennego, oczeretu, trzciny, pałki, różnych gatunków sitów, turzyc, mozgi i wielu innych gatunków.

Obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 Dolina Liwca został utworzony ze względu na bardzo duże walory ornitologiczne doliny tej rzeki. W latach 1981-1989 stwierdzono w dolinie górnego i środkowego Liwca gniazdowanie 120 gatunków ptaków. Możliwe jest gniazdowanie dalszych 13 gatunków (Kot i Rzepała 1989). Stanowi to 58% krajowej liczby współcześnie gniazdujących w Polsce gatunków (Tomiałojć i Stawarczyk 2003). Z liczby tej 13 gatunków należało do silnie zagrożonych, 28 zagrożonych w ciągu długiego czasu, 38 potencjalnie zagrożonych. Pozostałe gatunki nie były zagrożone. Do szczególnie cennych gatunków wymienionych w załączniku I Dyrektywy Rady nr 79/409/EWG należy 20 gatunków. Z grupy tej dosyć licznie dolinę Liwca zasiedlają: derkacz (około 100 tokujących samców), bocian biały (50-60 par), rybitwa czarna (24-30 par), rybitwa białowąsa (26-27 par), błotniak stawowy (19-25 par).

Szczególnie korzystne warunki do gniazdowania w dolinie Liwca występują dla ptaków zasiedlających łąki, np. czajki (około 460 par), rycyka (190 par), kszuka (110 par). Mniej licznie (po kilka par) występują kulik wielki i brodziec krwawodzioby. Dosyć licznie występuje brodziec piskliwy, brzegówka i zimorodek.

Bogate zespoły ptaków zasiedlają łągi wierzbowo-topolowe. Zbiorowiska te jednak występują lokalnie i w niewielkich płatach. Miejscami znaczne powierzchnie zajmują zarośla wierzbowe. Są one zasiedlane m.in. przez podróżniczkę, dziwonię, remizę, słowika szarego, piecuszka i wiele innych gatunków. Na starorzeczach gniazdują kaczki, perkozy, rybitwa czarna, rybitwa białowąsa (rzadko), łyski, wodniki, kureczki i inne.

OSO Dolina Liwca zajmuje w granicach gminy Olszanka powierzchnię xx ha. Inwentaryzacja ornitologiczna przeprowadzona w roku 2011 (Dombrowski i in. 2011) wykazała, że na fragmencie wchodzącym w granice gminy Olszanka z grupy gatunków z załącznika nr 1 Dyrektywy Ptasiej dosyć licznie występowały: ortolan, gąsiorek, derkacz i jarzębatka. Stwierdzono ponadto 9 zajętych gniazd bociana białego, 2 terytoria dzięcioła czarnego oraz po jednym stanowisku żurawia i błotniaka stawowego.

Z grupy gatunków waloryzujących obszary Natura 2000 licznie występował słowik szary, a mniej licznie krzyżówka przepiórka i strumieniówka. Pojedyncze stanowiska dotyczą: pustułki, świerszczaka, kszuka, perkozka i kurki wodnej.

9.2. Obszar Natura 2000 SOO Ostoja Nadliwiecka PLH 140032

Ze względu na wysokie walory siedliskowe, dolinę Liwca objęto także ochroną na podstawie Dyrektywy Siedliskowej. Granice tego obszaru częściowo pokrywają się z granicami obszaru OSO 2000 Dolina Liwca, utworzonego dla ochrony ptaków lęgowych. Poniżej podano podstawową charakterystykę PLH 140032 na podstawie informacji zawartych w standardowym formularzu danych (SDF), zamieszczonym na stronie internetowej Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska.

Liwiec należy do największych dopływów Bugu. Początek bierze w rozległej, zatorfionej niecce będącej najprawdopodobniej dawnym jeziorem lodowca. Do drugiej połowy XX w. znajdował się tu jeden z największych w Polsce kompleksów torfowisk niskich typu dolinowego noszący nazwę Bagna Klimonty lub Torfowisko Klimonty, który zmeliorowano i zamieniono na łąki. Liwiec płynie przez teren o konfiguracji falistej i pagórkowatej, przecinając obszar morenowy w okolicach Kisielan i Mokobód koło Siedlec. Częściowo rzeka wykorzystuje w swoim biegu rozległe niecki wytopiskowe po bryłach martwego lodu. Podłoże rzeki jest bardzo urozmaicone, na przemian piaszczyste, żwirowe, gliniaste i zamulone. Wielokrotnie podejmowano próby regulacji koryta, ale zmieniono je jedynie w górnym i częściowo w środkowym biegu. Na odcinku od Pogorzela do ujścia Liwiec płynie naturalnym, zmiennym co do głębokości i szerokości korytem, tworząc liczne meandry. W dolnym odcinku występują liczne wyspy, płycizny, łachy, plaże i starorzecza. W dolinie dominują użytki zielone tworzące mozaikę z lasami lęgowymi, olsami, zaroślami wierzbowymi oraz szuwarami. Krajobraz urozmaicają pojedyncze drzewa i ich grupy. Lokalnie w wielu miejscach postępuje wtórne zabagnienie i obserwowana jest dynamiczna regeneracja naturalnej roślinności. Czynnikiem stymulującym tych procesów jest zaprzestanie użytkowania oraz działalność bobrów. Istotnym elementem doliny są kompleksy stawów rybnych w Klimontach, Czepielinie, Jarnicach, Golicach i Siedlcach oraz zalew w Węgrowie.

SOO **Ostoja Nadliwiecka** zajmuje niewielki fragment gminy Olszanka o powierzchni xx ha obejmujący łąki i pastwiska wsi Bejdy i Klimy.

9.3. Użytki ekologiczne

Na terenie gminy Olszanka ochroną jako użytki ekologiczne objęto niżej wymienione obiekty:

1. Na podstawie uchwały Rady Gminy nr XXXVI/182/02 z dnia 21.06.2002 r. ochroną objęto użytk ekologiczny o nazwie „Łużyk” we wsi Mszanna, oznaczony na rysunku zmiany studium symbolem UE1,
2. Na podstawie uchwały Rady Gminy nr XXXVI/190/02 z dnia 19.09.2002 r. ochroną objęto niżej wymienione użytki ekologiczne:
 - a) o nazwie „Błotniak” we wsi Mszanna, oznaczony na rysunku zmiany studium symbolem UE2,
 - b) o nazwie „Na błotach” we wsi Mszanna, oznaczony na rysunku zmiany studium symbolem UE3,
 - c) o nazwie „Wodnik” we wsi Szydłówka, oznaczony na rysunku zmiany studium symbolem UE4,
 - d) o nazwie „Liwo” we wsi Próchenki, oznaczony na rysunku zmiany studium symbolem UE5,
 - e) o nazwie „Białe Błota” we wsi Radlnia, oznaczony na rysunku zmiany studium symbolem UE6.

9.4. Pomniki przyrody

Na podstawie Rozporządzenia nr 9 Wojewody Mazowieckiego z dnia 2 marca 2009 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody położonych na terenie powiatu łosickiego, w granicach gminy Olszanka ochroną objęto jeden pomnik przyrody. Jest to głaz narzutowy (granit) o obwodzie 920 cm i wysokości 50 cm położony we wsi Mszanna (kolonia) na działce nr 292.

Zgodnie z ww. Rozporządzeniem, w stosunku do pomników wprowadza się następujące zakazy:

- 1) niszczenia, uszkodzania lub przekształcania obiektu lub obszaru;
- 2) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym albo budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
- 3) uszkodzania i zanieczyszczania gleby;
- 4) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- 5) likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
- 6) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych;
- 7) zmiany sposobu użytkowania ziemi;
- 8) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- 9) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, lęgówisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;

Nadzór nad pomnikami sprawuje Wojewoda Mazowiecki.

10. WYSTĘPOWANIA OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROZEŃ GEOLOGICZNYCH

W granicach gminy Olszanka nie występują obszary naturalnych zagrożeń geologicznych.

11. WYSTĘPOWANIE UDOKUMENTOWANYCH ŹŁÓŻ KOPALIN ORAZ ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH

11.1. Źłóża kopalin

Na podstawie prac terenowych oraz literatury dotyczącej tego obszaru stwierdzić można, że na terenie gminy Olszanka występują podstawowe surowce budowlane, takie jak kruszywo naturalne grube, drobne oraz torf. Do pierwszej kategorii należą głównie skały okruchowe frakcji żwirowej i piaszczystej. Wyróżnić tu można osady żwirowe, żwirowo-piaszczyste i żwirowo-głazowe. Kruszywo żwirowo-piaszczyste zwane także pospółką stanowią osady o frakcji ziaren 0,05-80,0 mm z tym jednak, że frakcja ziaren poniżej 2,5 mm nie może przekraczać 50% wagi osadu. Kruszywo naturalne drobne tworzą skały osadowe o frakcji piaszczystej, czyli piaski o frakcji ziaren 0,05-2,5 mm. Wśród frakcji piaszczystej można wyróżnić piaski: drobnoziarniste (0,05-0,25 mm), średnioziarniste (0,25-1,0 mm) i gruboziarniste (1,0-2,5 mm).

W gminie Olszanka występuje kilka terenów eksploatacji surowców okruchowych. Ich lokalizację oznaczono na rysunku zmiany studium uwarunkowań. W większości są to obiekty niewielkie, niektóre wyeksploatowane i zarastające, część z nich została zrekultywowana. W niektórych powstały zbiorniki wodne. Złóża torfu są eksploatowane w dolinie Tocznej w kilku odkrywkach.

W dniu 28 stycznia 2010 r. Minister Środowiska wydał koncesję nr 7/2010/p poszukiwanie i rozpoznawanie złóż ropy naftowej i gazu ziemnego w rejonie „Międzyrzec Podlaski”, który obejmuje obszar 1173,58 km², w tym gminę Olszanka. Koncesji udzielono na 5 lat, a odwierty będą prowadzone do głębokości maksymalnie 2750 m. W przypadku odkrycia takich złóż w granicach gminy Olszanka, zmieni się sposób zagospodarowania terenu na fragmentach objętych eksploatacją złóża.

11.2. Zasoby wód podziemnych

Gmina Olszanka położona jest poza obszarami głównych zbiorników wód podziemnych. Główny poziom wodonośny związany jest z piętnem trzeciorzędowym. Wody warstwy trzeciorzędowej charakteryzują się zwiększoną zawartością związków żelaza i manganu, w związku z czym dla celów pitnych wymagają uzdatnienia. Istnieje więc hydrauliczna między wodami dolnego czwartorzędu i trzeciorzędu, w związku z czym głównym użytkowym poziomem wodonośnym są wody dolno czwartorzędowo-trzeciorzędowe. Poziom ten na całym obszarze gminy jest dobrze izolowany. Występowanie trudno przepuszczalnej warstwy zabezpiecza wody podziemne przed przesiąkaniem zanieczyszczeń. Głębokość zalegania pierwszego poziomu wodonośnego (wód gruntowych) uzależniona jest od budowy geologicznej, przepuszczalności gruntów, rzeźby terenu. Na obszarze wysoczyzny poziom ten występuje głębiej niż 3,0 m p.p.t. - głębokość ta maleje w sąsiedztwie dolin i obniżen terenu. Najpłycej (0,0-1,0 m p.p.t.) poziom wód gruntowych występuje w dolinach i obniżeniach terenu. Charakteryzuje się on zwierciadłem swobodnym, powiązany z poziomem lustra wody w rzekach. Wahania zwierciadła tej warstwy wodonośnej uzależnione są od wahań wody w rzekach oraz intensywności zasilania wodami opadowymi i roztopowymi.

12. WYSTĘPOWANIE TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH

Zgodnie z decyzją Marszałka Województwa Mazowieckiego nr 4/07/OŚ.G z dnia 9.01.2007 r., udzielono koncesji na wydobywanie torfu ze złoża „Hadynów” oraz ustanowiono obszar górniczy „Hadynów” o powierzchni 51008 m² (nr w rejestrze 10-7/7/470). W związku z wyczerpaniem złoża, Marszałek Województwa Mazowieckiego w decyzji nr 209/12/PŚ.G z dnia 6.08.2012 r. stwierdził wygaśnięcie koncesji na wydobywanie torfu ze złoża „Hadynów”. Na tej podstawie w dokumentacji zmiany studium uwarunkowań nie oznaczono lokalizacji i granic tego terenu górniczego.

13. STAN SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM STOPNIA UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI

13.1. Infrastruktura komunikacyjna

Komunikacja drogowa

Na terenie gminy występują drogi krajowe, powiatowe i drogi gminne oraz niepubliczne drogi wewnętrzne.

Drogi krajowe

Droga krajowa nr 19 relacji Lublin-Białystok przebiega przez wieś Mszanna położona na wschodnim skraju gminy. Jest to droga główna ruchu przyspieszonego (klasa Gp). Jej długość w granicach gminy wynosi 4,2 km.

Drogi powiatowe

W granicach gminy Olszanka znajduje się 10 odcinków dróg powiatowych o łącznej długości 49,386 km. Ich wykaz podano poniżej. Drogi powiatowe są oznaczone na rysunku zmiany studium uwarunkowań. Układ dróg powiatowych tworzą drogi:

Droga nr 2028W Łosice (ul. Parcele) - Rudnik – Hadynów

Droga nr 2030W Wyczółki - Bolesty - do dr. 19

Droga nr 2031W Korczówka-Kolonia – Mszanna

Droga nr 2032W Olszanka - Korczówka - gr. województwa (Krzewica)

Droga nr 2033W Próchenki - gr. pow. (odc. pow. Biała Podl.) - Mostów - Huszlew

Droga nr 2042W Nowe Łepki - Stare Łepki - gr. powiatu

Droga nr 2050W Łosice-(Międzyrzecka) - Hadynów - Próchenki - Krzesk - droga nr 2

Droga nr 3665W Mordy-Klimonty-Ptaszki-Bejdy-Próchenki

Droga nr 3666W Stok Lacki-Tarcze-Radzików Wielki-Szydłówka-Olszanka

Droga nr 3667W Krzesk-Kośmidry-Ostoje-Klimy-do drogi (Mordy-Próchenki)

Drogi gminne

Układ dróg gminnych tworzą niżej wymienione drogi o łącznej długości 78 km. Większość dróg gminnych ma nawierzchnie nieutwardzoną.

Nowy nr drogi	Stary nr drogi	Lokalizacja drogi nazwa drogi/miasto
200301W	0218001	dr. powiatowa nr 2028W(Hadynów-Łosice) - Hadynów-Bejdy - dr. powiatowa nr 3666W (Mordy-Próchenki)
200302W	0218002	Korczówka – gr. gminy- Kol. Mostów
200303W	0218003	(Juniewiczze) gr. gminy Mszanna – dr. powiatowa 2031W (Korczówka - Mszanna)

200304W	0218004	dr. powiatowa 2031W (Korczówka – Mszanna) – dr. powiatowa 2032W
200305W	0218005	dr. krajowa 19 – gr. gminy – (Jezioro)
200306W	0218006	dr. krajowa 19 – gr. gminy – (Kol. Jezioro)
200307W	0218007	(dr. krajowa 19) gr. gminy – Kol. Wyczółki – dr. powiatowa 2030W
200308W	0218008	(Szańków) – gr. gminy – Wyczółki – dr. powiatowa 2030W
200309W	0218009	dr. powiatowa 2031W (Korczówka – Mszanna) – Korczówka-Kolonia – Szawły
200310W	0218010	dr. powiatowa 2050W (Łosice – dr. krajowa 2) – Pietrusy – Szawły - dr. powiatowa 2050W (Łosice – dr. krajowa 2)
200311W	0218011	Bolesty – dr. powiatowa 2030W
200312W	0218012	dr. powiatowa 2028W (Łosice – Hadynów) – Radlnia - dr. powiatowa 2028W (Łosice – Hadynów)
200313W	0218013	dr. powiatowa 3667W (Stok Lacki – Olszanka) – Pietrusy - dr. powiatowa 2050W (Łosice – dr. krajowa 2)
200314W	0218014	dr. powiatowa 2050W (Łosice – dr. krajowa 2) - Pietrusy
200315W	0218015	dr. krajowa 19 – gr. gminy – (Juniewiczze)
200316W	0218016	dr. gminna 200309W - dr. gminna 200310W
200317W	0218017	dr. gminna 200309W – dr. powiatowa 2031W (Korczówka – Mszanna)
200318W	0218018	dr. powiatowa 2032W - dr. gminna 200323W
200319W	0218019	dr. powiatowa 2032W – gr. gminy – (Łuby)
200320W	0218020	dr. powiatowa 2032W - dr. powiatowa 2050W (Łosice – dr. krajowa 2)
200321W	0218021	dr. gminna 200318W - dr. powiatowa 2033W (Próchenki – Łuby)
200322W	0218022	dr. powiatowa 2050W (Łosice – dr. krajowa 2) - dr. powiatowa 3666W (Mordy – Próchenki)
200323W	0218023	dr. powiatowa 2032W - dr. powiatowa 3666W (Mordy – Próchenki)
200324W	0218024	dr. powiatowa 2050W (Łosice – dr. krajowa 2) - dr. powiatowa 3667W (Stok Lacki – Olszanka)
200325W	0218025	dr. powiatowa 3666W (Mordy – Próchenki) – gr. gminy – (Kośmidry)
200326W	0218026	dr. powiatowa 3666W (Mordy – Próchenki) – dr. powiatowa 3667W (Stok Lacki – Olszanka)
200327W	0218027	dr. gminna 200326W - dr. gminna 200301W
200328W	0218028	dr. gminna 200313W - dr. gminna 200327W
200329W	0218029	dr. gminna 200328W - dr. powiatowa 3666W (Mordy – Próchenki)
200330W	0218030	dr. powiatowa 3666W (Mordy – Próchenki) - gr. gminy – (Sosenki)
200331W	0218031	dr. gminna 200330W - gr. gminy – (Suchodółek)
200332W	0218032	dr. gminna 200301W - gr. gminy – (Sosenki)
200333W	0218033	dr. powiatowa 3666W (Mordy – Próchenki) - dr. powiatowa 3668W
200334W	0218034	dr. powiatowa 3668W - dr. gminna 200333W
200335W	0218035	dr. powiatowa 3668W - dr. powiatowa 3666W (Mordy – Próchenki) Dawidy - dr. gminna 200329W
200336W	0218036	dr. gminna 200313W - dr. powiatowa 3666W (Mordy – Próchenki)

Drogi wewnętrzne

Na obszarze gminy istnieją również drogi nie zaliczone do żadnej w/w kategorii. Są to ogólnodostępne drogi wewnętrzne, głównej jako drogi dojazdowe do pól oraz służące do komunikacji wewnątrz terenów zabudowanych. Budowa, utrzymanie, zarządzanie i oznakowanie dróg wewnętrznych należy do zarządcy terenu. Drogi wewnętrzne nie są oznaczone na rysunku zmiany studium uwarunkowań.

Komunikacja zbiorowa

Obsługa ludności w gminie Olszanka odbywa się transportem autobusowym. Przez jej teren prowadzone są relacje o znaczeniu regionalnym i powiązania międzygminne, a także wewnątrzgminne. Pasażerski transport autobusowy odbywa się głównie w kierunku Łosic i w mniejszym stopniu Siedlec.

13.2. Infrastruktura techniczna

Zaopatrzenie w wodę

Teren gminy Olszanka jest objęty zbiorczym systemem zaopatrzenia w wodę opartym na ujęciach głębinowych. Na obszarze gminy zlokalizowano trzy ujęcia wody i trzy grupowe wodociągi dostarczające wodę na potrzeby mieszkańców i jednostek gospodarczych gminy.

Ujęcie wody w Olszance

Ujęcie wody we wsi gminnej jest najstarszym obiektem tego typu na terenie gminy. Pobór wody podziemnej odbywa się z ujęcia złożonego z dwóch studni głębinowych, z których jedna pełni rolę podstawowej, druga zaś awaryjnej.

Stacja wodociągowa pracuje w układzie dwustopniowego tłoczenia wody z uzdatnianiem. Woda surowa ze studni podawana jest do stacji uzdatniania, wyposażonej w odżelaziacze. Po uzdatnieniu metodą filtracji, woda czysta gromadzona jest w zbiorniku wyrównawczym, z którego pompowana jest przez pompy współpracujące z hydroforami, do sieci wodociągowej rozdzielczej. Sprężarki zamontowane w układzie technologicznym stacji służą do napowietrzania uzdatnianej wody oraz do uzupełniania poduszki powietrznej w zbiornikach hydroforowych. Stacja posiada możliwość dezynfekcji wody podchlorynem sodu.

Ujęcie i stacja wodociągowa w Olszance zasila w wodę wodociąg grupowy, który zaopatruje następujące miejscowości: Olszanka, Korczówka, Korczówka-Kolonia, Mszanna. Faktyczne zużycie wody wynosi aktualnie około 4000 m³/ miesiąc, dobowe nie przekracza natomiast 150 m³/ d, co oznacza, że nominalna wydajność ujęcia nie jest w pełni wykorzystana. Stan techniczny urządzeń wodnych pracujących na potrzeby tego ujęcia wykazuje znaczny stopień wyeksploatowania, niemniej jednak stacja wodociągowa pracuje bez większych awarii.

Ujęcie wody w Próchenkach

Ujęcie wody w miejscowości Próchenki zostało wykonane w 1986 roku. Ujęcie to tworzą dwa otwory studzienne głębinowe, pracujące zespołowo i ujmuje wodę z utworów czwartorzędowych. Zasoby wodne ujęcia zatwierdzone zostały w kategorii B. Zasoby eksploatacyjne ujęcia ustalono na 56 m³/h przy depresji 12,0-16,2 m.

Stacje wodociągowa, pracującą w oparciu o to ujęcie, wykonano w układzie dwustopniowego pompowania wody, z wykorzystaniem zbiornika wyrównawczego, lecz bez uzdatniania. Przewidziano możliwość dezynfekcji wody podchlorynem sodu. Ujęcie wody i stacja wodociągowa zlokalizowane są na jednej ogrodzonej działce przy drodze powiatowej nr 313. Stacja wodociągowa zasila w wodę wodociąg grupowy dostarczający wodę nie tylko do wsi zlokalizowanych na terenie gminy Olszanka, ale także do wsi sąsiednich gmin Huszlew i Międzyrzec Podlaski:

- gmina Olszanka: Próchenki, Szydłówka, Klimy, Dawidy, Bejdy,
- gmina Międzyrzec: Kożuszki, Łuby, Łuniew, Łukowisko, Krzewica,
- gmina Huszlew: Mostów, Niznanki, Kopce, Siliwonki, Harachwosty.

Obliczone teoretycznie zapotrzebowanie wody dla całego wodociągu grupowego wynosi maksymalnie 2099 m³/d i 259 m³/h. W celu pokrycia niedoboru wynikającego z ograniczonej wydajności eksploatacyjnej ujęcia, przewidziano zbiornik wyrównawczy. Faktyczne zużycie wody jest znacznie mniejsze niż założone teoretycznie. Stan techniczny urządzeń wodnych, pracujących na potrzeby tego ujęcia jest dobry. Jakość wody podawanej do sieci odpowiada obowiązującym normom.

Ujęcie wody w Łepkach

Ujęcie wody w Łepkach jest najpóźniej wykonanym obiektem tego typu na terenie gminy Olszanka, pracuje od roku 1988.

Woda na potrzeby tego ujęcia pobierana jest z dwóch studni głębinowych. Otwory studzienne zostały odwiercone w latach 1987-88 i posiadają zasoby eksploatacyjne zatwierdzone w 7 kategorii B. Wydajność eksploatacyjna studni głębinowych wynosi:

- dla studni nr 2 - $Q_e = 57,0 \text{ m}^3/\text{h}$ przy depresji $s = 11,5 \text{ m}$,
- dla studni nr 1 - $Q_e = 10,5 \text{ m}^3/\text{h}$ przy depresji $s = 14,6 \text{ m}$.

Studnia nr 1 pobiera ujmując wodę z utworów trzeciorzędowych, a studnia nr 2 z utworów czwartorzędowych. Obie studnie pracują jako podstawowe. Ich sumaryczna wydajność pokrywa teoretyczne zapotrzebowanie na wodę dla wodociągu grupowego zasilanego z tego ujęcia.

Ujęcie wody i stacja wodociągowa zlokalizowane są w obrębie ogrodzonej działki zlokalizowanej przy drodze powiatowej nr 396. Ujęcie wody w Łepkach dostarcza wodę na potrzeby wodociągu grupowego zasilającego wsie: Stare Łepki, Nowe Łepki, Hadynów, Pietrusy, Bolesty, Wyczółki, Szawły, Radlnia.

Zapotrzebowanie wody dla wodociągu grupowego obliczono teoretycznie w wielkościach maksymalnych na: 1308 m³/d i 140 m³/h. Zapotrzebowanie to może być w pełni pokryte przez studnie ujęcia współpracujące ze zbiornikami wyrównawczymi, wyrównującymi ewentualne niedobory godzinowe. Faktyczne zapotrzebowanie wody dla wodociągu jest znacznie niższe niż teoretyczne. Stan techniczny i sanitarny urządzeń wodnych pracujących na potrzeby omawianego ujęcia wody jest dobry. Woda podawana do sieci odpowiada w pełni obowiązującym normom.

Łączna długość wykonanej na terenie gminy Olszanka sieci wodociągowej wodociągów grupowych wg stanu na rok 2012 wynosi 92 km, a ilość przyłączy wodociągowych - 886 szt. Rozdzielcza sieć wodociągowa wykonana jest z rur PCV, zaś przyłącza wodociągowe głównie z PE. Z wody dostarczanej z wodociągów grupowych korzysta 100% mieszkańców gminy. Częściowo korzystają z niej także mieszkańcy ościennych gmin. Wodociągi grupowe zasilane z poszczególnych ujęć, posiadają wzajemne połączenia sieciowe w miejscowościach Olszanka-Szydłówka (wodociąg Próchenki i Olszanka) oraz w miejscowościach Olszanka-Pietrusy (wodociąg Olszanka i Stare Łepki).

Odprowadzanie ścieków

Gmina Olszanka nie posiada zbiorczych systemów odprowadzania i oczyszczania powstających na jej terenie ścieków. Ścieki z poszczególnych zabudowań i siedlisk odprowadzane są do lokalnych szamb. Tylko część z tych ścieków wywożona jest transportem asenizacyjnym do oczyszczalni ścieków w pobliskich Łosicach. Dotyczy to w szczególności ścieków pochodzących z obiektów administrowanych przez gminę.

Doprowadzenie wodociągów grupowych do wszystkich gospodarstw na terenie gminy spowodowało znaczący wzrost ilości wytwarzanych ścieków, pogłębiając problemy gospodarki ściekowej. Ze względów sanitarnych i ochrony środowiska, zagadnienie odprowadzania i oczyszczania ścieków wymaga pilnego rozwiązania. W roku 2013 oddano do użytku 495 przydomowych oczyszczalni ścieków. Łącznie jest wybudowanych na terenie gminy około 530 obiektów.

Usuwanie odpadów stałych

Organizacja systemu unieszkodliwiania odpadów stałych na terenie gminy Olszanka odbywa się w ścisłym powiązaniu z działalnością Komunalnego Związku „Nieskażone środowisko” z siedzibą w Łosicach, którego gmina jest czynnym członkiem. System ten jest zgodny z aktualnymi przepisami w zakresie ochrony środowiska.

Odpady stałe gromadzone są na terenie wsi w specjalnych workach i pojemnikach z uwzględnieniem segregacji odpadów pod kątem odzysku surowców wtórnych, a następnie odbierane przez specjalistyczny transport asenizacyjny należący do Związku Komunalnego. Odpady trafiają na składowisko odpadów zlokalizowane przy trasie Łosice- Biała Podlaska, przy czym zebrana selektywnie część odpadów podlega recyklingowi.

Odebrane z nieruchomości odpady komunalne będą zagospodarowane w następujący sposób:

- zmieszane odpady komunalne oraz odpady zielone będą przekazywane do regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych lub instalacji zastępczych, określonych dla regionu ostrołęcko-siedleckiego w „Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Mazowieckiego na lata 2012-2017 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2018-2013” z późniejszymi zmianami,
- selektywnie zebrane odpady komunalne będą przekazywane do instalacji odzysku i unieszkodliwiania odpadów, zgodnie z przepisami prawa.

Zaopatrzenie w gaz i energię ciepłą

Gmina Olszanka nie posiada systemu zaopatrzenia w gaz sieciowy, ani dostępu do gazociągów wysokiego lub średniego ciśnienia. Brak jest planów w tym zakresie. Sytuację komplikuje oddalenie gminy od terenów objętych gazyfikacją. Najbliżej zlokalizowany system gazowy znajduje się na terenie miasta Łosice, oddalonego od granic terenu gminy o około 10 km.

W związku z brakiem wyposażenia gospodarstw w gaz ziemny, zapotrzebowanie na energię do celów grzewczych pokrywane jest z lokalnych kotłowni lub pieców zasilanych głównie paliwem stałym.

13.3. Elektroenergetyka

Z terenem gminy Olszanka powiązane jest tylko jedno urządzenie z grupy najwyższych i wysokich napięć, a jest nim jednotorowa, tranzytowa linia wysokiego napięcia 110 kV biegnąca przez grunty wsi Wyczółki, Bolesty i Mszanna. Linia łączy ze sobą stacje 110/15 kV w Łosicach i Białej Podlaskiej (stacja „Sitnicka”), wchodząc w skład systemu rozdzielczych linii WN 110 kV stanowiących własność Lubelskich Zakładów Energetycznych „LUBZEL” SA, Zakład Biała Podlaska. Linia wykonana przewodami AFL 240 mm² na słupach kratowych jest w dobrym stanie technicznym. Przez gminę Olszanka biegnie ona terenami rolnymi i leśnymi w dużej odległości od zwartych obszarów zabudowy.

Na terenie gminy Olszanka nie ma stacji 110/15 kV, dlatego zasilanie pracujących na jej terenie stacji 15/0,4 kV odbywa się z zewnętrznych stacji WN/SN, którymi w podstawowym układzie pracy systemu linii SN 15 kV jest stacja 110/15kV w Łosicach i stacja 110/15 kV w Białej Podlaskiej („Sitnicka”).

Lokalne urządzenia elektroenergetyczne występujące na terenie gminy Olszanka są w dobrym stanie technicznym. Są to stacje trafo 15/0,4 kV wraz z zasilającymi je odcinkami odgałęźnych linii SN 15 kV, linie niskiego napięcia 0,4 kV częściowo wyposażone w osprzęt oświetlenia ulicznego, przyłącza do odbiorców, których zadaniem jest zaopatrzenie w energię elektryczną niskiego napięcia odbiorców w poszczególnych wsiach. Sieci lokalne, to prawie wyłącznie promieniowo zasilane sieci napowietrzne.

14.4. Telekomunikacja

Łączność przewodowa zapewnia na obszarze całej gminy połączenia w ruchu automatycznym Telekomunikacja Polska S.A. Na terenach wiejskich sieć telefoniczna jest napowietrzna. Ponadto na terenie gminy są zlokalizowane wieże telekomunikacji bezprzewodowej operatorów sieci GSM. Zasięg ich obejmuje obszar całej gminy. Mimo braku możliwości uzyskania informacji o ilości abonentów telefonii cyfrowej, można przypuszczać, że stanowi ona znaczące i stale rozwijające się uzupełnienie w zakresie obsługi telefonicznej mieszkańców.

14. ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH

Do ponadlokalnych celów publicznych na terenie gminy należy budowa planowanej drogi ekspresowej S-19 przechodzącej częściowo po śladzie drogi krajowej nr 19 oraz wariantowo po wyznaczonych trasach (wariant nr 1, 2 i 3).

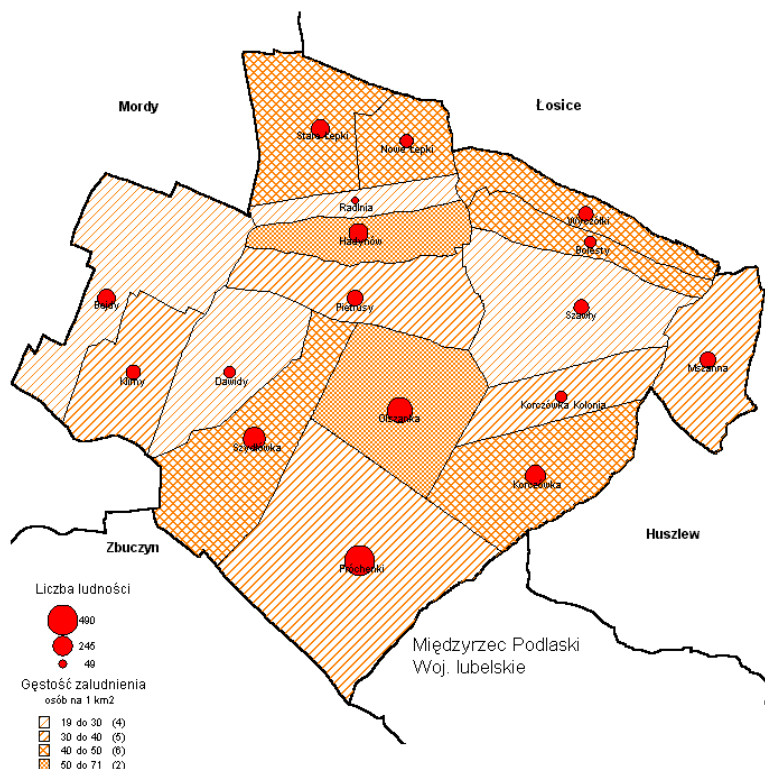
15. WYMAGANIA DOTYCZĄCE OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ

Na terenie gminy Olszanka nie występują tereny wymagające ochrony przeciwpowodziowej. Źródłowe odcinki niewielkich rzek przepływających przez gminę powodują jedynie w czasie wiosennych wezbrań lokalne podtopienia niektórych posesji położonych blisko brzegów.

16. CHARAKTERYSTYKA DEMOGRAFICZNA

Liczba ludności gminy według stanu na dzień 31.12.2010 r. wynosiła 3088 osób⁸. Gmina należy do małych pod względem powierzchni i liczby ludności oraz do rzadko zaludnionych obszarów wiejskich w województwie mazowieckim. Na 1 km² przypadało zaledwie 35 osób.

Teren gminy należy uznać za wyludniający się. W latach 2001-2010 liczba ludności⁹ w skali całej gminy zmniejszyła się o 279 osób tj. o 8,3% (tab. 16.1). W latach 2002-2009 przyrost ludności w przedziale 1,6-8,2% odnotowano w miejscowościach: Olszanka, Hadynów, Wyczółki, Korczówka-Kolonia i Klimy, a w miejscowości Szawły liczba ludności pozostała bez zmian. Stosunkowo niewielki ubytek ludności (0-5%) miał w tym czasie miejsce w miejscowościach: Próchenki, Bolesty, Bejdy, Mszanna i Stare Łepki. Ubytek ludności w przedziale 5-10% występował we wsiach: Pietrusy, Korczówka i Szydłówka. W pozostałych miejscowościach (Dawidy, Radlnia i Nowe Łepki) ubytek ludności przekraczał 10%. Liczbę ludności w poszczególnych miejscowościach w 2009 roku i zmiany tej liczby w latach 2002-2009 ilustruje tabela 16.2 i rys. 5¹⁰.

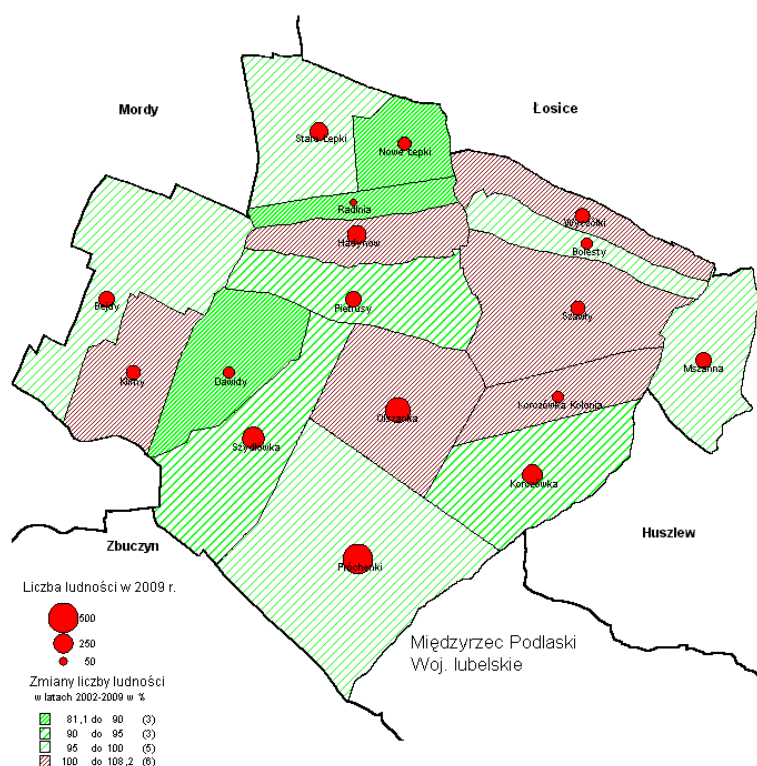

Rys. 5. Liczba ludności i gęstość zaludnienia w gminie Olszanka w roku 2009. Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

⁸ Faktyczne miejsce zamieszkania, według BDL GUS

⁹ Faktycznie stale zamieszkałej

¹⁰ Należy zwrócić uwagę na niepełną porównywalność danych z roku 2002 (ludność faktycznie stale zamieszkała) i z 2009 (ludność według PESEL – zawyżona w stosunku do faktycznie stale zamieszkałej). W efekcie wskaźniki dla poszczególnych wsi zostały zawyżone.

Rys. 6. Liczba ludności w roku 2009 i jej zmiany w latach 2002-2009. Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 16.1. Zmiany liczby ludności w gminie Olszanka w latach 2002-2010. Źródło: BDL GUS; wyliczenia własne.

Rok	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Liczba ludności	3 367	3 358	3 306	3 274	3 265	3 223	3 180	3 128	3 249	3 088
%	100,0	99,7	98,2	97,2	97,0	95,7	94,4	92,9	96,5	91,7

Ubytek ludności jest wynikiem ujemnego przyrostu naturalnego i ujemnego salda migracji stałych. W latach 2002-2010 ubytek ludności spowodowany ujemnym przyrostem naturalnym wyniósł 118 osób, a ujemnym saldem migracji 151 osób.

Następstwem ubytku ludności jest zazwyczaj deformacja struktury według płci i wieku. W gminie Olszanka procesy te zachodzą w dużej skali. W strukturze według płci od lat utrzymuje się znaczna przewaga mężczyzn (95 kobiet na 100 mężczyzn w 2010 roku). Można więc mówić o daleko posuniętym procesie defeminizacji. W strukturze ludności według wieku w latach 2002-2010 zmniejszył się udział osób w wieku przedprodukcyjnym z 26,5% do 21,4% i osób w wieku poprodukcyjnym z 20,4% do 18,4%, zwiększył się natomiast udział osób w wieku produkcyjnym z 53,1% do 60,2%.

Tabela 16.2. Zmiany liczby ludności w poszczególnych miejscowościach gminy Olszanka w latach 2002-2009. Źródło: BDL GUS; wyliczenia własne.

Jednostka terytorialna	2002	2009	2009/2002
	[osoba]	[osoba]	%
Bejdy	188	183	97,3
Bolesty	103	100	97,1
Dawidy	127	103	81,1
Hadynów	217	223	102,8
Klimy	122	132	108,2
Korczówka	279	262	93,9
Korczówka-Kolonia	97	101	104,1
Mszanna	183	179	97,8
Nowe Łepki	143	125	87,4
Olszanka	365	371	101,6
Pietrusy	168	157	93,5
Próchenki	516	498	96,5
Radlnia	43	36	83,7
Stare Łepki	221	219	99,1
Szawły	139	139	100,0
Szydłówka	291	275	94,5
Wyczółki	141	146	103,5
Razem	3343	3249	97,2

Na koniec 2010 roku w gminie Olszanka udział osób w wieku przedprodukcyjnym był nieco wyższy do odpowiedniego wskaźnika w powiecie łosickim (20,0%) i znacznie wyższy od średniego w województwie mazowieckim (18,6%), natomiast udział osób w wieku poprodukcyjnym był nieco niższy niż w powiecie łosickim (19,7%) i nieco wyższy niż w województwie mazowieckim (17,8%) i oznacza zaawansowany proces starzenia się ludności w gminie.

Analizując strukturę wiekową ludności trzeba zwrócić uwagę na zróżnicowaną liczebność poszczególnych roczników, która wpłynie na zasadnicze zmiany liczebności niektórych grup wieku w przyszłości. Bazując na rocznikach już urodzonych można z dużym prawdopodobieństwem oszacować, że liczebność roczników w wieku szkoły podstawowej, która na koniec 2010 roku wynosiła 217 osób, w latach 2011-2016 pozostanie na poziomie 180-190 osób, a następnie w 2017 roku zwiększy się do 205 osób. Zmniejszy się zasadniczo liczebność roczników w wieku gimnazjalnym ze 139 osób na koniec 2010 roku i 145 na koniec 2011 do około 89 na koniec 2017 roku. Z drugiej strony należy liczyć się ze znacznym zwiększeniem liczebności roczników w wieku poprodukcyjnym, gdyż aktualnie wiek emerytalny osiągają bardzo liczne roczniki urodzone w latach 1945-1955¹¹. Spowoduje to zmniejszenie udziału generacji w wieku produkcyjnym.

Poziom wykształcenia mieszkańców gminy jest stosunkowo niski. Wg NSP 2002 2,3% ogółu ludności posiadało wykształcenie wyższe, 2,1% policealne, 13,8% średnie, 19,4% zasadnicze zawodowe. Podobnie jak w innych gminach wykształcenie wyższe, policealne i średnie posiada znacznie więcej kobiet niż mężczyzn. Mężczyźni dominują natomiast w

¹¹ Określane przez demografów mianem kompensaty wojennej

wykształceniu na poziomie zasadniczym zawodowym. Należy zwrócić uwagę, że w ostatnich latach poziom wykształcenia mieszkańców poprawia się w zasadniczy sposób.

Według danych NSP 2002 64,5% ludności w gminie Olszanka posiadało własne źródło utrzymania. W tej zbiorowości 45,8% stanowiły niezarobkowe źródła utrzymania, 14,2% praca poza rolnictwem i tylko 40,0% praca w rolnictwie.

Sieć osadniczą gminy tworzy 17 miejscowości. Liczba mieszkańców poszczególnych miejscowości jest zróżnicowana; zawiera się w przedziale od 36 do 498 osób¹². Najwięcej mieszkańców liczy miejscowość Próchenki (498 osób). Miejscowość gminna Olszanka posiada 371 mieszkańców i zajmuje pod tym względem drugie miejsce w gminie. Najmniejszą miejscowością w gminie jest Radlnia (36 mieszkańców). Liczba ludności w pozostałych 14 miejscowościach mieści się w przedziale 100-275 osób.

17. STRUKTURA BUDŻETU GMINY

Dochody budżetu gminy w poszczególnych latach w okresie 2005-2010 kształtowały się na poziomie od 5,4 mln zł do 7,8 mln zł. Dochody własne średnio w tym okresie stanowiły 26,4% ogólnej kwoty dochodów, a więc ich poziom był niski. Główną pozycję dochodów własnych stanowią udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa, zwłaszcza w podatku dochodowym od osób fizycznych. Subwencja ogólna średnio w latach 2005-2010 stanowiła 51,9% dochodów ogółem i była główną częścią dochodów budżetowych gminy. Trzecią pozycją dochodów są dotacje celowe z budżetu państwa, które w omawianym okresie stanowiły 19,5% ogólnej kwoty dochodów. Dochody ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiły w 2010 roku 2530 zł.

Poziom wydatków ogółem musi być w skali każdego roku zbliżony do poziomowi dochodów. W strukturze wydatków największą pozycję stanowią wydatki na oświatę. W latach 2005-2010 wyniosły one 17,6 mln złotych, natomiast ich udział w ogólnej kwocie wydatków 39,4%.

Z punktu widzenia rozwoju gminy i poprawy warunków życia mieszkańców – istotne są wydatki inwestycyjne. W latach 2005-2010 wyniosły one 5,0 mln zł i stanowiły 11,2% ogólnej kwoty wydatków, co na tle ogółu gmin oznacza wyjątkowo niski poziom inwestowania. Największe kwoty zostały w tym okresie przeznaczone na transport (2,4 mln zł) i rolnictwo (1,3 mln zł).

¹² Liczba mieszkańców poszczególnych miejscowości według BDL GUS.

CZĘŚĆ III

**KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO**

1. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW

1.1. Główne funkcje gminy

Przyjmuje się następujące funkcje gminy:

Funkcja podstawowa – produkcja rolna.

Funkcje pomocnicze:

- obsługa rolnictwa i lokalne przetwórstwo rolne,
- obsługa ludności skoncentrowana w ośrodku gminnym – Olszance oraz w większych jednostkach osadniczych,
- agroturystyka rozwijana na całym obszarze gminy w miarę potrzeb i zainteresowania turystów.

1.2. Główne cele i kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy

Za nadrzędny cel wszelkich działań podejmowanych na terenie gminy należy uznać zrównoważony rozwój przestrzenny ilościowy i jakościowy, a przez to poprawę jakości życia mieszkańców gminy. Podstawowe kierunki dalszego rozwoju gminy winny obejmować:

- likwidacja istniejących zagrożeń u ich źródeł,
- minimalizacja zmian w środowisku przy wprowadzaniu nowych inwestycji,
- ochrona prawna obszarów o najbardziej cennych wartościach przyrodniczych,
- stosowanie ustalonych zasad gospodarowania na wyodrębnionych obszarach funkcjonalnych,
- dalszy rozwój infrastruktury technicznej i społecznej,
- harmonijne kształtowanie przestrzeni jako miejsca zamieszkania, pracy i wypoczynku,
- ochrona dziedzictwa kulturowego,
- działania zmierzające do rozwoju rolnictwa, w szczególności do jego restrukturyzacji i przystosowania do potrzeb rynkowych,
- rozwój funkcji usługowo-administracyjnych, w szczególności związanych z obsługą rolnictwa, oświatą i kulturą, ochroną zdrowia, opieką społeczną i obsługą komunikacji i podróży,
- rozwój infrastruktury wynikający z przebiegu na obszarze gminy ważnych tras komunikacyjnych oraz szlaków przesyłu nośników energii,
- racjonalizacja gospodarki wodno-ściekowej i gospodarki odpadami,
- poprawę warunków mieszkaniowych poprzez opracowywanie lokalnych planów zagospodarowania przestrzennego dla obszarów przeznaczonych na ten cel wraz z usługami towarzyszącymi,
- kształtowanie ładu przestrzennego na obszarze gminy, zgodnie ze współczesnymi wymogami urbanistyki i architektury,
- ochrona środowiska naturalnego, w tym obszarów o wysokich walorach przyrodniczych (dolina Liwca, dolina Tocznej, użytki ekologiczne,
- tworzenie nowych miejsc pracy.

Zmiany w przeznaczeniu terenów będą obejmować przede wszystkim:

- zalesianie gruntów rolnych o słabej bonitacji,
- przeznaczanie gruntów rolnych pod budownictwo, przemysł, usługi,
- przeznaczanie gruntów rolnych i leśnych pod nowe szlaki komunikacyjne,

- przeznaczanie gruntów rolnych i leśnych pod infrastrukturę techniczną niezbędną do funkcjonowania terenów zabudowanych i szlaków komunikacyjnych,
- przeznaczanie gruntów rolnych pod powierzchnią eksploatację kopalin naturalnych,
- przeznaczanie gruntów rolnych pod budowę elektrowni wiatrowych.

2. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY

2.1. Podział na tereny funkcjonalno-przestrzenne

Przy określaniu kierunków dalszego rozwoju gminy w niniejszej dokumentacji przyjęto koncepcję podziału gminy na tereny funkcjonalno-przestrzenne. Granice wyróżnionych kategorii terenów zostały określone na rysunku studium, t.j. mapie topograficznej gminy w skali 1:25.000 oraz oznaczone odpowiednimi symbolami. Granice te należy uściślać w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Podstawowe zasady zagospodarowania tych terenów określono poniżej. Wyróżniono następujące kategorie terenów:

- R - tereny użytków rolnych – głównie grunty orne
- Rz - tereny łąk i pastwisk (ekologiczna strefa dolin rzecznych)
- RM - tereny zabudowy zagrodowej
- RM1 - tereny projektowanej zabudowy zagrodowej
- RP - tereny zabudowy produkcji rolnej i obsługi produkcji rolnej
- RP1 - tereny projektowanej zabudowy produkcji rolnej i obsługi produkcji rolnej
- L - tereny lasów
- L1 - tereny projektowanych zalesień
- MN - tereny zabudowy jednorodzinnej,
- MN1 - tereny projektowanej zabudowy jednorodzinnej,
- ML1 - tereny projektowanej zabudowy letniskowej
- U - tereny zabudowy usługowej
- U1 - tereny projektowanej zabudowy usługowej
- UO - tereny usług oświaty
- UK - tereny usług sakralnych
- US - tereny usług sportowych
- UZ - tereny usług ochrony zdrowia
- UT1 - tereny projektowanych usług turystycznych
- P - tereny obiektów produkcyjnych, składów i magazynów
- ZC - cmentarze
- PE-Z - tereny powierzchniowej eksploatacji kopalin (złoża kruszywa)
- PE-Z1 - tereny projektowanej powierzchniowej eksploatacji kopalin (złoża kruszywa)
- PE-W - tereny powierzchniowej eksploatacji kopalin (złoża torfu)
- WZ - tereny urządzeń zaopatrzenia w wodę
- W - tereny wód powierzchniowych
- Ue - użytki ekologiczne

Tereny dróg:

- KDK19 - droga krajowa nr 19
- KDP - droga powiatowa

KDG - droga gminna
S 19 - projektowana droga ekspresowa S19

Urządzenia infrastruktury technicznej:
EE110kV - linia elektroenergetyczna 110 kV
EE1 - projektowana stacja elektroenergetyczna 30/110 kV

2.2. Zasady zagospodarowania terenów funkcjonalno-przestrzennych

Opracowane kierunki rozwoju i zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka nawiązują do ustaleń „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka” uchwalonego w roku 2003 oraz do ustaleń zawartych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, uchwalonego w roku 2001. Przy konstruowaniu kierunków dalszego rozwoju gminy w niniejszej dokumentacji, wyznaczono tereny pełniące różne funkcje gospodarcze i społeczne, uwzględniające uwarunkowania przyrodnicze. W granicach wyróżnionych terenów mogą znajdować się fragmenty (obiekty) o nieco innym charakterze i funkcjach, ale zazwyczaj związanych bezpośrednio lub pośrednio z podstawową funkcją terenu. Granice tych terenów wyznaczono na rysunku studium w skali 1:25000 oraz oznaczono odpowiednimi symbolami literowymi, a podstawowe zasady ich zagospodarowania określono poniżej. Zasady te są jednocześnie ustaleniami do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

R - tereny produkcji rolnej

Obejmuje głównie pola uprawne z niewielkim udziałem łąk i pastwisk oraz rozproszoną zabudowę zagrodową, w większości obszary o dobrych warunkach do dalszego rozwoju rolnictwa.

Kierunki rozwoju:

- utrzymanie dotychczasowego sposobu zagospodarowania;
- powiększanie areалу gospodarstw rolnych przy jednoczesnej likwidacji gospodarstw małych, nierentownych;
- intensyfikacja i specjalizacja produkcji rolnej.

Zasady zagospodarowania:

- funkcja podstawowa - tereny intensywnych upraw rolnych, ogrodniczych, sadowniczych oraz użytków zielonych z zabudową zagrodową,
- funkcja uzupełniająca - tereny usług nieuciążliwych, niezbędna infrastruktura techniczna,
- zachowanie istniejącej zabudowy siedliskowej z możliwością jej rozbudowy, przebudowy i nadbudowy lub zmiany funkcji na zabudowę letniskową,
- możliwość lokalizacji obiektów budownictwa zagrodowego i innego związanego z produkcją rolniczą,
- możliwość lokalizacji obiektów gospodarstw rolnych specjalistycznych,
- możliwość budowy stawów rybnych, zbiorników wodnych małej retencji i innych zbiorników wodnych oraz urządzeń melioracji i przeciwpowodziowych,
- wysokość zabudowy zagrodowej – do dwóch kondygnacji nadziemnych z użytkowym poddaszem, maksymalnie 11,0 m od poziomu terenu do kalenicy dachu,

- dachy dwuspadowe, wielospadowe o nachyleniu połaci od 20° do 45° albo dachy przestrzennie kształtowane,
- minimalna powierzchnia działki budowlanej - 1200 m²,
- łączna powierzchnia zabudowy kubaturowej w obrębie działki budowlanej do 60% powierzchni działki,
- powierzchnia biologicznie czynna winna stanowić co najmniej 20% powierzchni działki budowlanej,
- bezpośredni lub pośredni (poprzez drogi wewnętrzne) dostęp do drogi publicznej,
- ochrona środowiska, przyrody, dziedzictwa kulturowego i zabytków – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań i przepisami szczególnymi,
- zasady obsługi sieci infrastruktury technicznej w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną, wodę, ciepło oraz odprowadzania ścieków i gromadzenia odpadów – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań oraz przepisami szczególnymi.

Rz - tereny łąk i pastwisk (ekologiczna strefa dolin rzecznych)

Obejmuje doliny rzeczne oraz zagłębienia terenu, w których dominują łąki i pastwiska, często z siecią rowów melioracyjnych, zadrzewień i zakrzewień, z płytko zalegającą wodą gruntową.

Kierunki rozwoju:

- utrzymanie dotychczasowych funkcji przewidzianych dla obszarów dolin rzecznych (gospodarka łąkowo-pastwiskowa) z wyłączeniem zabudowy mieszkaniowej, przemysłowej i usługowej.

Zasady zagospodarowania:

- funkcja podstawowa - tereny trwałych użytków zielonych i upraw rolnych z ciekami i zbiornikami wodnymi,
- funkcja uzupełniająca - tereny dróg, tereny urządzeń melioracyjnych i przeciwpowodziowych, infrastruktury technicznej napowietrznej i podziemnej,
- zachowanie aktualnego sposobu zagospodarowania terenu,
- zakaz zabudowy,
- zakaz zanieczyszczania odpadami komunalnymi, przemysłowymi i rolniczymi,
- zakaz zmiany stosunków wodnych mogących pogorszyć warunki siedliskowe,
- zakaz likwidacji i zmiany użytkowania wydmy, oczek wodnych i torfowisk,
- nakaz budowy przepustów w nasypach drogowych oraz utrzymywanie ich drożności w celu swobodnej migracji zwierząt,
- dopuszczenie budowli piętrzących wodę na rzekach w celu jej gospodarczego wykorzystania,
- możliwość budowy stawów rybnych i zbiorników wodnych małej retencji oraz urządzeń melioracyjnych i przeciwpowodziowych,
- ochrona środowiska, przyrody i krajobrazu – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań i przepisami szczególnymi,
- ochrona dziedzictwa kulturowego (stanowisk archeologicznych) – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań.

RM - tereny zabudowy zagrodowej

Obejmuje tereny bardziej lub mniej zwartej zabudowy zagrodowej z dopuszczeniem funkcji usługowych.

Kierunki rozwoju:

Dla terenów zabudowy zagrodowej proponuje się podejmowanie następujących działań określających dalsze kierunki ich rozwoju:

- stosowanie rozwiązań urbanistycznych poprawiających komfort zamieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej;
- właściwe kształtowanie ładu przestrzennego i estetyzacji zabudowy, z powszechnym stosowaniem walorów architektury regionalnej;
- modernizowanie i rozwijanie istniejącego układu komunikacyjnego w obrębie zabudowy;
- rozwój infrastruktury technicznej, zwłaszcza wodno-kanalizacyjnej, gazowej i elektroenergetycznej;
- ograniczanie uciążliwego oddziaływania dróg na tereny przyległe;
- tworzenie warunków i rozwiązań technicznych mających na celu poprawę bezpieczeństwa ruchu;
- tworzenie warunków do rozwoju zaplecza związanego z produkcją rolniczą, zarówno w obrębie poszczególnych gospodarstw jak i specjalistycznych jednostek świadczących usługi na rzecz rolnictwa.

Zasady zagospodarowania:

- funkcja podstawowa - tereny zabudowy zagrodowej,
- funkcja uzupełniająca - tereny usług nieuciążliwych, zabudowa jednorodzinna, zabudowa letniskowa, niezbędna infrastruktura techniczna,
- wysokość zabudowy – do dwóch kondygnacji nadziemnych z użytkowym poddaszem, maksymalnie 11,0 m od poziomu terenu do kalenicy dachu,
- dachy dwuspadowe, wielospadowe o nachyleniu połaci od 20° do 45° albo dachy przestrzennie kształtowane,
- minimalna powierzchnia działki budowlanej - 1200 m²,
- łączna powierzchnia zabudowy kubaturowej w obrębie działki budowlanej do 60% powierzchni działki,
- powierzchnia biologicznie czynna winna stanowić co najmniej 20% powierzchni działki budowlanej,
- bezpośredni lub pośredni (poprzez drogi wewnętrzne) dostęp do drogi publicznej,
- ochrona środowiska, przyrody, dziedzictwa kulturowego i zabytków – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań i przepisami szczególnymi,
- zasady obsługi sieci infrastruktury technicznej w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną, wodę, ciepło oraz odprowadzania ścieków i gromadzenia odpadów – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań oraz przepisami szczególnymi.

RM1 - tereny projektowanej zabudowy zagrodowej

Obejmuje tereny użytków rolnych, głównie gruntów ornych.

Kierunki rozwoju:

Jak dla terenów istniejącej zabudowy zagrodowej.

RP – tereny zabudowy produkcji rolnej i obsługi produkcji rolnej

Obejmują tereny produkcji rolnej, np. hodowle zwierząt, gorzelnie, szklarnie, pieczarkarnie i obsługi produkcji rolnej, takie jak bazy skupu ziemniaków, buraków, zboża itp.

Kierunki rozwoju:

Zachowanie istniejącej zabudowy oraz jej dalszy rozwój na terenach wyznaczonych w studium uwarunkowań, z dopuszczeniem zabudowy zagrodowej mieszkalnej.

Zasady zagospodarowania:

- funkcja podstawowa - tereny produkcji rolnej i obsługi produkcji rolnej,
- funkcja uzupełniająca - tereny usług nieuciążliwych, zabudowa mieszkaniowa dla właściciela lub użytkownika terenu, niezbędna infrastruktura techniczna,
- wysokość zabudowy magazynowo-składowej – jedna kondygnacja nadziemna, budynki biurowo-socjalne – jedna kondygnacja nadziemna z użytkowym poddaszem, maksymalnie 10,0 m,
- minimalna powierzchnia działki budowlanej - 600 m²,
- łączna powierzchnia zabudowy kubaturowej w obrębie działki budowlanej do 40% powierzchni działki,
- powierzchnia biologicznie czynna winna stanowić co najmniej 20% powierzchni działki budowlanej,
- bezpośredni lub pośredni (poprzez drogi wewnętrzne) dostęp do drogi publicznej,
- ochrona środowiska, przyrody, dziedzictwa kulturowego i zabytków – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań i przepisami szczególnymi,
- zasady obsługi sieci infrastruktury technicznej w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną, wodę, ciepło oraz odprowadzania ścieków i gromadzenia odpadów – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań oraz przepisami szczególnymi.

RP1 – tereny projektowanej zabudowy produkcji rolnej i obsługi produkcji rolnej

Obejmuje tereny użytków rolnych, głównie gruntów ornych.

Kierunki rozwoju:

Jak dla terenów istniejącej zabudowy produkcji rolnej i obsługi produkcji rolnej.

L - tereny lasów

Obejmują różnej wielkości kompleksy leśne i większe zadrzewienia określone na rysunku zmiany studium.

Kierunki rozwoju:

- ochrona terenów leśnych poprzez zakaz zmniejszania ich powierzchni, niszczenia, lub działań osłabiających odporność biologiczną ekosystemów leśnych (głównie obniżanie poziomu wód gruntowych).

Zasady zagospodarowania:

- funkcja podstawowa - tereny lasów,
- funkcja uzupełniająca - tereny dróg, tereny zabudowy związanej z prowadzeniem gospodarki leśnej,
- zachowanie aktualnego sposobu zagospodarowania terenu,
- zakaz zanieczyszczania terenów leśnych odpadami komunalnymi, przemysłowymi i rolniczymi,
- zakaz zmiany stosunków wodnych mogących pogorszyć warunki siedliskowe lasów,
- zakaz likwidacji i zmiany użytkowania wydm, oczek wodnych i torfowisk,
- możliwość budowy zbiorników wodnych małej retencji i innych zbiorników wodnych oraz urządzeń melioracji i przeciwpowodziowych,
- ochrona środowiska, przyrody i krajobrazu – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań,
- ochrona dziedzictwa kulturowego (stanowisk archeologicznych) – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań,

L1 - tereny projektowanych zalesień

Obejmują grunty rolne (najczęściej grunty orne) klas V, VI i VIz przeznaczone do zalesienia.

Kierunki rozwoju:

- zwiększenie powierzchni lasów w gminie poprzez zalesianie gruntów rolnych słabych klas bonitacyjnych.

Zasady zagospodarowania:

- funkcja podstawowa - tereny projektowanych lasów,
- funkcja uzupełniająca - tereny dróg, tereny zabudowy związanej z prowadzeniem gospodarki leśnej,
- do czasu zalesienia - zachowanie aktualnego sposobu zagospodarowania terenu,
- pozostałe zasady zagospodarowania – jak dla terenów lasów.

W - tereny wód powierzchniowych

Obejmują wody płynące (rzeki Liwiec i Toczna) oraz zbiorniki wód stojących (torfianki, sadzawki).

Kierunki rozwoju:

- zachowanie wód stojących i płynących, zakaz likwidacji małych zbiorników wodnych.

Zasady zagospodarowania:

- zakaz obniżania poziomu wody w rzekach i zbiornikach wód stojących,
- zakaz odprowadzania do wód nie oczyszczonych ścieków,

- nakaz ochrony roślinności wodnej, szuwarowej, drzew i krzewów,
- nakaz pozostawienia pasa dostępu wzdłuż brzegów wód publicznych (minimum 4 m dla rowów oraz minimum 10 m dla rzek i kanałów), gwarantującego swobodne przechodzenie i wykonywanie robót konserwacyjnych.

Ue - tereny użytków ekologicznych

Obejmują niewielkie zbiorniki wód stojących (torfianki, sadzawki) objęte ochroną jako użytki ekologiczne.

Kierunki rozwoju:

- zachowanie terenów objętych ochroną.

Zasady zagospodarowania:

- zakaz obniżania poziomu wody,
- zakaz odprowadzania nie oczyszczonych ścieków,
- nakaz ochrony roślinności wodnej, szuwarowej, drzew i krzewów oraz fauny,
- inne zasady ochrony zgodnie z przepisami szczególnymi.

MN - tereny zabudowy jednorodzinnej

Obejmuje tereny zabudowy jednorodzinnej z dopuszczeniem funkcji usługowej.

Kierunki rozwoju:

Dla strefy osadniczej proponuje się podejmowanie następujących działań określających dalsze kierunki ich rozwoju:

- stosowanie rozwiązań urbanistycznych poprawiających komfort zamieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej;
- właściwe kształtowanie ładu przestrzennego i estetyzacji zabudowy, z powszechnym stosowaniem walorów architektury regionalnej;
- modernizowanie i rozwijanie istniejącego układu komunikacyjnego w obrębie zabudowy;
- rozwój infrastruktury technicznej, zwłaszcza wodno-kanalizacyjnej, gazowej i elektroenergetycznej;
- ograniczanie uciążliwego oddziaływania dróg na tereny przyległe;
- tworzenie warunków i rozwiązań technicznych mających na celu poprawę bezpieczeństwa ruchu;
- tworzenie warunków do rozwoju zaplecza związanego z produkcją rolniczą, zarówno w obrębie poszczególnych gospodarstw jak i specjalistycznych jednostek świadczących usługi na rzecz rolnictwa.

Zasady zagospodarowania:

- funkcja podstawowa - tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,
- funkcja uzupełniająca - tereny usług nieuciążliwych, niezbędna infrastruktura techniczna,
- wysokość zabudowy jednorodzinnej – do dwóch kondygnacji nadziemnych z użytkowym poddaszem, maksymalnie 11,0 m od poziomu terenu do kalenicy dachu,

- dachy dwuspadowe, wielospadowe o nachyleniu połaci od 20° do 45° albo dachy przestrzennie kształtowane,
- minimalna powierzchnia działki budowlanej - 600 m²,
- łączna powierzchnia zabudowy kubaturowej w obrębie działki budowlanej do 40% powierzchni działki,
- powierzchnia biologicznie czynna winna stanowić co najmniej 50% powierzchni działki budowlanej,
- bezpośredni lub pośredni (poprzez drogi wewnętrzne) dostęp do drogi publicznej,
- ochrona środowiska, przyrody, dziedzictwa kulturowego i zabytków – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań i przepisami szczególnymi,
- zasady obsługi sieci infrastruktury technicznej w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną, wodę, ciepło oraz odprowadzania ścieków i gromadzenia odpadów – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań oraz przepisami szczególnymi.

MN1 - tereny projektowanej zabudowy jednorodzinnej

Obejmuje tereny użytków rolnych, głównie gruntów ornych.

Kierunki rozwoju:

Jak dla terenów istniejącej zabudowy jednorodzinnej.

ML1 - tereny projektowanej zabudowy letniskowej

Obejmuje tereny użytków rolnych, głównie gruntów ornych.

Kierunki rozwoju:

Dla terenów projektowanej zabudowy letniskowej proponuje się podejmowanie następujących działań:

- stosowanie rozwiązań urbanistycznych poprawiających komfort zamieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej;
- właściwe kształtowanie ładu przestrzennego i estetyzacji zabudowy, z powszechnym stosowaniem walorów architektury regionalnej;
- modernizowanie i rozwijanie istniejącego układu komunikacyjnego w obrębie zabudowy;
- rozwój infrastruktury technicznej, zwłaszcza wodno-kanalizacyjnej, gazowej i elektroenergetycznej;
- ograniczanie uciążliwego oddziaływania dróg na tereny przyległe;
- tworzenie warunków i rozwiązań technicznych mających na celu poprawę bezpieczeństwa ruchu.

Zasady zagospodarowania:

- funkcja podstawowa - tereny zabudowy mieszkaniowej letniskowej,
- funkcja uzupełniająca - niezbędna infrastruktura techniczna,
- wysokość zabudowy – do dwóch kondygnacji nadziemnych z użytkowym poddaszem, maksymalnie 11,0 m od poziomu terenu do kalenicy dachu,

- dachy dwuspadowe, wielospadowe o nachyleniu połaci od 20° do 45° albo dachy przestrzennie kształtowane,
- minimalna powierzchnia działki budowlanej - 1000 m²,
- łączna powierzchnia zabudowy kubaturowej w obrębie działki budowlanej do 40% powierzchni działki,
- powierzchnia biologicznie czynna winna stanowić co najmniej 50% powierzchni działki budowlanej,
- bezpośredni lub pośredni (poprzez drogi wewnętrzne) dostęp do drogi publicznej,
- ochrona środowiska, przyrody, dziedzictwa kulturowego i zabytków – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań i przepisami szczególnymi,
- zasady obsługi sieci infrastruktury technicznej w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną, wodę, ciepło oraz odprowadzania ścieków i gromadzenia odpadów – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań oraz przepisami szczególnymi.

U - tereny zabudowy usługowej

Obejmuje tereny istniejącej i projektowanej zabudowy usługowej.

Kierunki rozwoju:

Zachowanie istniejącej zabudowy usługowej oraz jej dalszy rozwój na terenach wyznaczonych w studium uwarunkowań.

Zasady zagospodarowania:

- funkcja podstawowa - tereny zabudowy usługowej,
- funkcja uzupełniająca - tereny zabudowy mieszkaniowej dla właściciela/użytkownika obiektu, niezbędna infrastruktura techniczna,
- wysokość zabudowy – do dwóch kondygnacji nadziemnych z użytkowym poddaszem, maksymalnie 11,0 m od poziomu terenu do kalenicy dachu,
- dachy dwuspadowe, wielospadowe o nachyleniu połaci od 20° do 45° albo dachy przestrzennie kształtowane,
- minimalna powierzchnia działki budowlanej - 900 m²,
- łączna powierzchnia zabudowy kubaturowej w obrębie działki budowlanej do 60% powierzchni działki,
- powierzchnia biologicznie czynna winna stanowić co najmniej 30% powierzchni działki budowlanej,
- bezpośredni lub pośredni (poprzez drogi wewnętrzne) dostęp do drogi publicznej,
- zapewnienie miejsc parkingowych zgodnie z przepisami szczególnymi,
- ochrona środowiska, przyrody, dziedzictwa kulturowego i zabytków – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań i przepisami szczególnymi,
- zasady obsługi sieci infrastruktury technicznej w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną, wodę, ciepło oraz odprowadzania ścieków i gromadzenia odpadów – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań oraz przepisami szczególnymi.

U1 - tereny projektowanej zabudowy usługowej

Obejmuje tereny użytków rolnych, głównie gruntów ornych.

Kierunki rozwoju:

Jak dla terenów istniejącej zabudowy usługowej.

UO – tereny usług oświaty

Obejmują tereny istniejących szkół i towarzyszące im budynki oraz infrastrukturę na terenie wsi Olszanka, Hadynów, Szydłówka i Próchenki.

Kierunki rozwoju:

Zachowanie istniejącej zabudowy usług oświaty oraz jej rozbudowa w miarę potrzeb.

Zasady zagospodarowania:

- funkcja podstawowa - tereny usług oświaty i nauki - szkoły, przedszkola, sale sportowe, boiska sportowe i tereny rekreacji dziennej,
- funkcja uzupełniająca - obiekty zaplecza techniczno-magazynowego i socjalno-sanitarnego, obiekty sportowe, niezbędna infrastruktura techniczna,
- powierzchnia biologicznie czynna winna stanowić co najmniej 15% powierzchni działki budowlanej,
- zakaz odprowadzania nie oczyszczonych ścieków do gruntu lub wód powierzchniowych,
- zakaz stosowania uciążliwych dla środowiska źródeł ciepła,
- ograniczyć oddziaływanie obiektów do granic działki,
- bezpośredni lub pośredni (poprzez drogi wewnętrzne) dostęp do drogi publicznej,
- ochrona środowiska, przyrody, dziedzictwa kulturowego i zabytków – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań i przepisami szczególnymi,
- zasady obsługi sieci infrastruktury technicznej w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną, wodę, ciepło oraz odprowadzania ścieków i gromadzenia odpadów – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań oraz przepisami szczególnymi.

UK - tereny zabudowy sakralnej

Obejmuje tereny istniejącej zabudowy sakralnej (kościół, kaplice) i towarzyszące im budynki oraz infrastrukturę na terenie wsi Hadynów, Bejdy, Mszanna, Korczówka i Próchenki.

Kierunki rozwoju:

Zachowanie istniejącej zabudowy usług sakralnych.

Zasady zagospodarowania:

- funkcja podstawowa - usługi sakralne,
- funkcja uzupełniająca - zabudowa mieszkaniowa dla duchownych i pracowników parafii, domy parafialne, domy pielgrzyma oraz inne obiekty związane z działalnością religijną,
- ochrona obiektów zabytkowych zgodnie z przepisami szczególnymi,
- wysokość zabudowy mieszkalnej – budynki do dwóch kondygnacji nadziemnych z użytkowym poddaszem,
- powierzchnia biologicznie czynna winna stanowić co najmniej 20% powierzchni działki budowlanej,
- zakaz odprowadzania nie oczyszczonych ścieków do gruntu lub wód powierzchniowych,

- zakaz stosowania uciążliwych dla środowiska źródeł ciepła,
- ograniczyć oddziaływanie obiektów do granic działki,
- bezpośredni lub pośredni (poprzez drogi wewnętrzne) dostęp do drogi publicznej,
- ochrona środowiska, przyrody, dziedzictwa kulturowego i zabytków – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań i przepisami szczególnymi,
- zasady obsługi sieci infrastruktury technicznej w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną, wodę, ciepło oraz odprowadzania ścieków i gromadzenia odpadów – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań oraz przepisami szczególnymi.

US - tereny usług sportowych

Obejmuje tereny boisk we wsiach Olszanka, Bejdy i Pietrusy.

Kierunki rozwoju:

Zachowanie istniejących obiektów usług sportowych oraz ich rozbudowa w miarę potrzeb i możliwości gminy.

Zasady zagospodarowania:

- funkcja podstawowa - boiska sportowe i tereny rekreacji dziennej,
- funkcja uzupełniająca - obiekty zaplecza techniczno-magazynowego i socjalno-sanitarnego, obiekty usług nieuciążliwych – drobny handel i mała gastronomia, niezbędna infrastruktura techniczna,
- dostosować powierzchnię zabudowy kubaturowej i zabudowy terenu w obrębie działki inwestycyjnej do wymagań funkcjonalnych, bezpieczeństwa publicznego i innych przepisów odrębnych,
- powierzchnia biologicznie czynna winna stanowić co najmniej 5% powierzchni działki budowlanej,
- zakaz odprowadzania nie oczyszczonych ścieków do gruntu lub wód powierzchniowych,
- zakaz stosowania uciążliwych dla środowiska źródeł ciepła,
- ograniczenie oddziaływania obiektów do granic działki,
- bezpośredni lub pośredni (poprzez drogi wewnętrzne) dostęp do drogi publicznej,
- ochrona środowiska, przyrody, dziedzictwa kulturowego i zabytków – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań i przepisami szczególnymi,
- zasady obsługi sieci infrastruktury technicznej w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną, wodę, ciepło oraz odprowadzania ścieków i gromadzenia odpadów – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań oraz przepisami szczególnymi.

UZ - tereny usług ochrony zdrowia

Obejmują tereny usług ochrony zdrowia (wiejski ośrodek zdrowia) w Olszance.

Zasady zagospodarowania:

- funkcja podstawowa - usługi ochrony zdrowia,
- funkcja uzupełniająca – inne usługi nie uciążliwe, zabudowa mieszkaniowa dla właścicieli i pracowników oraz inne obiekty związane z funkcjonowaniem usług,
- wysokość zabudowy – budynki do dwóch kondygnacji nadziemnych z użytkowym poddaszem,

- powierzchnia biologicznie czynna winna stanowić co najmniej 20% powierzchni działki budowlanej,
- zapewnienie niezbędnej liczby miejsc parkingowych,
- ograniczyć oddziaływanie obiektów do granic terenu, do którego inwestor ma tytuł prawny, z wyjątkiem urządzeń infrastruktury telekomunikacyjnej,
- bezpośredni dostęp do drogi publicznej,
- zasady obsługi sieci infrastruktury technicznej w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną, wodę, ciepło oraz odprowadzania ścieków i gromadzenia odpadów – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań oraz przepisami szczególnymi.

UT1 - tereny projektowanych usług turystycznych

Obejmują tereny usług turystycznych we wsi Wyczółki.

Zasady zagospodarowania:

- funkcja podstawowa - usługi turystyczne,
- funkcja uzupełniająca – usługi związane z rekreacją, gastronomią, usługi hotelarskie, zabudowa mieszkaniowa dla właścicieli i pracowników oraz inne obiekty związane z działalnością turystyczną,
- wysokość zabudowy – budynki do dwóch kondygnacji nadziemnych z użytkowym poddaszem,
- powierzchnia biologicznie czynna winna stanowić co najmniej 20% powierzchni działki budowlanej,
- zapewnienie niezbędnej liczby miejsc parkingowych,
- ograniczyć oddziaływanie obiektów do granic terenu, do którego inwestor ma tytuł prawny, z wyjątkiem urządzeń infrastruktury telekomunikacyjnej,
- bezpośredni lub pośredni (poprzez drogi wewnętrzne) dostęp do drogi publicznej,
- zasady obsługi sieci infrastruktury technicznej w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną, wodę, ciepło oraz odprowadzania ścieków i gromadzenia odpadów – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań oraz przepisami szczególnymi.

P – tereny obiektów produkcyjnych, składów i magazynów

Obejmują tereny obiektów produkcyjnych, składów i magazynów.

Kierunki rozwoju:

Zachowanie istniejącej zabudowy produkcyjnej oraz dalszy rozwój na terenach wskazanych w studium uwarunkowań.

Zasady zagospodarowania:

- funkcja podstawowa - tereny produkcji, składów i magazynów,
- funkcja uzupełniająca - tereny usług, zabudowa mieszkaniowa dla właściciela lub użytkownika terenu, niezbędna infrastruktura techniczna,
- maksymalna wysokość budynków do 12 m od powierzchni terenu,
- powierzchnia zabudowy do 80% terenu objętego zmianą studium,
- pozostawić co najmniej 15% terenu jako powierzchnię biologicznie czynną,
- zakaz odprowadzania nie oczyszczonych ścieków do gruntu lub wód powierzchniowych,

- zakaz stosowania uciążliwych dla środowiska źródeł ciepła,
- ograniczyć oddziaływanie obiektów do granic działki,
- bezpośredni lub pośredni (poprzez drogi wewnętrzne) dostęp do drogi publicznej,
- ochrona środowiska, przyrody, dziedzictwa kulturowego i zabytków – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań i przepisami szczególnymi,
- zasady obsługi sieci infrastruktury technicznej w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną, wodę, ciepło oraz odprowadzania ścieków i gromadzenia odpadów – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań oraz przepisami szczególnymi.

ZC - cmentarze

Obejmują tereny cmentarzy położonych we wsiach: Bejdy, Hadynów, Mszanna i Próchenki.

Kierunki rozwoju:

Zachowanie istniejących cmentarzy.

Zasady zagospodarowania:

- funkcja podstawowa - cmentarz,
- funkcja uzupełniająca - urządzenia infrastruktury związanej z funkcjonowaniem i obsługą cmentarza, zieleń wysoka z możliwością jej pielęgnacji lub przebudowy,
- wyznaczenie pasa izolującego teren wokół cmentarza od innych terenów:
 - 1) o szerokości 50 m od granicy cmentarza, w którym zakazuje się realizacji zabudowy mieszkaniowej oraz produkcji i przechowywania żywności,
 - 2) o szerokości 150 m, w którym:
 - a) użytkowanie budynków może być dopuszczone pod warunkiem przyłączenia do komunalnej sieci wodociągowej,
 - b) zakazuje się lokalizowania ujęć wody do celów komunalnych.
- bezpośredni dostęp do drogi publicznej,
- ochrona środowiska, przyrody, dziedzictwa kulturowego i zabytków – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań i przepisami szczególnymi,
- zasady obsługi sieci infrastruktury technicznej w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną, wodę, gromadzenia odpadów – zgodnie z ustaleniami niniejszego studium uwarunkowań oraz przepisami szczególnymi.

PE-Z - tereny powierzchniowej eksploatacji kopalin (złoża kruszywa)

Obejmują tereny powierzchniowej eksploatacji kopalin (złoża piasku, żwiru, pospółki).

Kierunki rozwoju:

Zachowanie istniejących terenów eksploatacji kopalin z przestrzeganiem zasady rekultywacji wyczerpanego złoża.

Zasady zagospodarowania:

- eksploatacja surowców naturalnych z zastosowaniem środków ograniczających szkody w środowisku przyrodniczym,
- zakaz zabudowy, z dopuszczeniem obiektów kubaturowych, urządzeń komunikacyjnych oraz urządzeń pomocniczych związanych z eksploatacją kopalin,

- nakaz prowadzenia eksploatacji złoża w sposób uniemożliwiający negatywny wpływ na środowisko, a w szczególności na powietrze atmosferyczne, klimat akustyczny, środowisko gruntowe i krajobraz,
- ograniczenie ewentualnych uciążliwości związanych z powierzchniową eksploatacją surowców do granic terenu do którego inwestor posiada tytuł prawny,
- zachowanie pasów ochronnych wynoszących:
 - min. 20,0 m od granicy pasa drogowego drogi krajowej,
 - min. 10,0 m od granicy pasa drogowego drogi powiatowej i gminnej,
 - min. 6,0 m od granicy nieruchomości sąsiednich,
- rekultywacja złoża po jego wyeksploatowaniu.

PE-Z1 - projektowane tereny powierzchniowej eksploatacji kopalin (złoża kruszywa)

Obejmują tereny otwartych gruntów rolnych (głównie ornych).

Zasady zagospodarowania:

Jak dla istniejących terenów powierzchniowej eksploatacji kopalin

PE-W - tereny powierzchniowej eksploatacji kopalin (torfu)

Obejmują tereny powierzchniowej eksploatacji torfu w dolinie Tocznej.

Kierunki rozwoju:

Zachowanie terenów eksploatacji torfu wyznaczonych w studium uwarunkowań z przestrzeganiem zasady rekultywacji wyczerpanego złoża.

Zasady zagospodarowania:

- eksploatacja surowców naturalnych z zastosowaniem środków ograniczających szkody w środowisku przyrodniczym,
- zakaz zabudowy, z dopuszczeniem obiektów kubaturowych, urządzeń komunikacyjnych oraz urządzeń pomocniczych związanych z eksploatacją złoża,
- nakaz prowadzenia eksploatacji złoża w sposób uniemożliwiający negatywny wpływ na środowisko, a w szczególności na powietrze atmosferyczne, klimat akustyczny, środowisko gruntowe i krajobraz,
- ograniczenie ewentualnych uciążliwości związanych z powierzchniową eksploatacją torfu do granic terenu do którego inwestor posiada tytuł prawny,
- zachowanie pasów ochronnych wynoszących:
 - min. 10,0 m od granicy pasa drogowego drogi powiatowej i gminnej,
 - min. 6,0 m od granicy nieruchomości sąsiednich,
- zagospodarowanie i ochrona zbiorników poeksploatacyjnych.

WZ - tereny urządzeń zaopatrzenia w wodę

Obejmują ujęcie wody na terenie wsi Olszanka, Stare Łepki i Próchenki.

Kierunki rozwoju:

Zachowanie istniejącego ujęcia wody oraz jego ochrona.

Zasady zagospodarowania:

- zgodnie z wymogami technicznymi i technologicznymi eksploatacji ujęć wody na potrzeby przemysłowe i potrzeby bytowe ludności.

EE 110kV – teren linii elektroenergetycznej 110 kV

Linia elektroenergetyczna 110 kV przechodząca przez teren wsi Wyczółki, Bolesty, Szawły i Mszanna.

Kierunki rozwoju:

Zachowanie istniejącej linii elektroenergetycznej.

Zasady zagospodarowania:

- zgodnie z wymogami technicznymi i technologicznymi eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych wysokich napięć, w tym zakaz zabudowy w granicach strefy oddziaływania.

EE1 – tereny projektowanych urządzeń elektroenergetycznych

Obejmuje tereny projektowanej stacji transformatorowej 30/110 kV we wsi Szawły, do obsługi planowanych farm wiatrowych „Olszanka” i „Mszanna”.

Zasady zagospodarowania:

- funkcja podstawowa – teren urządzeń zaopatrzenia w energię elektryczną,
- obiekty budowlane o indywidualnych parametrach wynikających z wymagań technologicznych,
- obowiązkowe ogrodzenie terenu,
- wyznaczenie strefy wyłączonej z zabudowy szerokości zgodnej z przepisami szczególnymi.

2.3. Tereny wyłączone spod zabudowy

Do terenów wyłączonych spod zabudowy zaliczono:

- Rz - tereny łąk i pastwisk (ekologiczna strefa dolin rzecznych),
- L - tereny lasów,
- L1 - tereny projektowanych zalesień,

Zasady zagospodarowania tych terenów podano w rozdziale powyżej.

2.4. Zasady zagospodarowania terenów specyficznych

Do terenów specyficznych zaliczono:

- tereny przewidywane do lokalizacji projektowanych elektrowni wiatrowych,
- tereny przewidywane do lokalizacji projektowanej drogi ekspresowej S-19.

Tereny projektowanych elektrowni wiatrowych

Są to tereny szczególnie przydatne do lokalizacji elektrowni wiatrowych, położone w południowej i wschodniej części gminy, na terenie wsi Olszanka, Próchenki, Bolesty, Szawły, Mszanna, Korczówka i Korczówka-Kolonia. Granice terenu przeznaczonego na ten cel oznaczono na rysunku studium uwarunkowań.

Zasady zagospodarowania:

- przeznaczyć tereny do lokalizacji masztów elektrowni wiatrowych z niezbędną infrastrukturą w granicach oznaczonych na rysunku studium uwarunkowań,
- pozostawić tereny rolnicze (poza miejscami lokalizacji masztów, dróg dojazdowych i innej niezbędnej infrastruktury) w dotychczasowym użytkowaniu rolniczym lub leśnym,
- lokalizować maszty elektrowni wiatrowych w odległości minimum 500 m od zabudowy mieszkalnej,
- przeprowadzić monitoring przedrealizacyjny elektrowni wiatrowych na ludzi, siedliska, faunę i florę,
- zapewnić ochronę stanowisk archeologicznych wg zasad określonych w studium uwarunkowań,
- ustalić obsługę komunikacyjną terenów lokalizacji masztów i obiektów towarzyszących,
- przeprowadzić przyrodniczy monitoring porealizacyjny oddziaływania elektrowni wiatrowych zgodnie z decyzją ustalającą środowiskowe uwarunkowania realizacji inwestycji.

Tereny przewidywane do lokalizacji drogi ekspresowej S-19

Przebieg planowanej drogi ekspresowej S-19 został wyznaczony w planie województwa mazowieckiego. Obejmuje pas terenu szerokości około 70 m w trzech wariantach. Trasy poszczególnych wariantów drogi S-19 oznaczono na rysunku studium uwarunkowań.

Zasady zagospodarowania:

- przeznaczyć teren do lokalizacji drogi ekspresowej S-19 z niezbędną infrastrukturą w granicach oznaczonych na rysunku studium uwarunkowań,
- do czasu budowy drogi ekspresowej S-19, pozostawić tereny rolnicze i leśne w dotychczasowym użytkowaniu,
- przeprowadzić przyrodniczy monitoring przedrealizacyjny terenu w pasie potencjalnego oddziaływania drogi ekspresowej S-19 na ludzi, siedliska, faunę i florę,
- zapewnić ochronę stanowisk archeologicznych wg zasad określonych w studium uwarunkowań,
- przeprowadzić przyrodniczy monitoring porealizacyjny oddziaływania drogi ekspresowej S-19 zgodnie z decyzją ustalającą środowiskowe uwarunkowania realizacji inwestycji.

3. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

3.1. Ochrona powietrza

Główne źródła lokalnych zanieczyszczeń powietrza występujące w gminie Olszanka to transport samochodowy i paleniska domowe. Do podstawowych kierunków działań zmierzających do ochrony ludności i środowiska przed szkodliwymi substancjami emitowanymi do atmosfery należy zaliczyć:

- zwiększenie liczby samochodów napędzanych gazem;
- lokalizowanie zabudowy mieszkalnej w pewnej odległości od tras komunikacyjnych o dużym nasileniu ruchu (droga krajowa, projektowana droga ekspresowa);
- ograniczanie emisji szkodliwych gazów i pyłów przez istniejące zakłady produkcyjne;
- ściśle przestrzeganie przepisów o ochronie atmosfery w przypadku nowych inwestycji;
- stwarzanie możliwości zamiany paliwa używanego w paleniskach domowych (głównie węgla kamiennego) na inne, nie emitujące szkodliwych gazów i pyłów do atmosfery (gaz ziemny, oleje, instalacje geotermiczne, prąd elektryczny, drewno opałowe, słoma i inne);
- budowa ciepłowni (w większych miejscowościach) dla całych osiedli z wykorzystaniem odpowiednich technologii zabezpieczających przed emisją szkodliwych gazów.

3.2. Wykorzystanie i ochrona wód powierzchniowych i podziemnych

Na terenie gminy nie występują rzeki duże. Gospodarka wodami płynącymi małych rzek (Liwiec, Toczna) jest podporządkowana głównie wymogom rolnictwa. Systemy rowów melioracyjnych istniejące w dolinach rzecznych i obniżeniach terenu, w których występują użytki zielone, są przygotowane przede wszystkim do szybkiego odprowadzania okresowego nadmiaru wody wczesną wiosną. W okresach letniej suszy brakuje wody aby podnieść jej poziom z wykorzystaniem urządzeń piętrzących i nawodnić użytki zielone. Często systemy melioracyjne nie są utrzymywane w odpowiedniej sprawności technicznej.

Weryfikacji i analizy wymaga odprowadzanie wody z niewielkich "oczek" wodnych. Większość z nich włączona jest w odwadniający system rowów melioracyjnych, co powoduje obniżanie lustra wody, ich wypływanie i szybszą sukcesję roślinności, a w konsekwencji biologiczne zamieranie. Jest to zjawisko niekorzystne, powodujące zmniejszenie różnorodności krajobrazu gminy. W zbiornikach takich należy utrzymywać wysoki poziom.

Wody pierwszego poziomu są szczególnie narażone na zanieczyszczenia z powodu braku systemu kanalizacyjnego w większości wsi oraz częstego stosowania szamb bez szczelnego dna, co powoduje odpływ ścieków w głąb gruntu i zanieczyszczanie wód podziemnych.

W celu ochrony wód powierzchniowych i podziemnych, należy podjąć na obszarze gminy następujące działania:

- ograniczenie (a z czasem wyeliminowanie) odprowadzania ścieków do gruntu lub wód powierzchniowych;
- wyposażenie obszarów zwartej zabudowy w systemy wodno-kanalizacyjne z odprowadzaniem ścieków do oczyszczalni;
- wyposażenie zabudowy rozproszonej nie objętej siecią kanalizacyjną w szczelne zbiorniki osadowe, z dostarczaniem ścieków do oczyszczalni;
- ograniczenie stosowania chemicznych środków ochrony roślin i nawozów sztucznych na obszarach dolin rzecznych i obniżen terenu (z płytkim zaleganiem wód gruntowych);

- wyeliminowanie „dzikich” wysypisk i składowanie odpadów stałych na wysypisku zabezpieczonym przed odpływem odcieków do gruntu;
- wyznaczenie granic głównych zbiorników wód podziemnych, stref ochronnych i zasad gospodarowania w tych strefach oraz ścisłe przestrzeganie zasad ochrony ujęć wód głębinowych.

W celu zwiększenia zasobów wód powierzchniowych, należy:

- racjonalnie gospodarować wodą na obszarach typowo rolniczych z wykorzystaniem istniejących systemów melioracyjnych;
- w pełni wykorzystywać dostępne zasoby wodne do celów rekreacyjno-turystycznych;
- opracować i wdrożyć program małej retencji;
- chronić niewielkie lokalne bagienka, "oczka wodne", torfianki i inne małe zbiorniki wodne.

3.3. Ochrona gruntów leśnych

Grunty leśne, niezależnie od formy własności, podlegają ochronie na mocy ustawy o ustawie o lasach. Ochrona gruntów leśnych realizowana jest poprzez przestrzeganie zakazów określonych w ww. ustawie, a w szczególności na zakazie:

- przeznaczania gruntów leśnych na cele nieleśne (z wyjątkiem przypadków określonych w ustawie);
- niszczenia lasów i gruntów leśnych;
- działań osłabiających biologiczną odporność drzewostanów.

W zakresie ochrony gruntów leśnych i racjonalnego gospodarowania zasobami przyrodniczymi, postuluje się opracowanie odrębnego programu zalesiania i dolesiania nieużytków i gruntów rolniczych spełniających wymogi oraz wdrożenia tego programu.

Grunty rolne przewidywane do zalesienia zostały wyznaczone w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka z roku 2003. Dodatkowe tereny na ten cel wyznaczono w niniejszym studium uwarunkowań na wnioski właścicieli gruntów.

3.4. Ochrona gruntów rolnych

Wymogi ochrony gruntów rolnych szczególnie przydatnych do produkcji rolniczej, określone są w ustawie o ochronie gruntów rolnych i leśnych z dn. 3.02.1995 r (Dz.U. nr 16, poz. 78 z późn. zm.). Szczególnej ochronie podlegają gleby organiczne oraz gleby mineralne zaliczane do klas bonitacyjnych I-III. Ochrona polega głównie na ograniczaniu przeznaczania ich na cele nierolnicze. Gleby organiczne występujące lokalnie w dolinach małych rzek powinny podlegać ochronie. Zalesienia i zadrzewienia oraz ewentualne tereny eksploatacji surowców na terenach zmeliorowanych wymagają uzgodnienia z odpowiednim Inspektorem Wojewódzkiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych.

3.5. Ochrona terenów cennych pod względem przyrodniczym

Na terenie gminy Olszanka z przyrodniczych obiektów podlegających ochronie występują Obszary Natura 2000, użytki ekologiczne oraz pomniki przyrody. Najcenniejsze pod względem przyrodniczym małe zbiorniki wodne zostały objęte ochroną jako użytki ekologiczne. Ich lokalizacje przedstawiono na rysunku zmiany studium uwarunkowań.

W pierwszej części „studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka” opisano korytarze ekologiczne występujące w granicach gminy. Korytarze wodno-lądowe obejmujące większe ciek i ich doliny nie powinny być zabudowywane. Dopuszczalne jest natomiast w ograniczonym zakresie uzupełnienie nadbrzeżnych zadrzewień. Korytarze leśne należy doleśniać i zalesiać, o ile warunki przyrodnicze na to pozwalają (obecność gruntów klas V, VI i VIz). Wyznaczone w studium korytarze ekologiczne nie są obszarami chronionym w rozumieniu ustawy o ochronie przyrody, ale powinny być chronione w ramach prawa miejscowego.

4. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTEKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

4.1. Obszary objęte ochroną wojewódzkiego konserwatora zabytków

Obiekty wraz z otoczeniem wpisane do rejestru zabytków wojewódzkiego konserwatora zabytków na terenie gminy Olszanka:

Wszelkie prace inwestycyjne podejmowane przy wymienionych obiektach należy prowadzić w oparciu o przepisy odrębne.

4.2. Obiekty znajdujące się w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków

Na obszarze gminy Olszanka, obiekty reprezentujące: układy przestrzenne miejscowości, architekturę sakralną i świecką, budownictwo ludowe, cmentarze, kapliczki, figury i krzyże przydrożne, a także stanowiska archeologiczne, posiadające wartości kulturowe, zostały ujęte w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków.

Wykaz obiektów znajdujących się w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków załączony jest do części uwarunkowania.

Wszelkie prace inwestycyjne podejmowane przy wymienionych obiektach należy prowadzić w oparciu o przepisy odrębne.

4.3. Obiekty i obszary proponowane do objęcia ochroną wojewódzkiego konserwatora zabytków

Postuluje się wpisanie do rejestru zabytków następujące obiekty:

1. Kapliczka przydrożna przy rozwidleniu dróg w Olszance, mur., 1920 r.

4.4. Strefy ochrony konserwatorskiej

W wyniku przeprowadzonej analizy zasobów dziedzictwa kulturowego przedstawionego w części „Uwarunkowania”, wyznaczono następujące typy stref ochrony konserwatorskiej:

- „A” – strefa ścisłej ochrony historycznej struktury przestrzennej;
- „B” – strefa ochrony zachowanych elementów zabytkowych;
- „K” – strefa ochrony krajobrazu;
- „W” – ścisłej ochrony zabytków archeologicznych

„OW” – strefa ochrony stanowisk archeologicznych nie wpisanych do rejestru zabytków.

„OWD” – strefa pośredniej ochrony stanowisk archeologicznych/obserwacji archeologicznej.

1) **Strefa „A”** – pełnej ochrony historycznej struktury przestrzennej obejmuje:

- kościół parafialny drewniany wraz z otoczeniem, w granicach cmentarza przykościelnego w Hadynowie;
- kościół parafialny wraz z otoczeniem, w granicach cmentarza przykościelnego w Mszannie.

Wszelkie działania inwestycyjne w strefie „A” należy prowadzić w oparciu o przepisy odrębne.

2) **Strefa „B”** – ochrony zachowanych elementów zabytkowych obejmuje:

- fragment rozplanowania miejscowości Hadynów;
- fragment rozplanowania miejscowości Próchenki;
- fragment rozplanowania miejscowości Korczówka;
- cmentarz parafialny w Bejdach;
- cmentarz parafialny w Hadynowie;
- cmentarz parafialny w Mszannie;
- cmentarz parafialny w Próchenkach;
- cmentarz prawosławny i wojenny w Próchenkach.

W granicach strefy „B” obowiązuje:

- zachowanie zasadniczych elementów historycznego rozplanowania, tj. utrzymania istniejącej sieci dróg, alei, szpalerów osi widokowych i kompozycyjnych,
- zachowanie pierwotnych podziałów parcelacyjnych,
- zakaz wznoszenia budynków przemysłowych,
- zakaz umieszczania reklam i banerów wielkoformatowych,
- zakaz montowania urządzeń technicznych, jak: transformatory słupowe, wysokie kominy, maszty telekomunikacyjne, itp.

3) **Strefa „K”** – ochrony krajobrazu:

- teren przy cmentarzu parafialnym w Mszannie;
- teren przy cmentarzu parafialnym w Próchenkach;
- teren przy cmentarzu prawosławnym w Próchenkach.

W strefie tej ustala się:

- zachowanie istniejącego wartościowego drzewostanu,
- utrzymanie istniejącego użytkowania,
- nie wprowadzanie zwartych nasadzeń wysoką roślinnością,
- nie lokalizowanie obiektów kubaturowych,
- zakaz umieszczania reklam i banerów wielkoformatowych,
- zakaz montowania urządzeń technicznych, jak: transformatory słupowe, wysokie kominy, maszty telekomunikacyjne, itp.

Strefa „W” – ścisłej ochrony zabytków archeologicznych obejmuje obszar wpisanych do rejestru zabytków stanowisk archeologicznych wraz z ograniczoną strefą w ich najbliższym otoczeniu. Są to:

1. Grodzisko i ślady osady wczesnośredniowiecznej w Klimach (Klimy st. 1 i st. 8).
2. Osada wczesnośredniowieczna w Klimach (Klimy st. 2).

Strefa ochronna „W” powinna obejmować zarówno teren stanowisk, jak również wspólną strefę wokół stanowisk, gdzie można się spodziewać śladów związanych z komunikacją między grodem i osadami. Zagospodarowanie tego obszaru powinno być podporządkowane ochronie tych obszarów, z uwzględnieniem możliwości prowadzenia na ich terenie badań naukowych, jak również działań zmierzających do ich zabezpieczenia.

Strefa ta podlega następującym rygorom:

- dopuszcza się jedynie prace inwestycyjne związane z zabezpieczeniem, bądź badaniami i rewaloryzacją obiektu zabytkowego,
- wprowadza się zakaz prowadzenia prac pozostałych inwestycyjnych związanych z naruszeniem struktury gruntu,
- wprowadza się zakaz przekształcania ukształtowania terenu obiektu zabytkowego,
- wszelkie działania inwestycyjne i związane z zagospodarowaniem terenu w strefie „W” należy prowadzić w oparciu o przepisy szczególne.

Strefa „OW” - ochrony zabytków archeologicznych obejmuje wszystkie stanowiska archeologiczne ujęte w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków, wymienione w części „Uwarunkowania”. Ochrona stanowisk archeologicznych wynika bezpośrednio z Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Prace prowadzone na ich obszarach są dopuszczalne, jednak warunkiem ich prowadzenia powinno być przeprowadzenie wcześniejszych badań wykopaliskowych „uwalniających” teren stanowiska do prac inwestycyjnych.

Strefa ta podlega następującym rygorom:

- wszelkie prace inwestycyjne związane z naruszeniem gruntu należy prowadzić po wykonaniu archeologicznych badań wyprzedzających lub pod nadzorem archeologicznym, po uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Strefa „OWD” – strefa pośredniej ochrony stanowisk archeologicznych/obserwacji archeologicznej obejmuje otoczenie zewidencjonowanych stanowisk archeologicznych. Wszystkie stanowiska archeologiczne oraz obszary, gdzie należy się spodziewać ich rozszerzeń objęto strefą pośredniej ochrony archeologicznej będącej strefą „OWD” obserwacji archeologicznej. Utworzenie tej strefy pozwoli na ochronę stanowisk archeologicznych w całości. Dzięki utworzeniu tej strefy możliwe będzie podejmowanie szybkich działań konserwatorskich w przypadku odkrycia reliktywów archeologicznych, bądź zapobieżenia ich zniszczeniu.

Strefa ta podlega następującym rygorom:

- wszelkie prace inwestycyjne związane z naruszeniem gruntu należy prowadzić pod nadzorem archeologicznym, po uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

5. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

5.1. Kierunki rozwoju systemu komunikacyjnego

Podstawowym warunkiem rozwoju i prawidłowego funkcjonowania struktur przestrzennych gminy jest sprawny system komunikacyjny, który zapewni:

- relację powiązań z drogami wyższych kategorii;
- sprawną obsługę komunikacyjną;
- bezpieczeństwo ruchu samochodowego, pieszego i rowerowego;
- dojazd do obszarów w każdych warunkach pogodowych;
- obsługę techniczną pojazdów.

Główny nacisk w dziedzinie usprawnienia układu drogowego należy położyć na modernizację i budowę dróg tworzących ten układ poprzez:

- budowę i modernizację nawierzchni;
- dostosowanie parametrów technicznych do normatywnych dla danej kategorii;
- budowę chodników w terenach zabudowanych.

Podstawowy układ drogowy gminy Olszanka tworzą:

- droga krajowa;
- drogi powiatowe;
- drogi gminne.

Powyższy układ zostanie uzupełniony drogami wewnętrznymi. Układ dróg wewnętrznych tworzyć będą:

- drogi w osiedlach mieszkaniowych;
- drogi dojazdowe do gruntów rolnych i leśnych;
- drogi dojazdowe do obiektów użytkowanych przez podmioty prowadzące działalność gospodarczą.

Droga krajowa nr 19

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 29.09.2001 r. w sprawie ustalenia sieci autostrad i dróg ekspresowych (Dz.U. nr 120, poz. 1283 z późn. zm.), droga krajowa nr 19 (granica państwa – Kuźnica Białostocka – Białystok – Siemiatycze – Lublin – Rzeszów), została zaliczona do sieci dróg ekspresowych. Projektowana trasa drogi ekspresowej oznaczona jest na rysunku studium symbolem KDS19. Przewidywana szerokość pasa drogowego 60 m, a dostępność do tej drogi wyłącznie poprzez skrzyżowania i węzeł komunikacyjny.

Na terenie gminy Olszanka planowana trasa drogi ekspresowej nr 19 przechodzi w odległości 300-700 m na wschód od zabudowy wsi Mszanna i wchodzi na trasę drogi krajowej na terenie gminy Łosice. W granicach gminy Olszanka długość trasy wynosi 2,6 km.

Ze względu na najkrótszy odcinek oraz znaczne odsunięcie od istniejącej zabudowy wsi Mszanna, wariant nr 3 jest **wariantem preferowanym**.

Z uwagi na potencjalne zagrożenia katastrofami z udziałem materiałów niebezpiecznych, należy przyjąć strefę oddziaływania 250 m od osi drogi.

Drogi powiatowe

Oznaczone zostały na rysunku studium symbolem KDP. Sieć dróg powiatowych tworzą drogi wymienione w części I – „Uwarunkowania”. Drogi powiatowe pełnią zasadniczą rolę w powiązaniach międzygminnych i wewnątrz gminnych oraz obsłudze przyległych terenów zabudowanych. Ze względu na pełnione funkcje, drogi powiatowe należy projektować w klasach Z (zbiorcza) i L (lokalna), wyjątkowo – D (dojazdowa).

W układzie dróg powiatowych należy:

- wykonać nawierzchnie asfaltową na odcinkach dróg o nawierzchni twardej nie ulepszonej i gruntowej;
- nie dopuścić do degradacji istniejących dróg o nawierzchni asfaltowej;
- dążyć do osiągnięcia właściwych parametrów technicznych.

Drogi gminne

Oznaczone zostały na rysunku studium symbolem KDG. Sieć dróg gminnych tworzą drogi wymienione w części I – „Uwarunkowania”. Drogi gminne realizują powiązania międzygminne bliskiego zasięgu, wewnątrz gminne o znaczeniu lokalnym oraz obsługują przyległe zagospodarowanie. Drogi gminne należy projektować w klasach L (lokalne) i D (dojazdowe).

W układzie dróg gminnych należy:

- sukcesywnie w miarę możliwości finansowych budować nawierzchnię żwirową lub stabilizowaną cementem, która stanowiłaby docelowo podbudowę pod nawierzchnię asfaltową;
- nie dopuścić do degradacji istniejących dróg o nawierzchni asfaltowej.

Ruch pieszcy i rowerowy

Dla zwiększenia bezpieczeństwa ruchu pieszego i rowerowego zaleca się w terenach zabudowanych budowę chodników i - w miarę potrzeby - ścieżek rowerowych.

Komunikacja zbiorowa

Gmina Olszanka jest obsługiwana wyłącznie przez komunikację autobusową. Należy utrzymać istniejące trasy komunikacyjne, a w miarę uzasadnionych potrzeb dążyć do uruchomienia nowych połączeń.

Zaplecze techniczne motoryzacji

W zakresie poprawy zaplecza motoryzacyjnego należy stwarzać warunki do rozwoju niewielkich obiektów obsługi technicznej pojazdów, zdolnych do ich kompleksowej obsługi.

5.2. Kierunki rozwoju infrastruktury komunalnej

Gospodarka wodna

Ludność gminy jest zaopatrywana w wodę z wodociągów grupowych. Dalsze prace w zakresie zaopatrzenia w wodę mogą polegać na prowadzeniu bieżących remontów ujęć wody, sieci i przyłączy.

Gospodarka ściekowa

Na terenie gminy brak jest zbiorczych systemów odprowadzania ścieków. Wybudowano około 530 przydomowych oczyszczalni ścieków. Ścieki z obiektów użyteczności publicznej są wywożone do miejskiej oczyszczalni ścieków w Łosicach. Planowana jest rozbudowa systemu oczyszczalni przydomowych.

Gospodarka odpadami

Istniejące międzygminne wysypisko odpadów komunalnych w Łosicach o powierzchni 5,58 ha i pojemności eksploatacyjnej 121.500 m³ zabezpiecza potrzeby gminy w tym zakresie. Dążąc do prowadzenia prawidłowej gospodarki odpadami, gmina podjęła działania na rzecz wdrażania selektywnej zbiórki odpadów. Odebrane z nieruchomości odpady komunalne będą zagospodarowane w następujący sposób:

- zmieszane odpady komunalne oraz odpady zielone będą przekazywane do regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych lub instalacji zastępczych, określonych dla regionu ostrołęcko-siedleckiego w „Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Mazowieckiego na lata 2012-2017 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2018-2013” z późniejszymi zmianami,

- selektywnie zebrane odpady komunalne będą przekazywane do instalacji odzysku i unieszkodliwiania odpadów, zgodnie z przepisami prawa.

Gospodarka ciepła

Indywidualne źródła zaopatrzenia w ciepło stanowią i będą nadal stanowić jedyny sposób na zapewnienie czynnika grzewczego. Brak sieci gazowej na terenie gminy i brak planów perspektywicznych w tym zakresie eliminuje automatycznie wykorzystanie tego czynnika grzewczego.

Zaopatrzenie w gaz

Ze względu na brak gazociągów na terenie gminy, nie opracowano dotychczas perspektywicznych planów dotyczących doprowadzenia gazu średniego ciśnienia dla potrzeb bytowo-gospodarczych mieszkańców gminy. Gazociąg wysokiego ciśnienia relacji Wronów - Hołowczyce o średnicy DN 700 mm i ciśnieniu 6,4 MPa, przebiega przez wschodnią część sąsiedniej gminy Huszlew.

5.3. Kierunki rozwoju elektroenergetyki

Kierunki rozwoju sieci ponadlokalnych

Istniejąca linia WN 110 kV, jest w dobrym stanie technicznym i może wymagać tylko bieżących prac konserwacyjno-remontowych. Lokalizacja obiektów kubaturowych w pobliżu linii WN 110 kV ograniczona jest przepisami o ochronie ludzi przed oddziaływaniem pola elektromagnetycznego.

Ze względu na planowaną budowę farm elektrowni wiatrowych dopuszcza się budowę nowych linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia 110 kV, jeżeli zajdzie taka potrzeba.

Dopuszcza się budowę w gminie Olszanka nowych stacji 110/15 kV. Podstawowe zasilanie stacji 15/0,4 kV odbywać się będzie z istniejących GPZ-ów w Łosicach, Międzyrzecu Podlaskim i Białej Podlaskiej. Stacje te są w dobrym stanie technicznym. Możliwa jest też wymiana transformatorów 110/15 kV na jednostki o większych mocach oraz wyprowadzenie nowych linii z wolnych pól w rozdzielni SN 15 kV.

Kierunki rozwoju sieci lokalnych

Jako zasadę należy przyjąć, że wszystkie tereny budowlane będą zaopatrywane w energię elektryczną zgodnie z przepisami odrębnymi. Lokalizacja nowych obiektów związanych z dystrybucją energii elektrycznej może być wskazana w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, przy zachowaniu zasad ochrony obiektów i terenów chronionych, takich jak pomniki przyrody, obiekty zabytkowe, stanowiska archeologiczne, określone w niniejszym studium uwarunkowań.

Inne źródła energii elektrycznej

Wyznacza się na terenie gminy Olszanka tereny przewidywane do budowy elektrowni wiatrowych, których granice oznaczono na rysunku studium uwarunkowań w skali 1:25.000. Obejmują one tereny w garnicach wsi: Olszanka, Szydłówka, Próchenki, Korczówka, Korczówka-Kolonia, Mszanna, Szawły, Pietrusy i Bolesty. W ramach planowanego przedsięwzięcia projektowana jest budowa wież elektrowni wiatrowych, stacji elektroenergetycznej 30/110 kV oraz innych elementów infrastruktury technicznej i drogowej.

Na etapie sporządzania planu miejscowego i projektowania technicznego, należy uwzględnić lokalizację masztów, możliwość budowy dróg dojazdowych, wewnętrznych linii elektroenergetycznych SN, stacji elektroenergetycznej 110kV/SN, linii elektroenergetycznej WN łączącej farmę wiatrową z najbliższą linią WN lub najbliższą stacją WN/SN oraz innych urządzeń niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania przedsięwzięcia. Siłownie wiatrowe należy zlokalizować w takich odległościach od istniejącej i planowanej zabudowy, aby były zachowane dopuszczalne poziomy hałasu.

5.4. Kierunki rozwoju telekomunikacji

W zakresie rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej przewiduje się dalszą rozbudowę sieci telekomunikacyjnych zarówno w formie tradycyjnej jak i wykorzystując nowe technologie. Postuluje się rozbudowę i modernizację infrastruktury światłowodowej i objęcie całej gminy zintegrowanym systemem telekomunikacyjnym połączonym z systemami sieci wojewódzkiej i

krajowej, z zachowaniem w lokalizacji wymogów ustawy o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych.

Ustala się rozwój systemów telekomunikacyjnych i teleinformatycznych przewodowych i bezprzewodowych stosownie do wzrostu zapotrzebowania na usługi telekomunikacyjne i teleinformatyczne w gminie i regionie.

Zakłada się pełną dostępność do łączy telekomunikacyjnych i rozwój sieci teleinformatycznych. Dla zwiększenia dostępności sieci internetowej i rozwoju społeczeństwa informacyjnego, wskazuje się rozwój szerokopasmowego dostępu do internetu, urządzenie ogólnodostępnych kawiarenek internetowych, rozwój sieci bezprzewodowych np. poprzez budowę systemu nieodpłatnego dostępu do internetu.

6. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM

Przewiduje się realizację następujących lokalnych inwestycji celu publicznego:

- przebudowa i budowa dróg gminnych, chodników i zatok,
- budowa parkingów i oświetlenia ulicznego.

7. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM, ZGODNIE Z USTALENIAMI PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA

Do inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponad lokalnym należy budowa drogi ekspresowej S-19 przechodzącej przez wschodnią część gminy na gruntach wsi Mszanna, Bolesty i Wyczółki.

8. OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁU NIERUCHOMOŚCI ORAZ OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ

Na terenie gminy Olszanka nie występują tereny, dla których istnieje obowiązek sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych.

9. OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE

W roku 2003 Rada Gminy Olszanka uchwaliła miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obejmujący teren gminy w granicach administracyjnych, który został opublikowany w Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego nr 307 pod poz. 8274. W części graficznej plan składa się z rysunków w skali 1:5000 przetworzonym do skali 1:1000.

W związku z wnioskiem złożonym do niniejszej zmiany studium uwarunkowań o wyznaczenie terenów przewidywanych do lokalizacji elektrowni wiatrowych na terenie gminy Olszanka, zmianą planu należy objąć teren przeznaczony na ten cel w studium uwarunkowań.

Inne zmiany planu miejscowego mogą być wprowadzane sukcesywnie na wniosek inwestorów zgodnie z aktualnymi potrzebami budowy planowanych przedsięwzięć nie ujętych w uchwalonym planie miejscowym, pod warunkiem ich zgodności z ustaleniami studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka.

10. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

10.1. Ogólne kierunki rozwoju rolnictwa

W przestrzeni rolniczej gminy Olszanka wyodrębnia się obszary o zróżnicowanych predyspozycjach rozwoju produkcji, wynikających w głównej mierze z uwarunkowań naturalnych, a także istniejącego zagospodarowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz struktury wiejskiej sieci osadniczej.

Obok gospodarstw wielkoobszarowych (produkcja mieszana, hodowla trzody chlewnej, hodowla bydła mlecznego) proponuje się rozwój gospodarstw małych, dla których zakłada się zmianę produkcji z tradycyjnej na specjalistyczną, o specjalności: ogrodnictwo, sadownictwo, szkółkarstwo, uprawa roślin leczniczych, agroturystyka.

Przewidywany rozwój rolnictwa w gminie Olszanka będzie obejmował:

- 1) przebudowę struktury obszarowej gospodarstw:
 - powiększenie średniej wielkości gospodarstw,
 - zmniejszenie zatrudnienia na 100 ha UR do ok. 10-12 osób (obecnie ok. 17 osób),
 - przeprowadzenie prac scaleniowo-wymiennych mające na celu lepszą organizację produkcji, osiąganie korzystniejszych wyników ekonomicznych oraz poprawę struktury gruntów,
- 2) zalesienie gleb marginalnych, głównie na obrzeżach istniejących kompleksów leśnych,
- 3) specjalizacja kierunków produkcji rolnej odpowiednia do warunków przyrodniczych i rynków zbytu, m.in. zwiększenie powierzchni upraw specjalistycznych i upraw ogrodniczych.

Zakłada się, że równolegle z intensyfikacją gospodarki rolnej następować będzie wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich polegający na tworzeniu sieci usług, małych

zakładów przetwórstwa spożywczego i tzw. „otoczenia rolnictwa” (głównie w większych miejscowościach).

10.2. Obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej wyłączone z zabudowy

Do tej kategorii obszarów zaliczono w szczególności:

- tereny objęte ochroną ze względu na wartości przyrodnicze lub projektowane do ochrony - użytki ekologiczne;
- tereny przeznaczone do zalesienia i wyrównywania granicy polno-leśnej;
- tereny dolin rzecznych i obniżeń terenu o wysokim poziomie wód gruntowych, użytkowane jako łąki i pastwiska;
- tereny użytków rolnych zdrenowanych.

Na terenach położonych poza obszarami preferowanego rozwoju zabudowy zagrodowej i jednorodzinnej, oznaczonej na rysunku studium symbolem **RM1 i MN1**, nie wprowadza się zakazu zabudowy, ale zaleca się na tych obszarach ograniczenie powstawania zabudowy rozproszonej.

10.3. Kierunki rozwoju leśnictwa

Zagospodarowanie lasów powinno zapewnić ich utrzymywanie w stanie zapewniającym wypełnienie złożonych funkcji, uwzględnionych w planach urządzania lasów, w szczególności:

- zachowania lasów i ich korzystnego wpływu na klimat, powietrze, wodę, glebę, warunki życia i zdrowia człowieka oraz na równowagę przyrodniczą;
- ochrony lasów, szczególnie cennych z punktu widzenia przyrodniczego i krajobrazowego;
- produkcji drewna oraz surowców i produktów ubocznych użytkowania lasu.

Celem podniesienia wysokich walorów lasów należy:

- zwiększyć lesistość gminy;
- prowadzić ochronę ekosystemów leśnych, zwłaszcza w kierunku polepszenia odporności lasów;
- przebudować jednolite drzewostany sosnowe w urozmaicone drzewostany wielogatunkowe;
- chronić przed degradacją siedliska przez ograniczenie powierzchni otwartych, np. zrębów zupełnych;
- pozostawiać pasy ochronne na obrzeżach dróg przebiegających przez lasy;
- złagodzić deficyt wodny w ekosystemach leśnych m.in. poprzez odtwarzanie lub budowę od podstaw śródleśnych zbiorników wodnych;
- zachować w dolinach rzecznych i naturalnych obniżeniach terenu olsów, lasów łęgowych i innych naturalnych lub seminaturalnych formacji roślinnych, które zwiększają pojemność wodną środowiska;
- zachować śródleśne bagna, mszary i torfowiska jako naturalne rezerwuary wody zwiększające odporność ekosystemów leśnych, zwłaszcza w okresach suszy;
- chronić lasy przed ich zaśmiecaniem, wyrzucaniem odpadów i nieczystości;
- eliminować przypadki wypalania traw, które są przyczyną większości pożarów w lasach;
- właściwie kształtować granice polno-leśne uwzględniając je w planie przestrzennego zagospodarowania gminy.

W zakresie zwiększania lesistości gminy i racjonalnego wykorzystywania gleb słabych, należy aktualizować plan zalesień na całym obszarze gminy, w miarę potrzeb właścicieli gruntów.

Istotną funkcję w krajobrazie pełnią przydrożne i śródleśne zadrzewienia i zakrzaczenia, występujące w formie kęp, szpalerów, alei czy nawet pojedynczych drzew i krzewów. Zadrzewienia i zakrzewienia powinny być lokalizowane głównie na następujących obszarach:

- pobocza szlaków komunikacyjnych i niektórych dróg polnych;
- obszary zabudowy różnych typów;
- nieużytki przemysłowe i rolnicze (pod warunkiem, że istniejące nieużytki rolnicze nie zasługują na ochronę ze względu na walory przyrodnicze);
- brzegi rzek i obszary źródliskowe;
- strefy ochronne wokół obiektów uciążliwych dla otoczenia;
- strefy ujęć wody.

W zakresie zwiększenia różnorodności krajobrazu i jego odporności biologicznej należy:

- wprowadzać (głównie na gruntach nie użytkowanych rolniczo) zadrzewienia i zakrzewienia;
- obsadzać pobocza dróg drzewami (zwłaszcza miododajnymi, np. lipa) i krzewami;
- obsadzać brzegi rowów i naturalnych cieków drzewami i krzewami, o ile nie ma przeciwwskazań do takich działań.

10.4. Kierunki rozwoju gospodarki łowieckiej

Podstawową zasadą gospodarki łowieckiej winno być założenie, że chronione gatunki zwierząt występujące w środowisku muszą być traktowane równorzędnie z gatunkami łownymi, nawet jeżeli wyrządzają pewne szkody w stanie zwierzyny łownej. Dotyczy to szczególnie drapieżnych ptaków i ssaków.

Główne kierunki działań zmierzające do utrzymania i wzbogacenia pogłowia gatunków łownych powinny obejmować:

- wyeliminowanie przypadków wyrzucania do lasów odpadów i nieczystości z masarni i ubojni w celu ograniczenia rozszerzania się chorób wirusowych i pasożytniczych;
- zwiększenie ochrony zwierzyny poprzez intensyfikowanie zimowego dokarmiania, tworzenie nowych poletek łowieckich, eliminowanie wałęsających się psów i kotów;
- eliminowanie kłusownictwa;
- podejmowanie działań zmierzających do zmniejszenia śmiertelności zwierzyny na szlakach komunikacyjnych;
- eliminowanie źródeł wścieklizny.

11. OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI I OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH

Na terenie gminy Olszanka obszarem narażonym na niebezpieczeństwo powodzi jest dolina Liwca na południe od wsi Próchenki. Jest to obszar źródliskowy Liwca o niewielkich przepływach w korycie rzeki, dlatego zagrożenie powodziowe tych terenów jest niewielkie. Mogą jedynie w okresie wiosennych wezbrań zachodzić podtopienia budynków położonych na skraju dolin tych cieków. Nie występują obszary narażone na niebezpieczeństwo osuwania się mas ziemnych.

12. OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY

Na terenie gminy Olszanka brak jest występowania złóż kruszywa o znaczeniu przemysłowym. Udokumentowane złoża są w stanie zaspokoić głównie potrzeby lokalne. Ponadto prowadzone jest wydobywanie kopalin na potrzeby lokalne w małych wyrobiskach bez udokumentowanych zasobów geologicznych. Jest to zjawisko niekorzystne i należy zmierzać do rekultywacji tych wyrobisk bądź do przekształcenia ich w zakłady górnicze.

Złoża torfu są eksploatowane na skale przemysłową przez firmę WOKAS w dolinie Tocznej na gruntach kilku wsi.

Na **terenach górniczych** ustanawia się następujące zasady zagospodarowania:

- zakaz zabudowy, z dopuszczeniem obiektów kubaturowych, urządzeń komunikacyjnych oraz urządzeń pomocniczych związanych z eksploatacją kopalin,
- zachowanie pasów ochronnych zgodnie z polskimi normami,
- rekultywacja złoża po jego wyeksploatowaniu w kierunku leśnym (zalesienie) lub wodnym (ochrona wyrobisk torfu).

13. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH

W granicach gminy Olszanka nie występują pomniki zagłady oraz ich strefy ochronne.

14. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI

Na terenie gminy Olszanka nie występują tereny wymagające przekształceń lub rehabilitacji. Terenami wymagającymi rekultywacji są wyrobiska poeksploatacyjne kruszywa naturalnego oraz torfu w dolinie Tocznej. Obiekty takie są położone w różnych częściach gminy. Rekultywacja powinna być prowadzona na podstawie dokumentacji uzgodnionej z organem nadzorczym. Wyrobiska kruszywa mogą być pozostawione, po złagodzeniu skarp i wyrównaniu dna, do naturalnej sukcesji roślinności. Dotyczy to w szczególności kopalni, w których prowadzone było wydobywanie spod lustra wody. Zbiorniki takie stają się refugiami flory i fauny wodnej i wzbogacają krajobraz. Z czasem w niektórych z nich powstają bardzo bogate zespoły zwierzęce i zbiorowiska roślinne i tworzone są użytki ekologiczne. Podczas ewentualnych prac rekultywacyjnych zbiorniki takie nie powinny być zasypywane. Dodatkowym walorem takich zbiorników jest możliwość wykorzystania ich do celów turystycznych i p.poż. Szczególnie nie jest wskazane wykorzystywanie wyrobisk po eksploatacji kruszywa naturalnego do składowania odpadów. Dotyczy to także zbiorników powstałych po eksploatacji złóż torfu.

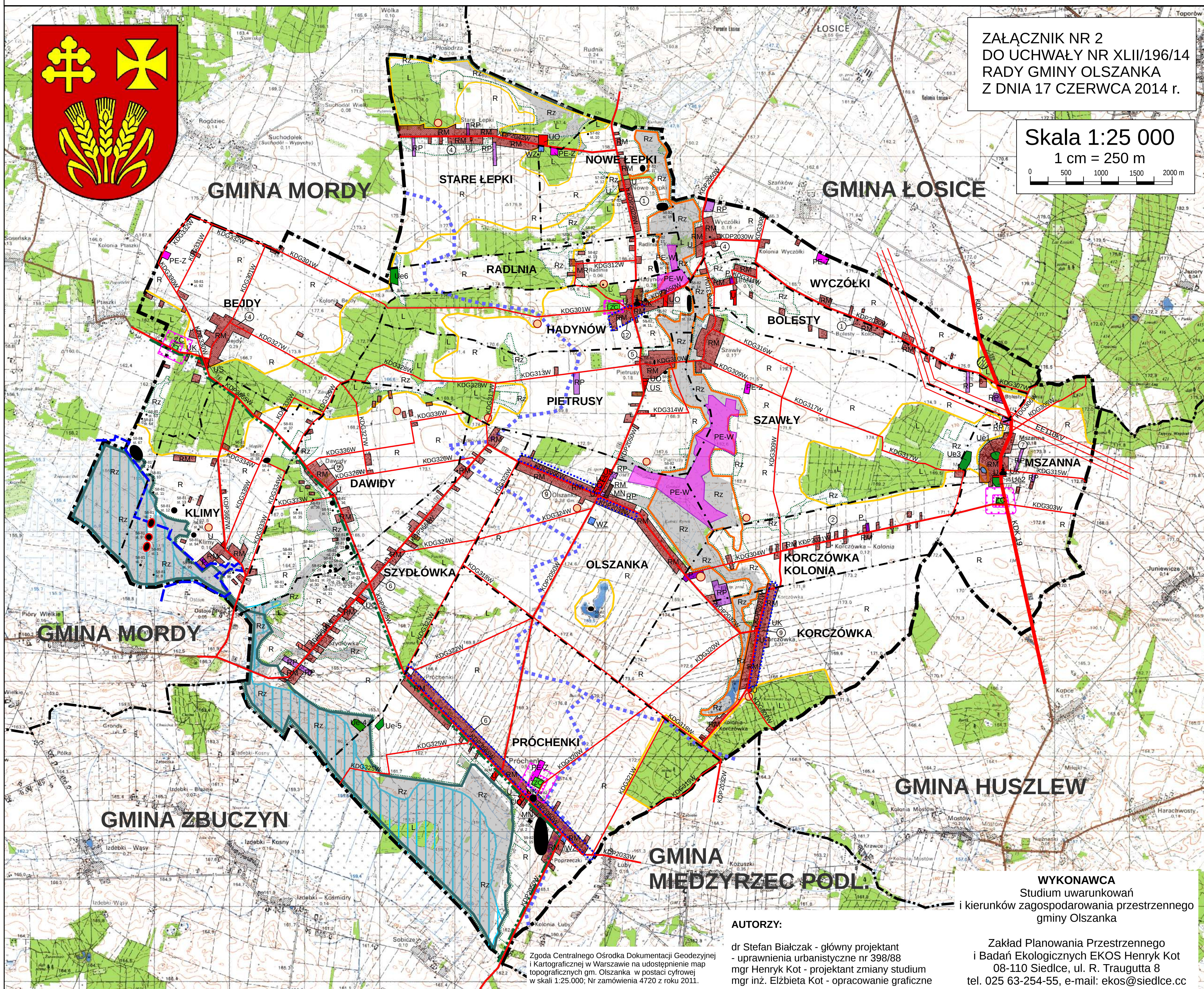
15. GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH

W granicach gminy Olszanka nie występują tereny zamknięte oraz ich strefy ochronne.

GMINA OLSZANKA

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO UWARUNKOWANIA

Załącznik Nr 2 do Uchwały Nr XLII/196/14
Rady Gminy Olszanka
z dnia 17 czerwca 2014 r.

OZNACZENIA

- GRANICA GMINY / GRANICA OPRACOWANIA
- GRANICE GMIN SĄSIEDNICH
- GRANICE WSI
- GRANICA TERENU OBJĘTEGO MIEJSCOWYM PLANEM ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO (TEREN GMINY W GRANICACH ADMINISTRACYJNYCH)

STRUKTURA UŻYTKOWANIA I ZAGOSPODAROWANIA TERENÓW

- LASY
- ŁĄKI I PASTWISKA (EKOLOGICZNA STREFA DOLIN RZECZYNYCH)
- STREFA PRODUKCJI ROLNEJ (pola uprawne z małymi kompleksami łąk, pastwisk i zadrzewień)
- GLEBY ORGANICZNE
- WODY POWIERZCHNIOWE
- TERENY ZABUDOWY JEDNORODZINNEJ
- TERENY ZABUDOWY ZAGRODOWEJ I USŁUGOWEJ
- TERENY KOLONIJNEJ ZABUDOWY ZAGRODOWEJ
- TERENY ZABUDOWY LETNISKOWEJ

- RP TERENY ZABUDOWY PRODUKCJI ROLNEJ I OBSŁUGI PROD. ROLNEJ
- P TERENY OBIEKTÓW PRODUKCYJNYCH, SKŁADÓW I MAGAZYNÓW
- U TERENY USŁUG
- UO TERENY USŁUG OŚWIATY
- UK TERENY USŁUG SAKRALNYCH
- US TERENY USŁUG SPORTOWYCH
- UZ TERENY USŁUG OCHRONY ZDROWIA
- UT TERENY USŁUG TURYSTYCZNYCH
- ZC CMENTARZE
- SUROWCE MINERALNE
- PE-Z TERENY POWIERZCHNIOWEJ EKSPLOATACJI KOPALIN - KRUSZYWO
- PE-W TERENY POWIERZCHNIOWEJ EKSPLOATACJI KOPALIN - TORF
- WYROBISKA DO REKULTYWACJI

OBIEKTY OCHRONY KONSERWATORSKIEJ

- OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTEKÓW - KOŚCIOŁY
- ZACHOWANE HISTORYCZNE UKŁADY PRZESTRZENNE ZABUDOWY WIEJSKIEJ
- LICZBA OBIEKTÓW ZABYTEKOWYCH (w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków)
- STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE WPISANE DO REJESTRU ZABYTEKÓW
- STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE W WOJEWÓDZKIEJ I GMINNEJ EWIDENCJI STANOWISK

TERENY O OGRANICZONYCH MOŻLIWOŚCIACH INWESTOWANIA, W TYM WYŁĄCZONE Z ZABUDOWY

- OBZASY ZAGROŻENIA POWODZIOWEGO - TERENY WYŁĄCZONE Z ZABUDOWY
- LASY - TERENY WYŁĄCZONE Z ZABUDOWY
- EKOLOGICZNA STREFA DOLIN RZECZYNYCH - TERENY O OGRANICZONYCH MOŻLIWOŚCIACH ZABUDOWY
- STREFA UCIAŻLIWEGO ODDZIAŁYWANIA WOKÓŁ CMENTARZY SZEROKOŚCI 50 m
- STREFA UCIAŻLIWEGO ODDZIAŁYWANIA WOKÓŁ CMENTARZY SZEROKOŚCI 150 m

OBZASY I OBIEKTY PRZYRODNICZE PRAWNIE CHRONIONE

- GRANICA OBSZARU NATURA 2000 DOLINA LIWKA PLB 140002
- GRANICA OBSZARU NATURA 2000 OSTOJA NADLWIECKA PLH 140032
- POMNIK PRZYRODY
- UŻYTKI EKOLOGICZNE

WALORYZACJA PRZYRODNICZA

- OBZASY PRZYRODNICZE O RANDEZIE MIĘDZYNARODOWEJ
- OBZASY PRZYRODNICZE O RANDEZIE REGIONALNEJ
- OBZASY PRZYRODNICZE O RANDEZIE LOKALNEJ

INFRASTRUKTURA KOMUNIKACYJNA

- KDK 19 DROGA KRAJOWA NR 19
- KDP2030W DROGI POWIATOWE
- KDG301W DROGI GMINNE

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

- WZ UJĘCIE WODY
- EE110-KV LINIA WYSOKIEGO NAPIĘCIA 110 KV ZE STREFĄ UCIAŻLIWEGO ODDZIAŁYWANIA

INNE OZNACZENIA

- GRANICA DZIAŁU WODNEGO

GMINA OLSZANKA

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

KIERUNKI

Załącznik Nr 3 do Uchwały Nr XLII/196/14
Rady Gminy Olszanka
z dnia 17 czerwca 2014 r.

ZAŁĄCZNIK NR 3
DO UCHWAŁY NR XLII/196/14
RADY GMINY OLSZANKA
Z DNIA 17 CZERWCA 2014 r.

Skala 1:25 000

1 cm = 250 m

0 500 1000 1500 2000 m

GMINA MORDY

STARE ŁEPKI

NOWE ŁEPKI

GMINA ŁOSICE

GMINA MORDY

GMINA ZBUCZYN

GMINA
MIEDZRZEC PODL.

GMINA HUSZLEW

WYKONAWCA
Studium uwarunkowań
i kierunków zagospodarowania przestrzennego
gminy Olszanka

Zakład Planowania Przestrzennego
i Badań Ekologicznych EKOS Henryk Kot
08-110 Siedlce, ul. R. Traugutta 8
tel. 025 63-254-55, e-mail: ekos@siedlce.cc

AUTORZY:

dr Stefan Białczak - główny projektant
- uprawnienia urbanistyczne nr 398/88
mgr Henryk Kot - projektant zmiany studium
mgr inż. Elżbieta Kot - opracowanie graficzne

Zgoda Centralnego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej
i Kartograficznej w Warszawie na udostępnienie map
topograficznych gm. Olszanka w postaci cyfrowej
w skali 1:25.000; Nr zamówienia 4720 z roku 2011.

OZNACZENIA

	GRANICA GMINY / GRANICA OPRACOWANIA
	GRANICE GMIN SĄSIEDNICH
	GRANICE WSI
	GRANICA TERENU OBJĘTEGO MIEJSCOWYM PLANEM ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO (TEREN GMINY W GRANICACH ADMINISTRACYJNYCH)

STRUKTURA UŻYTKOWANIA I ZAGOSPODAROWANIA TERENÓW

	LASY
	GRUNTY PRZEZNACZONE DO ZALESIENIA
	ŁĄKI I PASTWISKA (ekologiczna strefa dolin rzecznych i obniżeń terenu)
	STREFA PRODUKCJI ROLNEJ (pola uprawne)
	GLEBY ORGANICZNE
	WODY POWIERZCHNIOWE
	TERENY ZABUDOWY JEDNORODZINNEJ
	TERENY PROJEKTOWANEJ ZABUDOWY JEDNORODZINNEJ
	TERENY ZABUDOWY ZAGRODOWEJ I USŁUGOWEJ
	TERENY PROJEKTOWANEJ ZABUDOWY ZAGRODOWEJ I USŁUGOWEJ
	TERENY KOLONIJNEJ ZABUDOWY ZAGRODOWEJ
	TERENY PROJEKTOWANEJ ZABUDOWY LETNISKOWEJ

	RP	TERENY ZABUDOWY PRODUKCJI ROLNEJ I OBSŁUGI PROD. ROLNEJ
	RP1	TERENY PROJEKTOWANEJ ZABUDOWY PRODUKCJI ROLNEJ I OBSŁUGI PRODUKCJI ROLNEJ
	P	TERENY OBIEKTÓW PRODUKCYJNYCH, SKŁADÓW I MAGAZYNÓW
	U	TERENY USŁUG
	U1	TERENY PROJEKTOWANYCH USŁUG
	UO	TERENY USŁUG OŚWIATY
	UK	TERENY USŁUG SAKRALNYCH
	US	TERENY USŁUG SPORTOWYCH
	UZ	TERENY USŁUG OCHRONY ZDROWIA
	UT1	TERENY PROJEKTOWANYCH USŁUG TURYSTYCZNYCH
	ZC	CMENTARZE

SUROWCE MINERALNE

	PE-Z	TERENY POWIERZCHNIOWEJ EKSPLOATACJI KOPALIN - KRUSZYWO
	PE-Z1	PROJEKTOWANE TERENY POWIERZCHNIOWEJ EKSPLOATACJI KOPALIN - KRUSZYWO
	PE-W	TERENY POWIERZCHNIOWEJ EKSPLOATACJI KOPALIN - TORF
		WYROBISKA DO REKULTYWACJI

STREFY OCHRONY KONSERWATORSKIEJ

	OBIEKTY ZABYTOWE ARCHITEKTURY SAKRALNEJ (KOŚCIOŁY)
	STREFA "A" - PEŁNEJ OCHRONY OBIEKTÓW ZABYTOWYCH
	STREFA "B" - OCHRONY ZACHOWANYCH ELEMENTÓW ZABYTOWYCH
	STREFA "K" - OCHRONY KRAJOBRAZU
	STREFA "W" - ŚCISŁEJ OCHRONY ZABYTÓW ARCHEOLOGICZNYCH
	STREFA "OW" - OCHRONY ZABYTÓW ARCHEOLOGICZNYCH
	STREFA "OWD" - POŚREDNIEJ OCHRONY ZABYTÓW ARCHEOLOGICZNYCH/OBSERWACJI ARCHEOLOGICZNEJ

TERENY O OGRANICZONYCH MOŻLIWOŚCIACH INWESTOWANIA, W TYM WYŁĄCZONE Z ZABUDOWY

	OBSZARY ZAGROŻENIA POWODZIOWEGO - TERENY WYŁĄCZONE Z ZABUDOWY
	LASY - TERENY WYŁĄCZONE Z ZABUDOWY
	EKOLOGICZNA STREFA DOLIN RZECZNYCH - TERENY O OGRANICZONYCH MOŻLIWOŚCIACH ZABUDOWY
	STREFA UCIAŻLIWEGO ODDZIAŁYWANIA WOKÓŁ CMENTARZY SZEROKOŚCI 50 m
	STREFA UCIAŻLIWEGO ODDZIAŁYWANIA WOKÓŁ CMENTARZY SZEROKOŚCI 150 m

OBSZARY I OBIEKTY PRZYRODNICZE PRAWNIE CHRONIONE

	GRANICA OBSZARU NATURA 2000 DOLINA LIWCA PLB 140002
	GRANICA OBSZARU NATURA 2000 OSTOJA NADLIWIECKA PLH 140032
	POMNIK PRZYRODY
	UŻYTKI EKOLOGICZNE

INFRASTRUKTURA KOMUNIKACYJNA

	KDK 19	DROGA KRAJOWA NR 19
	KDS 19	PROJEKTOWANA DROGA EKSPRESOWA S19
	KDP2030W	DRUGI POWIATOWE
	KDG301W	DRUGI GMINNE

INNE OZNACZENIA

	GRANICA DZIAŁU WODNEGO
--	------------------------

WALORYZACJA PRZYRODNICZA

	OBSZARY PRZYRODNICZE O RANDE MIĘDZYNARODOWEJ
	OBZAR PRZYRODNICZE O RANDE REGIONALNEJ
	OBSZARY PRZYRODNICZE O RANDE LOKALNEJ

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

	WZ	UJĘCIE WODY
	EEH0W	LINIA WYSOKIEGO NAPIĘCIA 110 kV ZE STREFĄ UCIAŻLIWEGO ODDZIAŁYWANIA
		GRANICA PROJEKTOWANEJ FARMY WIATROWEJ ZE STREFĄ OCHRONNĄ (500 metrów od elektrowni)
	EEI	PROJEKTOWANA STACJA ELEKTROENERGETYCZNA 30/110 kV